

การเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุก : ถอดบทเรียนการปฏิบัติ

โรงเรียนสุจริต จังหวัดฉะเชิงเทรา

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

พุทธศักราช 2564

การเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุก : ถอดบทเรียนการปฏิบัติของ
โรงเรียนสุจริต จังหวัดฉะเชิงเทรา

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
พุทธศักราช 2564

สุตะ จิงกอปรด้วย	ชำนาญ
จินตะ จิงเขี้ยวชาญ	แนวแน่
ปุจณา จิงรู้งาน	สมรรถนะ รอบนา
ลิขิต กิจกรรมแล้	เปี่ยมด้วย ปัญญา

ได้หัดได้เห็นทำเป็นตามเป้า
ฝึกฝนคอยเฝ้าคอยเอาใจใส่
รวมกลุ่มเป็นก้อนครูสอนสมรรถนะ
ครูหนุ่มสาวควรควรระวังซึ่งหัวใจ
มุ่งหมายเพื่อลูกศิษย์ครูกิดเป็นข้อข้อ
ประสานงานร่วมก้อมิย่นย่อเหน้อยหน้า
สมเป็นครูผู้เริ่มริ สุ จิ ปุ ลิ เริ่มสร้าง
เป็นโรงเรียนตัวอย่างถูกทางทำทนาย
เริ่มลองผิดลองถูกอะไรเคยผูกก็เริ่มแก้
เพื่อสมรรถนะโดยแท้ครูเริ่มแก้เริ่มไข
คนน้อยพลังหนักมองเห็นรักอยู่เต็มอก
ความมุ่งมั่นควรหีบยกมาเป็นข้อบรรยาย
ขอชื่นชมเชิดชูไปสู่ครูผู้คร่ำเคร่ง
เป็นครูเก่าคนเก่งของฉะเชิงเทราต่อไป

ธีรศักดิ์ จิระตราชู ร้อยกรอง

คำนำ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ดำเนินการขับเคลื่อนมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติให้เกิดผลเป็นรูปธรรม โดยมุ่งพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของการศึกษา 3 ด้าน คือ ผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม พลเมืองที่เข้มแข็ง บนฐานคุณธรรม และค่านิยมร่วม ผ่านการดำเนินโครงการพัฒนานวัตกรรมการบริหารจัดการที่ส่งผลต่อการนำมาตราฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติ โดยมุ่งหวังว่าสถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการและสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย จะได้ตัวอย่างแนวทางการพัฒนานวัตกรรมการบริหารจัดการ นำไปปรับประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของตนเองต่อไป โดยในส่วนของการบริหารงานวิชาการ: การจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning เป็นเรื่องที่มีความสำคัญสามารถพัฒนาผู้เรียนให้เกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติได้ ดังนั้น เพื่อให้ได้องค์ความรู้ในเรื่องดังกล่าว จึงได้มีการถอดบทเรียนเรื่อง นวัตกรรมการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา : การจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning โดยถ่ายทอดตัวอย่างนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ซึ่งเป็นการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จจากโรงเรียน จำนวน 4 แห่ง ประกอบด้วย 1) โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี 2) โรงเรียนทุ่งมหาเมฆ กรุงเทพมหานคร 3) โรงเรียนประชาราษฎร์บำเพ็ญ กรุงเทพมหานคร และ 4) โรงเรียนสุจิตปูลิ จังหวัดฉะเชิงเทรา มีจุดหมายสำคัญเพื่อประมวล วิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลการทำงานการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียน 4 โรงเรียนซึ่งมีความแตกต่างกันทั้งสังกัด บริบทการทำงาน ลักษณะครูและบุคลากร ตลอดจนจุดเน้นของโรงเรียนและแนวทางการบริหารจัดการ เพื่อให้ได้องค์ความรู้เพื่อนำไปจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์นวัตกรรมการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ในประเด็นการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ของสถานศึกษาที่เป็นต้นแบบ เพื่อสร้างให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะเป็นไปตามผลลัพธ์ที่ พึงประสงค์ของการศึกษาชาติในเชิงลึกตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ต่อไป

คณะทำงานถอดบทเรียนฯ ขอขอบคุณสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาที่ได้ให้การสนับสนุนการดำเนินงานครั้งนี้ รวมถึงขอขอบพระคุณในความร่วมมืออันดีของผู้บริหารโรงเรียน ได้แก่ ดร.นาฏฤดี จิตรรังสรรค์ ผู้อำนวยการโรงเรียนสุจิตปูลิ รวมถึงคณะครูของโรงเรียนสุจิตปูลิ ทุกท่าน ที่ได้ร่วมเรียนรู้และพัฒนาการทำงานร่วมกันและสนับสนุนข้อมูลในการถอดบทเรียนจนการดำเนินการครั้งนี้สำเร็จสมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์ทุกประการ

คณะทำงานถอดบทเรียนนวัตกรรมการบริหารงานวิชาการ
ของสถานศึกษา : การจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning

สารบัญ

	หน้า
คำนำ.....	ก
สารบัญ	ข
ส่วนที่ 1 ส่วนนำ.....	1
มุมมอง/แนวคิดผู้บริหาร	1
ภาพรวมการดำเนินงาน	2
บริบทของโรงเรียน.....	5
ส่วน 2 หลักการพื้นฐานและแนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	8
ส่วนที่ 1 การจัดการเรียนรู้เชิงรุก	8
ส่วนที่ 2 การจัดการเรียนรู้สมรรถนะเชิงรุก	15
แนวทางที่ 1 ใช้งานเดิม เสริมสมรรถนะ	16
แนวทางที่ 2 ใช้งานเดิม ต่อเติมสมรรถนะ.....	17
แนวทางที่ 3 ใช้รูปแบบการเรียนรู้ สู่การพัฒนาสมรรถนะ	18
แนวทางที่ 4 สมรรถนะเป็นฐาน ผสานตัวบ่งชี้	19
แนวทางที่ 5 บูรณาการผสานหลายสมรรถนะ.....	21
แนวทางที่ 6 สมรรถนะชีวิตในกิจวัตรประจำวัน.....	23
แนวทางที่ 7 การเรียนรู้สมรรถนะแบบผสมผสาน.....	24
แนวทางที่ 8 การเรียนการสอนฐานสมรรถนะเพื่อร่วมกันพัฒนาสมรรถนะนักเรียน ทั้งโรงเรียน โดยใช้ ประเด็นการเรียนรู้ร่วมกัน (Whole - School Learning)	25
ส่วน 3 แนวทางการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก.....	27
ระยะ ต้นน้ำ.....	27
ระยะ กลางน้ำ	30
ระยะ ปลายน้ำ	48
ส่วน 4 การบริหารจัดการที่นำมาสู่การจัดการเรียนรู้เชิงรุก.....	49
ส่วนที่ 5 แนวคิด/เส้นทางการดำเนินงานในอนาคต.....	57
รายการอ้างอิง.....	61
ภาคผนวก ก.....	62
ภาคผนวก ข.....	64

ส่วนที่ 1 ส่วนนำ

มุมมอง/แนวคิดผู้บริหาร

“ด้วยโรงเรียนสุจริตมีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาให้
เด็กๆของเรา เป็นผู้ที่มีสมรรถนะที่จำเป็น ที่จะดำรงชีวิต
ในโลกอนาคตได้อย่างมีความสุข โดยการพัฒนาเด็ก
อย่างเป็นองค์รวม (Whole Child Development)
โรงเรียนจึงได้จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรฐาน
สมรรถนะ สร้างกรอบความคิดให้เด็ก ๆ รู้ว่าการเรียนรู้
เป็นส่วนหนึ่งของชีวิต และเราเรียนรู้เพื่อนำไป
ประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง ไม่ใช่การเรียนรู้เพื่อสอบเท่านั้น
การจัดการเรียนการสอนจึงเป็น **การเน้นให้เด็ก ๆ ได้ลงมือทำ
จริงในรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)** ฝึกฝนให้

ใช้กระบวนการในการคิดแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ รวมถึงการสะท้อนคิด และการอภิปรายในชั้นเรียนตาม
สถานการณ์ที่หลากหลาย โรงเรียนนำแนวคิดการพัฒนานวัตกรรม การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการพัฒนา
ความคิดสร้างสรรค์จากระบบการศึกษาของฟินแลนด์ นั่นคือ การคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking) มาสอน
ให้นักเรียนในระดับประถมศึกษาทุกคนได้เรียนรู้และพัฒนาตามกระบวนการ รวมถึงโรงเรียนยังให้ความสำคัญ
ในการสร้างพลเมืองไทยที่ใส่ใจสังคมและการจัดการตนเองผ่านกระบวนการสร้างอุปนิสัย ตามหลักสูตร 7
Habits & The Leader in Me เพื่อเป็นการสร้างคุณลักษณะของเด็กๆ และเพิ่มโอกาสในการประสบ
ความสำเร็จ ได้ค้นหาศักยภาพในตนเอง ได้เรียนรู้ในสิ่งที่รัก และพัฒนาจนเป็นความถนัด พร้อมหนทางที่จะ
นำไปประกอบอาชีพได้ในอนาคต โดยโรงเรียนเชื่อมั่นว่า เด็ก ๆ ทุกคนมีศักยภาพและความสามารถที่แตกต่าง
กัน ดังนั้น การรายงานผลในรายงานพัฒนาการนักเรียนเล่มนี้ เป็นแค่เพียงส่วนหนึ่งของการพัฒนาศักยภาพ
เท่านั้น ต้องขอขอบพระคุณท่านผู้ปกครองทุกท่านมุ่งมั่น และร่วมพัฒนาเด็ก ๆ ไปด้วยกัน ทั้งนี้เพื่อให้เขา
เติบโตพร้อมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ คือ การเป็นผู้ใฝ่เรียนรู้ เป็นนวัตกรรม
ผู้สร้างนวัตกรรม และเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งในสังคมต่อไป”

การพัฒนาเด็กในศตวรรษที่ 21 มีความแตกต่างไปจากโลกเดิมอันเนื่องมาจากการขยายตัวของ
เทคโนโลยีและอุตสาหกรรมสูงสุด เรียกได้ว่าเป็นการพัฒนาแบบก้าวกระโดด มีความสะดวกสบายและเข้าถึง
ฐานความรู้มากมายมหาศาล ผ่านข้อมูลข่าวสารและวิทยาการสมัยใหม่ นำความเปลี่ยนแปลงมาสู่การเมือง
เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม กระบวนทัศน์ในการพัฒนาเด็กในมิติแบบเดิม ตามผลการวิจัย
จากหลายสถาบัน พบว่าการจัดการเรียนการสอนที่ผ่านมา ไม่สามารถทำให้เด็กไทยมีทักษะและคุณลักษณะที่
เพียงพอที่จะดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีคุณภาพในศตวรรษนี้ ทั้งที่การกำหนดระยะเวลาในการเรียนของเด็กไทยมี

ดร.นาฏฤดี จิตวงศ์

ผู้อำนวยการโรงเรียนสุจริต

มากขึ้น วิชาเรียนมากขึ้น แต่ผลวิจัยกลับบ่งบอกชี้ว่า IQ และ EQ ของเด็กกลับต่ำลง โดยปัญหาในการพัฒนาเด็กอาจมาจากหลายๆสาเหตุ เช่น ความเชื่อและค่านิยมที่ผิดของผู้ปกครอง ที่เชื่อว่าคนที่มีความรู้มากคือคนเก่ง ซึ่งจะวัดความรู้ทางวิชาการผ่านคะแนนสอบ ทำให้เกิดมิติของการเร่งเรียน เน้นการติวพิเศษ เพื่อเข้าเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้นตั้งแต่วัยอนุบาล เน้นการเร่งเรียนเขียนอ่าน ทำให้ปิดกั้นการพัฒนาสมองในด้านอื่น ๆ ของเด็ก ตามวัยที่เหมาะสม รวมถึงการฝึกทักษะที่จำเป็น ไม่ว่าจะเป็นการเน้นการปลูกฝังอุปนิสัยและจิตสำนึกที่ดีงาม ฝึกทักษะการทำงานและการอยู่ร่วมกันในสังคม เพื่อให้การพัฒนาเซลล์สมองของเด็กได้แตกแขนงในทุกมิติ และพร้อมสำหรับการพัฒนาแต่ละช่วงวัยได้อย่างเหมาะสม ดังนั้นการสร้างเด็กยุคใหม่ ที่เป็นเด็กที่มีความเก่งรอบด้าน หรือมีการพัฒนาแบบเป็นองค์รวม (Whole Child Development) ซึ่งจะพัฒนาอย่างสมดุลทั้งด้านสติปัญญา ร่างกาย อารมณ์ และสังคม อย่างมีความสุขจึงเป็นโมเดลที่มีความสำคัญ โดยการพัฒนาในสามมิติ ได้แก่

1. **มิติวิชาการ (Academic)** เด็ก ๆ จะเรียนรู้วิชาการอย่างมีความสุขและมีความหมายเพียงพอสำหรับการใช้ในระดับที่สูงขึ้น ตามเป้าหมายของแต่ละคน
2. **มิติด้านทักษะ (Skill)** เด็ก ๆ จะได้เรียนรู้และปฏิบัติทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 มีทักษะการทำงาน ทักษะการสื่อสาร ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการคิด และทักษะอาชีพ
3. **มิติด้านความเป็นผู้นำ (Leadership)** เด็ก ๆ สามารถเป็นผู้นำในตนเอง โดยจัดการชีวิตของตนเองได้อย่างมีคุณภาพ และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

ซึ่งการพัฒนาแบบ Whole Child Development สามารถกำหนดสิ่งสำคัญที่จะเป็นเป้าหมายของการพัฒนาได้อย่างชัดเจน ตรงประเด็น และสามารถสร้างให้เกิดขึ้นในตัวเด็กยุคใหม่ได้อย่างเป็นรูปธรรม สอดคล้องกับความต้องการของสังคมโลก โดยเฉพาะยุคปัจจุบันที่ต้องแข่งขัน ก้าวให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น เป็นการเตรียมคนให้มีความพร้อม ที่จะอยู่ในสังคมต่อไป

ภาพรวมการดำเนินงาน

โรงเรียนสุจิตปุณีเป็นโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ เป็นโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง เปิดสอนตั้งแต่ระดับชั้นเตรียมอนุบาลถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตั้งแต่ปีการศึกษา 2562 ในปีการศึกษา 2564 มีนักเรียนชั้นเตรียมอนุบาลถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 344 คน มีครูจำนวน 41 คน ครูต่างชาติ 5 คน

ด้วยความเชื่อมั่นในศักยภาพและความสามารถที่แตกต่างกันของผู้เรียนทุกคน และจุดเน้นในการทำงานที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ตามความถนัดของตน มีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ เป็นพลเมืองดี มีคุณภาพและความสามารถสูง โรงเรียนสุจิตปุณีจึงกำหนดวิสัยทัศน์ของโรงเรียนว่า **โรงเรียนสุจิตปุณีเตรียมความพร้อมให้เด็กมีสมรรถนะที่จำเป็นเพื่อดำรงชีวิตอยู่ในโลกอนาคตได้อย่างมีความสุข**

ในการพัฒนาให้ผู้เรียนให้เป็นผู้มีสมรรถนะที่จำเป็น ที่จะดำรงชีวิตในโลกอนาคตได้อย่างมีความสุข นั้น โรงเรียนนำแนวคิดการพัฒนานวัตกรรม การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์จากระบบการศึกษาของฟินแลนด์ นั่นคือ การคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking) มาสอนให้นักเรียนในระดับประถมศึกษาทุกคนได้เรียนรู้และพัฒนาตามกระบวนการ รวมถึงโรงเรียนยังให้ความสำคัญในการสร้างพลเมืองไทยที่ใส่ใจสังคมและการจัดการตนเองผ่านกระบวนการสร้างอุปนิสัยตามหลักสูตร 7 Habits & The Leader in Me เพื่อเป็นการสร้างคุณลักษณะของเด็ก ๆ และเพิ่มโอกาสในการประสบความสำเร็จ ได้ค้นหาศักยภาพในตนเอง ได้เรียนรู้ในสิ่งที่รัก และพัฒนาจนเป็นความถนัด พร้อมหนทางที่จะนำไปประกอบอาชีพได้ในอนาคต

ในการทำงานพัฒนาผู้เรียนนั้นมี 3 ช่วงคือ ช่วงต้นน้ำ ช่วงกลางน้ำ และช่วงปลายน้ำ แต่ละช่วงมีการดำเนินการที่น่าสนใจ ดังนี้

1. ช่วง **ต้นน้ำ** เริ่มต้นจากวิสัยทัศน์ในการก่อตั้งโรงเรียน ที่ต้องการให้เป็นโรงเรียนแนวคิดใหม่ในฉะเชิงเทรา เป็น **โรงเรียนทางเลือกที่ใช้การเรียนรู้ฐานสมรรถนะเป็นตัวตั้ง** ในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ และการพัฒนานักเรียน ซึ่งมีหลักการบริหารโรงเรียนที่มีผู้บริหารเป็นผู้นำทางวิชาการ มีระบบการทำงานที่เข้มแข็งและมุ่งเน้นเป้าหมายที่ต้องการพัฒนานักเรียนให้มีสมรรถนะที่จำเป็นที่จะดำรงชีวิตในโลกอนาคตได้อย่างมีความสุข และเป็นเป้าหมายร่วมในการพัฒนานักเรียนร่วมกันของผู้บริหาร ครู และผู้ปกครอง โดยได้มีการกำหนดหลักสูตรที่เน้นการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ และมีวัฒนธรรมการทำงานตามกระบวนการทำงานร่วมกันแบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) โดยมีการระดมความคิดผ่านชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เป็นเครื่องมือหรือช่องทางในการปรึกษา การออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ และการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนและออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ดังจะเห็นได้จากแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ภาษาและวัฒนธรรม นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 เลือกเรียนรู้ผ่านกิจกรรมวันสงกรานต์ เพื่อสอดแทรกวัฒนธรรมไทย ครูจึงปรับรูปแบบกิจกรรมของให้สอดคล้องกับนักเรียนทุกระดับชั้น โดยครูมีบทบาทเป็นผู้ชี้แนะในการทำกิจกรรมของนักเรียนให้มีความสอดคล้องกับประเด็นหรือวัตถุประสงค์การเรียนรู้ รูปแบบของกิจกรรมการเรียนรู้จึงมาจากทั้งครูและนักเรียนร่วมกัน

2. ช่วง **กลางน้ำ** เป็นช่วงการทำงานที่เน้นการออกแบบการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุกผ่าน **หน่วยการเรียนรู้บูรณาการ** คุณครูมีแนวทางการทำงานในรูปแบบ “การรวมพลัง” ผ่านรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) โดยในแต่ละสัปดาห์ คุณครูผู้รับผิดชอบในหน่วยบูรณาการนั้น ๆ จะมีการนัดหมายประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกันอย่างน้อย 1 ชั่วโมง หลังจากนั้นจะมีการประชุมร่วม เพื่อกำหนดหัวข้อ วัตถุประสงค์ กิจกรรมและแนวทางการประเมินผล โดยดำเนินการ 6 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 กำหนดหัวข้อหรือประเด็นของหน่วยการเรียนรู้ ขั้นที่ 2 กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้เชิงสมรรถนะ ขั้นที่ 3 วิเคราะห์สาระการเรียนรู้ กำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ตามพุทธิพิสัย ทักษะพิสัย และจิตพิสัย ที่เกี่ยวข้อง ขั้นที่ 4 การออกแบบกิจกรรมที่สอดคล้อง ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์การเรียนรู้เชิงสมรรถนะ ขั้นที่ 5 การกำหนดสื่อ อุปกรณ์และแหล่งเรียนรู้ และ ขั้นที่ 6 การกำหนดสถานการณ์หรือวิธีการประเมินผลนักเรียนตามสภาพจริง

การกำหนดการวัดและประเมินผลประกอบด้วย 2 รูปแบบ คือ **รูปแบบที่ 1 การประเมินตามสภาพจริง (Formative Learning)** ซึ่งเป็นการประเมินผลการเรียนรู้เพื่อที่มุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพของนักเรียนรอบด้าน ส่งเสริมให้นักเรียนประเมินศักยภาพจากผลการปฏิบัติภายใต้งานหรือสถานการณ์ที่ครูเป็นผู้กำหนด เพื่อที่นักเรียนจะสามารถรู้ระดับความสามารถของตนเอง และสามารถวางแผนทางการพัฒนาความสามารถของตนเองในงานหรือสถานการณ์ครั้งต่อไป และ **รูปแบบที่ 2 การประเมินผลลัพท์ (Summative Assessment)** มุ่งเน้นการรายงานผลรูปแบบการพัฒนาความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของนักเรียนรายบุคคล เพื่อให้ นักเรียนรับรู้ระดับสมรรถนะของนักเรียน นำไปสู่การหาแนวทางเพื่อพัฒนาสมรรถนะของตนเอง

นอกจากการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุกภายในโรงเรียน **ที่สำคัญในช่วงนี้มีการปรับเปลี่ยนการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุกเป็นการเรียนการสอนทางไกลด้วยรูปแบบ Home-based Learning** ด้วยจึงสะท้อนได้ว่าการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมสมรรถนะนั้นไม่จำเป็นที่จะต้องเกิดแต่ภายในโรงเรียนเท่านั้น แต่ครูสามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุกภายในบริบทสภาพแวดล้อมในที่พักอาศัยของนักเรียน และ ความสำคัญของสร้างการมีส่วนร่วมในการออกแบบการเรียนรู้ระหว่างครู ผู้ปกครองและนักเรียนร่วมกัน

3. ช่วง **ปลายน้ำ** จะพบการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับนักเรียนและคุณครู รวมไปถึงบรรยากาศของการทำงานร่วมกันอย่างเป็นกัลยาณมิตร ระหว่างบ้านและโรงเรียน

ความสำเร็จจากการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุกของโรงเรียนสุจริต เกิดจาก **โครงสร้างการบริหารจัดการที่ช่วยส่งเสริมให้ครูสามารถออกแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมสมรรถนะ** ให้เกิดกับนักเรียน โดยให้ความสำคัญกับการเตรียมความพร้อมทั้งส่วนของผู้บริหารและครูผู้สอนก่อนการดำเนินการทำให้มีกรอบคิดในการเริ่มต้นของการเปลี่ยนแปลงที่มีลำดับขั้นตอน ที่สามารถสร้างให้เกิดความตระหนัก เข้าใจในสิ่งที่ตนเองต้องพัฒนา และเข้าใจในบทบาทหน้าที่ที่เปลี่ยนแปลงไป รวมถึงการมีหลักสูตรที่สนับสนุนการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุก ระบบการทำงานในการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ (PLC) ที่สนับสนุนการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุก รวมไปถึงการทำงานร่วมกับระหว่างโรงเรียนและผู้ปกครองตลอดจนภาคีเครือข่ายเพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุก โดยมีการดำเนินการดังนี้

1. การเตรียมความพร้อมในการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุก โดยในส่วน **การเตรียมความพร้อมผู้บริหาร** นั้นมีประเด็นสำคัญ ดังนี้ การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง การเป็นผู้นำทางวิชาการ การบริหารงานแบบมีส่วนร่วม การสร้างทีมงาน ทักษะการเป็นผู้ชี้แนะ (coach) และการเป็นพี่เลี้ยง (Mentoring) ทักษะการสื่อสาร การสร้างแรงจูงใจ ผู้บริหารควรพัฒนาตนเองในการสร้างแรงจูงใจ การประสานและสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชน และองค์กร ทั้งภาครัฐและเอกชน

สำหรับการเตรียมความพร้อมสำหรับครูผู้สอน ครูผู้สอนจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ดังนี้ การเป็นผู้มีกรอบความคิดแบบเติบโต (Growth Mindset) ความรู้ ความเข้าใจที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรฐานสมรรถนะ การสอนที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล (Differentiated Instruction) การบูรณาการความรู้ข้ามศาสตร์ การจัดกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ด้านทักษะการเป็นผู้ชี้แนะ (Coach) และการเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator)

2. การบริหารงานของผู้บริหาร ผู้บริหารให้ความสำคัญต่องานสอนของครู โดยส่งเสริมให้ครูได้ใช้เวลา กับงานสอนและกิจกรรมอื่น ๆ ในชีวิตอย่างสมดุล (Work-life balance) ด้วยการลดภาระงานเอกสารที่ไม่ จำเป็น อาทิ การให้ครูเขียนแผนการสอน 1 หน้า เป็นต้น รวมทั้งผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการเป็นที่ปรึกษา ทางด้านวิชาการ สามารถให้คำแนะนำทางด้านการจัดการเรียนการสอนที่ฐานสมรรถนะเชิงรุกแก่ครูได้ โดยบทบาท สำคัญของผู้บริหารมีดังนี้ บทบาทในการเป็นผู้นำทางวิชาการ บทบาทในการเป็นผู้นำทางความคิด บทบาทใน การเป็นผู้ชี้แนะ บทบาทในการส่งเสริมและให้การสนับสนุน

3. บทบาทการทำงานของครูผู้สอนครูมีบทบาทสำคัญ ดังนี้ บทบาทในการจัดการเรียนรู้ บทบาทใน การพัฒนานักเรียน บทบาทในการประเมินผลนักเรียน บทบาทในการพัฒนาการศึกษาแบบมีส่วนร่วม

4. ด้านหลักสูตรและแนวทางการบริหารงานของโรงเรียน มีการออกแบบหลักสูตรที่มุ่งเน้น การส่งเสริมสมรรถนะตามหลักสูตรที่ส่งเสริมอุปนิสัย 7 Habits & The Leader in Me ของสถาบัน Franklin Covey สหรัฐอเมริกา ให้เกิดกับนักเรียน กำหนดแนวคิดในการจัดการเรียนรู้มุ่งส่งเสริมให้นักเรียนเรียนรู้ ศักยภาพ ได้เรียนรู้สิ่งที่รัก และพัฒนาจนเป็นความถนัดของตนเอง สามารถประยุกต์การเรียนรู้ไปสู่ การประยุกต์ใช้ในชีวิต ด้วยแนวคิดการศึกษาของโรงเรียน จึงเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดแนวทาง การจัดการเรียนการสอนที่ฐานสมรรถนะเชิงรุก เน้นการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ การสะท้อนคิด การอภิปรายผ่าน สถานการณ์ที่หลากหลาย การออกแบบหลักสูตรของโรงเรียนจึงเป็นส่วนสำคัญที่สนับสนุนให้การจัดการเรียน การสอนเชิงรุกสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. การทำงานร่วมกันของครูด้วยกระบวนการทำงานแบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC)

6. ด้านการทำงานร่วมกันระหว่างโรงเรียนและผู้ปกครอง

บริบทของโรงเรียน

โรงเรียนสุจริตปฎิบัติวิสัยทัศน์ในการพัฒนาให้ผู้เรียน เป็นผู้ที่มีสมรรถนะที่จำเป็น ที่จะดำรงชีวิตในโลก อนาคตได้อย่างมีความสุข โดยการพัฒนาเด็กอย่างเป็นองค์รวม (Whole Child Development) โรงเรียนจึง ได้จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรฐานสมรรถนะ สร้างกรอบความคิดให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักรู้ เห็น คุณค่าของการเรียนรู้เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง ได้ลงมือทำจริงในรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ฝึกฝนให้ใช้กระบวนการในการคิดแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ รวมถึงการสะท้อนคิด และ การอภิปรายในชั้นเรียนตามสถานการณ์ที่หลากหลาย โรงเรียนนำแนวคิดการพัฒนานวัตกรรม การคิดอย่างมี วิจารณญาณ และการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์จากระบบการศึกษาของฟินแลนด์ นั่นคือ การคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking) มาสอนให้นักเรียนในระดับประถมศึกษาทุกคนได้เรียนรู้และพัฒนาตามกระบวนการ รวมถึงโรงเรียนยังให้ความสำคัญในการสร้างพลเมืองไทยที่ใส่ใจสังคมและการจัดการตนเองผ่านกระบวนการ สร้างอุปนิสัย ตามหลักสูตร 7 Habits & The Leader in Me เพื่อเป็นการสร้างคุณลักษณะของเด็กๆ และเพิ่ม โอกาสในการประสบความสำเร็จ ได้ค้นหาศักยภาพในตนเอง ได้เรียนรู้ในสิ่งที่รัก และพัฒนาจนเป็นความถนัด พร้อมหนทางที่จะนำไปประกอบอาชีพได้ในอนาคต

โรงเรียนมีความเชื่อมั่นในศักยภาพและความสามารถที่แตกต่างกันของผู้เรียนทุกคน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ตามความถนัดของตน มีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ เป็นพลเมืองดี มีคุณภาพและความสามารถสูง โรงเรียนได้เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้เสียในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาจากทุกภาคส่วนทั้งตัวผู้เรียน ครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง ชุมชน นักวิชาการผู้ทรงคุณวุฒิจากทั้งในประเทศและต่างประเทศ เข้ามามีส่วนร่วมในการออกแบบและจัดการศึกษา โดยยึดแนวทางจากการปฏิรูปการศึกษาและมาตรฐานการศึกษาของชาติ ที่ต้องการพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นผู้เรียนรู้ เป็นนวัตกรรม และเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง โดยจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผสมรวมกับแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์และการมีสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับโครงการพัฒนาเศรษฐกิจภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor) และแนวทางการพัฒนาคนของ OECD เพื่อเป็นการวางรากฐานการศึกษาให้เหมาะสมกับการพัฒนาเด็กเพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 ต่อไป

โรงเรียนสุจริตก่อตั้งและเปิดทำการในปีการศึกษา 2562 โดยมีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาให้เด็ก ๆ เป็นผู้มีสมรรถนะที่จำเป็น ที่จะดำรงชีวิตในโลกอนาคตได้อย่างมีความสุข ด้วยวิธีการพัฒนาเด็กอย่างเป็นองค์รวม (Whole Child Development) **โรงเรียนจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรฐานสมรรถนะ สร้างกรอบความคิดให้เด็ก ๆ รู้ว่าการเรียนรู้เป็นส่วนหนึ่งของชีวิต ไม่ใช่การเรียนรู้เพียงแค่การสอบให้ผ่านแต่เป็นเรียนรู้เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง** การจัดการเรียนการสอนจึงเป็นการเน้นให้เด็ก ๆ ได้ลงมือทำจริงในรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ฝึกฝนให้ใช้กระบวนการในการคิดแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ รวมถึงการสะท้อนคิด และการอภิปรายในชั้นเรียนตามสถานการณ์ที่หลากหลาย โรงเรียนนำแนวคิดการพัฒนานวัตกรรม การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์จากระบบการศึกษาของฟินแลนด์ นั่นคือ การคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking) บรรจุเป็นรายวิชาเพิ่มเติมที่นักเรียนในระดับประถมศึกษาทุกคนได้เรียนรู้และพัฒนาตามกระบวนการ รวมถึงโรงเรียนยังให้ความสำคัญในการสร้างพลเมืองไทยที่ใส่ใจสังคมและการจัดการตนเองผ่านกระบวนการสร้างอุปนิสัย ตามหลักสูตร 7 Habits & The Leader in Me ของสถาบัน Franklin Covey สหรัฐอเมริกา เพื่อเป็นการสร้างคุณลักษณะของการมีภาวะผู้นำของเด็ก ๆ และเพิ่มโอกาสในการประสบความสำเร็จ ได้ค้นหาศักยภาพในตนเอง ได้เรียนรู้ในสิ่งที่รัก และพัฒนาจนเป็นความถนัด พร้อมหนทางที่จะนำไปประกอบอาชีพได้ในอนาคต

วิสัยทัศน์

โรงเรียนสุจริตเตรียมความพร้อมให้เด็กมีสมรรถนะที่จำเป็นเพื่อดำรงชีวิตอยู่ในโลกอนาคตได้อย่างมีความสุข

พันธกิจ

1. เตรียมความพร้อมให้เด็กมีสมรรถนะด้านการสื่อสาร มีความสามารถในการสื่อสารอย่างน้อย 3 ภาษา คือ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน

2. เตรียมความพร้อมให้เด็กมีสมรรถนะด้านเทคโนโลยีและปัญญาประดิษฐ์ มีความรู้ ความเข้าใจ รู้เท่าทัน สามารถใช้และสร้างงานปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence) หรือเทคโนโลยีที่จำเป็นอื่น ๆ สำหรับโลกอนาคต

3. เตรียมความพร้อมให้เด็กมีสมรรถนะด้านทักษะชีวิต สร้างให้เด็กมี 7 อุปนิสัยของผู้มีประสิทธิผล สามารถบริหารจัดการตนเอง เป็นผู้นำในตนเอง และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

อัตลักษณ์

“สื่อสารสามภาษา รู้ปัญญาประดิษฐ์ ใช้ 7 Habits ในชีวิตประจำวัน”

เอกลักษณ์

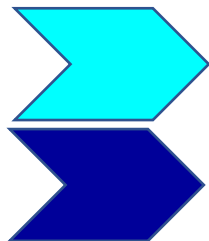
โรงเรียนถ่ายทอดวิธีคิดด้วยจิตแห่งนักปราชญ์

ตราประจำโรงเรียน

การศึกษาเปรียบเสมือนต้นไม้ที่ต้องมีรากที่แข็งแรง พร้อมที่จะเจริญงอกงาม

สีประจำโรงเรียน

สีฟ้า

หมายถึง ความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ

สีน้ำเงินเข้ม

หมายถึง ความสุขุม รอบรู้ และการมีวิจรรณญาณ

ต้นไม้ประจำโรงเรียน

ต้นจามจุรี

ในสังคม และการแผ่กิ่งก้านสาขาเพื่อเป็นแสดงถึงรากแก้ว ที่แข็งแรงส่งผลต่อการเป็นหลัก

ส่วน 2 หลักการพื้นฐานและแนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

แนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเป็นแนวคิดสำคัญที่เป็นจุดเน้นในการพัฒนานักเรียน โดยเป็นแนวคิดหรือมโนทัศน์สำคัญเกี่ยวกับลักษณะการเรียนรู้ของนักเรียน ที่อธิบายว่านักเรียนมิได้เป็นผู้รับความรู้หรือข้อมูลที่ผู้อื่นถ่ายทอดมาให้เท่านั้น แต่นักเรียนจะต้องเป็นฝ่ายรุก คือ มีความตื่นตัวที่จะศึกษา จัดกระทำข้อมูล และสร้างความเข้าใจในข้อมูล หรือความรู้ต่างๆ ให้แก่ตนเอง เพื่อให้สิ่งที่เรียนรู้มีความหมายต่อตนเอง อันจะส่งผลให้สามารถนำความรู้นั้นไปใช้ประโยชน์ได้

สาระในเอกสารฉบับนี้ได้นำเสนอข้อมูลการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 การจัดการเรียนรู้เชิงรุก

ส่วนนี้เป็นการนำเสนอ แนวคิด แนวทาง และกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ที่เป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนานักเรียนให้เกิดการเรียนรู้อย่างตื่นตัว และเรียนรู้อย่างมีความหมาย

ส่วนที่ 2 การจัดการเรียนรู้สมรรถนะเชิงรุก

ส่วนนี้เป็นการนำเสนอสาระสำคัญเกี่ยวกับ แนวคิด แนวทาง ในการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งสร้างสมรรถนะให้นักเรียน เพื่อให้นักเรียนสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะในสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งเป็นการจัดการเรียนรู้ที่มีลักษณะ **ต่อยอดจากแนวคิด แนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุก** เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีสมรรถนะต่าง ๆ

ส่วนที่ 1 การจัดการเรียนรู้เชิงรุก

ลักษณะสำคัญ

การจัดการเรียนรู้เชิงรุกมีลักษณะสำคัญคือเป็นการเรียนรู้ของนักเรียนที่นักเรียนเป็นฝ่ายรุก นักเรียนเป็นผู้ใช้เวลาในการเรียนรู้ เป็นส่วนใหญ่ในการคิด ลงมือปฏิบัติ สรุป และสร้างความรู้ด้วยตนเอง เป็นการเรียนรู้ที่นักเรียนมีบทบาทมากกว่าผู้สอน โดยนักเรียนมีบทบาทในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ตามความสนใจเป็นส่วนใหญ่ และเป็นการเรียนรู้ที่นักเรียนมีความตื่นตัวในการจัดกระทำข้อมูล และสร้างความเข้าใจในข้อมูลหรือความรู้ต่างๆ ให้แก่ตนเองเพื่อให้สิ่งที่เรียนรู้มีความหมายต่อตนเอง อันจะส่งผลให้สามารถนำความรู้นั้นไปใช้ประโยชน์ได้

ในกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนนั้นอาศัยกระบวนการเรียนรู้ที่ตื่นตัว (Active Learning) ทั้ง 4 ด้าน คือ การตื่นตัวทางกาย (Physically Active) การตื่นตัวทางสติปัญญา (Intellectually Active) การตื่นตัวทางสังคม (Socially Active) และการตื่นตัวทางอารมณ์ (Emotionally Active) โดยความตื่นตัวแต่ละด้านมีลักษณะดังนี้

1. กระบวนการเรียนรู้ที่ตื่นตัวทางกาย (Physically Active)

เป็นการให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมเคลื่อนไหวหรือตื่นตัวทางร่างกายในรูปแบบที่หลากหลาย

เหมาะสมกับวัย และวุฒิภาวะของนักเรียน เพื่อให้ให้นักเรียนได้เปลี่ยนอิริยาบถ สามารถคงความสนใจของนักเรียน ช่วยให้ร่างกายและ ประสาทรับรู้ตื่นตัว พร้อมทั้งจะรับรู้และเรียนรู้ได้ดี ซึ่งมีความสำคัญสำหรับนักเรียนในระดับปฐมวัย และ ประถมศึกษาตอนต้น

2. กระบวนการเรียนรู้อย่างตื่นตัวทางสติปัญญา (Intellectually Active)

เป็นการให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมเคลื่อนไหวหรือตื่นตัวทางสติปัญญาหรือสมอง ฝึกการใช้ความคิด เป็นการใช้สติปัญญาของตนสร้างความหมาย ความเข้าใจในสิ่งที่เรียนรู้ การคิดในเรื่องที่นักเรียนสนใจ ประเด็นท้าทาย ประเด็นที่มีความหมายต่อตนเอง จะทำให้นักเรียนมีความผูกพันในการคิด และการกระทำ (engagement) ในเรื่อง ที่เรียน และการเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

3. กระบวนการเรียนรู้อย่างตื่นตัวทางสังคม (Socially Active)

เป็นการให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ที่ได้เคลื่อนไหวหรือตื่นตัวทางสังคม หรือมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับผู้อื่น และสิ่งแวดล้อมรอบตัว เป็นการขยายขอบเขตการเรียนรู้ของนักเรียนให้กว้างขึ้น เรียนรู้อย่างสนุกสนาน มีชีวิตชีวา ถ้านักเรียนได้มีโอกาสนำเสนอความคิดเห็น ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่น ได้รับข้อมูลย้อนกลับ ได้ตรวจสอบความคิดของตนเอง ขยายความคิด และเรียนรู้จากผู้อื่น จะช่วยให้นักเรียนมีความตื่นตัว รับรู้และเกิดการเรียนรู้ได้ดีมากขึ้น

4. กระบวนการเรียนรู้อย่างตื่นตัวทางอารมณ์ (Emotionally Active)

เป็นการให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ที่ได้เคลื่อนไหวหรือตื่นตัวทางอารมณ์ หรือความรู้สึก การเกิดความรู้สึกของนักเรียนจะช่วยให้การเรียนรู้มีความหมายต่อตนเอง กิจกรรมและประสบการณ์ที่จัดควรกระทบต่ออารมณ์ ความรู้สึกของนักเรียนในทางที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ในเรื่องที่เรียนกระทบต่อความรู้สึกของนักเรียน มีความหมายต่อนักเรียน และจะส่งผลต่อพฤติกรรมของนักเรียนด้วย

กระบวนการเรียนรู้อย่างตื่นตัวทั้ง 4 ด้าน มีความสัมพันธ์ต่อกันและกันและส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียน ครูควรออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้ มีส่วนร่วมในการเรียนรู้อย่างตื่นตัว (active learning) ทั้ง 4 ด้าน จะช่วยนักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายต่อตนเอง ส่งผลให้เกิด การเรียนรู้ที่แท้จริง ต่างจากการเรียนรู้เชิงรับ (passive learning) นักเรียนเป็นผู้รับที่ไม่มีบทบาท หรือมีบทบาทน้อยในการสร้างความเข้าใจในเรื่องที่จะเรียนรู้ ทำให้ความตื่นตัวที่จะเรียนรู้และทำความเข้าใจ น้อยลง ส่งผลให้การเรียนรู้ขาดประสิทธิภาพ

กลยุทธ์(Strategies)ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

กลยุทธ์ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก คือ การจัดกิจกรรมและประสบการณ์การเรียนรู้ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้อย่างตื่นตัว ทั้งทางร่างกาย (Physically Active) การคิดและสติปัญญา (Intellectually Active) อารมณ์ และจิตใจ (Emotionally Active) และทางสังคม (Socially Active) จะส่งผลให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้เกิดขึ้น

ศาสตร์ทางการสอนมีทฤษฎี หลักการ และแนวคิดในการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลาย

รวมทั้งมีรูปแบบการเรียนการสอน (Instructional Models) วิธีสอน(Teaching Methods) และเทคนิค การสอน (Teaching Techniques) อีกหลากหลายรูปแบบที่สามารถนำมาใช้เป็นกลยุทธ์ในการสอนได้ อย่างดี ครูจึงต้องศึกษา เลือกรูปแบบให้เหมาะสม ตรงตามความต้องการเฉพาะในการสอนแต่ละครั้ง เพื่อให้เป็นแนวทางกว้างๆ สำหรับครูในการเลือกกลยุทธ์ที่ช่วยกระตุ้นและส่งเสริมองค์ประกอบทั้ง 4 ด้าน ของการเรียนรู้เชิงรุก ดังตัวอย่างรูปแบบการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมต่อไปนี้

1. การจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้านสติปัญญา (Intellectually Active Learning) ให้นักเรียนเรียนรู้ อย่างตื่นตัวโดยได้เคลื่อนไหวทางสมองหรือสติปัญญา (Intellectually Active) คือการคิด นักเรียนจะ ตื่นตัวถ้าได้ใช้ความคิด การคิดเป็น เครื่องมือในการทำความเข้าใจในสิ่งที่เรียนรู้ การคิดในเรื่องที่ นักเรียนสนใจ ประเด็น ทำทาย ประเด็นที่มีความหมายต่อตนเอง จะทำให้นักเรียนมีความผูกพันในการคิด และการกระทำ ตัวอย่าง กลยุทธ์การจัดการเรียน การรู้เชิงรุกด้านสติปัญญา มีดังนี้

- 1.1 การใช้คำถามกระตุ้นการคิด (Questioning)
- 1.2 การให้นักเรียนใช้กระบวนการสืบสอบ (Inquiry) หาคำตอบ
- 1.3 การวิเคราะห์ข้อมูลให้ได้คำตอบหรือข้อสรุปในเรื่องต่าง ๆ และนำเสนอต่อกลุ่ม
- 1.4 การสังเคราะห์ข้อมูล และนำเสนอต่อกลุ่มด้วยสื่อและเทคโนโลยี
- 1.5 การให้นักเรียนทำโครงการ/โครงการที่สนใจ
- 1.6 การแก้โจทย์ปัญหาทั้งโจทย์ที่ครูเตรียมมา โจทย์ที่นักเรียนตั้งขึ้น โจทย์ที่มาจาก ชีวิตประจำวัน รวมทั้งโจทย์ที่มาจากสังคม และโลก
- 1.7 การให้นักเรียนเผชิญปัญหาและแก้ปัญหาด้วยตนเอง
- 1.8 การใช้เทคนิคแบบต่าง ๆ เช่น เทคนิคหมวก 6 ใบ ของเดอบอนโน (De Bono) เทคนิค การใช้ผังกราฟิก (Graphic Organizers), Sandwich Technique, Think-Pair-Share ฯลฯ
- 1.9 การใช้วิธีสอนแบบต่าง ๆ เช่น วิธีสอนแบบอุปนัย (Inductive Method) กรณีศึกษา บทบาทสมมติ การทัศนศึกษา ฯลฯ
- 1.10 การใช้กระบวนการเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น การเรียนรู้แบบโครงการ (Project-Based Learning) การเรียนรู้แบบแก้ปัญหา (Problem-Based Learning) การเรียนรู้แบบเผชิญสถานการณ์ (Situation-Based Learning) การเรียนรู้ผ่านปรากฏการณ์ (Phenomenal – Based Learning) ฯลฯ
- 1.11 การใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบต่าง ๆ เช่น Concept Attainment Model Synectic Model, Inductive Thinking Model, CIPPA Model, G PAS Model ฯลฯ

2. การจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้านสังคม (Socially Active Learning) ให้นักเรียนมีบทบาทใน การเรียนรู้อย่างตื่นตัว ได้เคลื่อนไหวทางสังคม (Socially Active) มีโอกาสนำเสนอความคิดของตนเองต่อผู้อื่น รับฟัง แลกเปลี่ยนความคิดเห็น รับข้อมูลย้อนกลับ ตรวจสอบความคิด ขยายความคิดของตนเอง และพัฒนา ผลงานให้ดีขึ้น เป็นการได้เรียนรู้จากผู้อื่น กระบวนการต่าง ๆ นี้จะช่วยให้นักเรียนมีความตื่นตัวในการเรียนรู้ สามารถรับรู้และเกิดการเรียนรู้ได้ดี กลยุทธ์การจัดการเรียน การรู้เชิงรุกด้านสังคมมีดังนี้

2.1 การให้นักเรียนได้เรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่ม ได้นำเสนอและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น รับข้อมูลย้อนกลับและพัฒนาผลงาน โดยใช้วิธีการสอนต่าง ๆ เช่น การจัดการอภิปรายกลุ่มย่อย เปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วม การใช้บทบาทสมมุติผลัดเปลี่ยนกันเป็นผู้นำกลุ่ม ได้เรียนรู้บทบาทหน้าที่ การทำงานร่วมกันเป็นทีม การได้วาที สถานการณ์จำลอง กรณีตัวอย่าง เกม เป็นต้น

2.2 การใช้เทคนิคการจัดกลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning Techniques) เช่น เทคนิค Think-Pair-Share, เทคนิค Jigsaw, เทคนิค Fishbowl, เทคนิค Circular Response, เทคนิค Brainstorm เป็นต้น

2.3 การใช้รูปแบบการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะทางสังคม เช่น รูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning Model) รูปแบบการเรียนรู้แบบสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม (Group Investigation Model) รูปแบบการเรียนรู้เป็นทีม (Team Learning Model) เป็นต้น

3. การจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้านอารมณ์ (Emotionally Active Learning) ให้นักเรียนได้เคลื่อนไหวทางอารมณ์ ความรู้สึกและจิตใจ (Emotionally Active) กิจกรรมและประสบการณ์ที่จัดให้นักเรียนควรกระทบต่ออารมณ์และความรู้สึกของนักเรียนในทางที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในเรื่องที่จะเรียน เนื่องจากกิจกรรมใดกระทบต่อความรู้สึกของนักเรียน กิจกรรมนั้นมักมีความหมายต่อนักเรียนและจะส่งผลต่อพฤติกรรมของนักเรียนด้วย กลยุทธ์การจัดการเรียนการสอนเชิงรุกด้านอารมณ์ มีดังนี้

3.1 การเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความรู้สึกที่แท้จริงโดยการสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตรและปลอดภัย

3.2 การแสดงความไว้วางใจในตัวนักเรียน และยอมรับในตัวนักเรียน ไม่ตัดสินนักเรียน ส่งเสริมให้นักเรียนสะท้อนคิดเพื่อสร้างความเข้าใจในตนเองและผู้อื่น

3.3 การรับฟังนักเรียนอย่างลึกซึ้ง (Deep Listening) ฟังให้เข้าใจความคิด ความรู้สึก ความต้องการของนักเรียนและยอมรับความรู้สึกของนักเรียน

3.4 การพัฒนาความตระหนักรู้ในอารมณ์ และความรู้สึกของตนเองและผู้อื่น รวมทั้งผลกระทบที่มีต่อกัน

3.5 การส่งเสริมให้นักเรียนเชื่อมโยงสิ่งที่เรียนรู้กับประสบการณ์และสร้างความเข้าใจต่อยอดเพื่อการปฏิบัติที่ดี เหมาะสมกว่าเดิม

3.6 ใช้วิธีสอนที่ช่วยให้นักเรียนเปิดเผยสะท้อนหรือแสดงความรู้สึกและความคิดเห็น เช่น การแสดงบทบาทสมมุติ สถานการณ์จำลอง การแสดง เกมต่าง ๆ เป็นต้น

3.7 ใช้รูปแบบการสอนที่เอื้อให้นักเรียนเกิดอารมณ์ ความรู้สึกไปในทางที่พึงประสงค์ เช่น การเรียนการสอนด้านจิตพิสัย (Instructional Model Based on Affective Domain) กระบวนการกระจ่างค่านิยม (Value Clarification) กระบวนการกลายณมิตร กระบวนการสอนค่านิยมและจริยธรรม กระบวนการแก้ปัญหาและพัฒนาตนเองโดยใช้ระบบคู่สัญญา เป็นต้น

4. การจัดการเรียนการสอนเชิงรุกด้านร่างกาย (Physically Active Learning) ให้นักเรียน

เรียนรู้อย่างตื่นตัวโดยการเคลื่อนไหวทางร่างกายอย่างเหมาะสมตามวัยและความสนใจของนักเรียน จะช่วยให้
ประสาท การรับรู้ของนักเรียนมีความตื่นตัว สามารถรับข้อมูล ความรู้ และประสบการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างดี
และรวดเร็ว ดังนั้น ในการจัดกิจกรรมควรมีรูปแบบหลากหลายเพื่อให้นักเรียนได้เปลี่ยนอิริยาบถ และคง
ความสนใจของ นักเรียนไว้ได้ ซึ่งการตื่นตัวทางร่างกายมีความสำคัญเป็นพิเศษสำหรับนักเรียนในระดับ
ปฐมวัยและประถมศึกษา ตอนต้น กลยุทธ์ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้านร่างกาย มีดังนี้

4.1 จัดกิจกรรมให้นักเรียนได้มีการเคลื่อนไหวทั้ง 4 ด้าน (ร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคม)
อย่างสมดุลตามความเหมาะสมกับวัยและความสนใจ

1) สำหรับเด็กเล็ก อาจจะเริ่มต้นด้วยการเตรียมความพร้อมในการเรียนรู้ เช่นการร้อง
เพลง และเต้นประกอบเพลง ต่อไปเรียนรู้ตามบทเรียน สลับด้วยการให้ออกไปเล่นและกลับมาทำงานที่ได้รับ
มอบหมาย แล้วจึงปล่อยให้ไปเล่นเกมกับเพื่อนๆ

2) สำหรับนักเรียนในวันที่สูงขึ้น มีสมาธิมากขึ้น จะใช้เวลาในกิจกรรมการเรียนรู้ได้นาน
ขึ้น หรือหากเรื่องที่เรียนเป็นเรื่องที่นักเรียนสนใจจะมีสมาธิจดจ่อกับเรื่องที่เรียนได้นานขึ้นและมากขึ้น

4.2 จัดกิจกรรมที่ช่วยทำให้เกิดความพร้อมในการรับรู้และเรียนรู้

4.3 กิจกรรมที่ต้องใช้กล้ามเนื้อใหญ่ ได้แก่การออกแรง การออกกำลังกายตั้งแต่ค่อยไป
หามากเช่นการร้องเพลงและเต้นตามจังหวะ การออกกำลังการใช้ท่าต่างๆ จนถึงการทำงานที่ต้องออกแรง
มาก เช่นการยกโต๊ะ เก้าอี้ กิจกรรมที่มีการลงมือทำ/ปฏิบัติที่มีความเหมาะสมจะทำให้ร่างกายมีความตื่นตัว
อย่างต่อเนื่อง

4.4 กิจกรรมที่ใช้กล้ามเนื้อเล็ก มีความเหมาะสมกับนักเรียนที่อยู่ในวัยที่สูงขึ้น ซึ่งมีสมาธิ
มากขึ้น ทำงานที่มีความละเอียดได้มากขึ้น

ลักษณะการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้อย่างตื่นตัว

เมื่อพิจารณาการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้อย่างตื่นตัวจะมีหลายลักษณะขึ้นอยู่กับจุดเน้นในการนำ
กลยุทธ์การเรียนรู้มาใช้ในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้

ในส่วนนี้จะนำเสนอลักษณะการออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างตื่นตัว 4 ลักษณะโดยใช้สีและ
ตัวอักษรย่อแทนการตื่นตัว 4 ลักษณะคือ

(1) สีแดง และอักษรย่อ E แทนการตื่นตัวทางอารมณ์ หรือ Emotionally Active ซึ่งจะต้องสร้างขึ้น
ร่วมกับความตื่นตัวด้านต่างๆ ทั้ง 3 ด้าน

(2) สีเหลือง และอักษรย่อ P แทนการตื่นตัวทางร่างกาย หรือ Physically Active

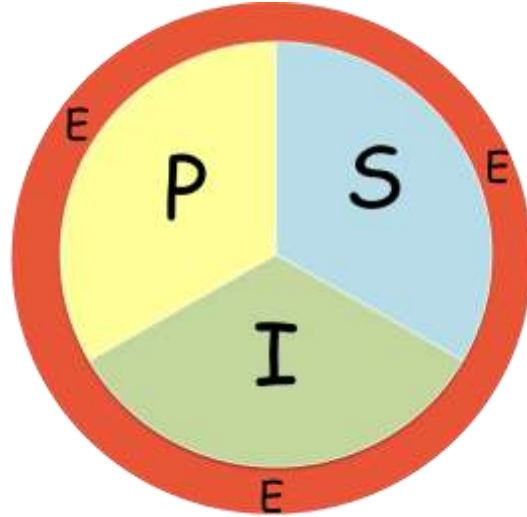
(3) สีเขียว และอักษรย่อ I แทนการตื่นตัวทางสติปัญญา หรือ Intellectual Active และ

(4) สีฟ้าและอักษรย่อ S แทนการตื่นตัวทางสังคม หรือ Socially Active

การออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างตื่นตัว 4 ลักษณะ มีรายละเอียดดังนี้

1. การเรียนรู้อย่างตื่นตัวแบบสมดุลทั้ง 4 ด้าน

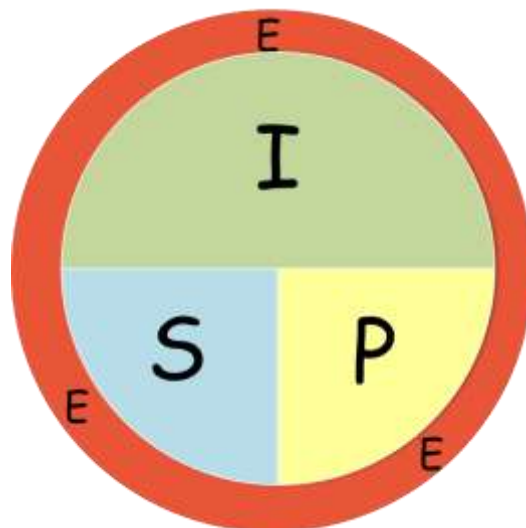
การเรียนรู้อย่างตื่นตัวแบบสมดุลทั้ง 4 ด้านเป็นการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เลือกใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนพัฒนาทางร่างกาย สติปัญญา และ สังคม อย่างสมดุล โดยในการพัฒนานักเรียนในแต่ละด้านนั้นมุ่งเน้นการพัฒนาความตื่นตัวทางอารมณ์ร่วมด้วย ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 การเรียนรู้อย่างตื่นตัวแบบสมดุลทั้ง 4 ด้าน

2. การเรียนรู้อย่างตื่นตัวแบบเน้นทางด้านสติปัญญา

การเรียนรู้อย่างตื่นตัวแบบเน้นทางด้านสติปัญญานี้ ผู้ออกแบบให้ความสำคัญกับการพัฒนาสติปัญญา การคิดของนักเรียนมากกว่าด้านอื่นๆ นักเรียนจึงใช้เวลา และเรียนรู้ผ่านกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาสติปัญญา และการคิด มากกว่ากิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาทางร่างกาย และ สังคม โดยยังคงให้ความสำคัญกับการพัฒนาความตื่นตัวทางอารมณ์ในการพัฒนานักเรียนทั้ง 3 ด้าน ดังภาพที่ 3

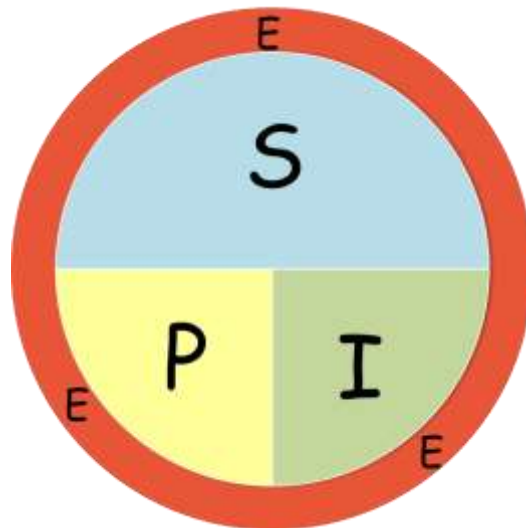

ภาพที่ 3 การเรียนรู้อย่างตื่นตัวแบบเน้นทางด้านสติปัญญา

3. การเรียนรู้อย่างตื่นตัวแบบเน้นทางด้านสังคม

การเรียนรู้อย่างตื่นตัวแบบเน้นทางด้านสังคมนี ผู้ออกแบบให้ความสำคัญกับการออกแบบกิจกรรมที่เน้นให้นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การทำงานร่วมกันเป็นทีมมากกว่าด้าน

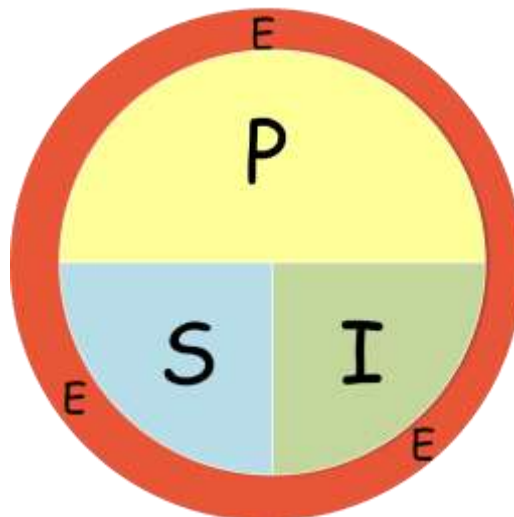
อื่นๆ นักเรียนจึงใช้เวลาและเรียนรู้จากกันและกัน การอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิด มากกว่ากิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาทางร่างกาย และ สติปัญญา โดยยังคงให้ความสำคัญกับการพัฒนาความตื่นตัวทางอารมณ์ในการพัฒนานักเรียนทั้ง 3 ด้าน ดังภาพที่ 4

ภาพที่ 4 การเรียนรู้อย่างตื่นตัวแบบเน้นทางด้านสังคม

4. การเรียนรู้อย่างตื่นตัวแบบเน้นทางด้านร่างกาย

การเรียนรู้อย่างตื่นตัวแบบเน้นทางด้านร่างกายนี้ ผู้ออกแบบให้ความสำคัญกับการออกแบบกิจกรรมที่เน้นให้นักเรียนได้มีการเคลื่อนไหวร่างกาย ทั้งกล้ามเนื้อใหญ่ และกล้ามเนื้อเล็ก ตลอดจนการใช้ร่างกายในการสื่อสารความคิด ความรู้สึก มากกว่ากิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาทางสังคม และ สติปัญญา โดยยังคงให้ความสำคัญกับการพัฒนาความตื่นตัวทางอารมณ์ในการพัฒนานักเรียนทั้ง 3 ด้าน ดังภาพที่ 5

ภาพที่ 5 การเรียนรู้อย่างตื่นตัวแบบเน้นทางด้านร่างกาย

ในการออกแบบการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างตื่นตัวโดยเน้นหนักที่วิธีการสอนหรือกิจกรรมที่มีความตื่นตัวในด้านใดด้านหนึ่งเป็นพิเศษนั้น สิ่งผู้ออกแบบต้องคำนึงถึงคือลักษณะธรรมชาติวิชา ธรรมชาติของศาสตร์ เช่น วิชาทางวิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์ มี

ธรรมชาติวิชาที่เอื้อในการออกแบบการเรียนรู้และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนเกิดการ เรียนรู้อย่างตื่นตัวที่เน้นหนักด้านสติปัญญา ส่วนวิชาทางพลศึกษาจะมีธรรมชาติวิชาจะเอื้อต่อการออกแบบ การเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างตื่นตัวที่เน้นหนักด้านร่างกาย เป็นต้น ซึ่งผู้ที่ออกแบบกิจกรรมสามารถออกแบบกิจกรรมเพื่อให้เกิดความตื่นตัวด้านอื่นๆ เพิ่มขึ้นด้วย

ส่วนที่ 2 การจัดการเรียนรู้สมรรถนะเชิงรุก

การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุกเป็นการนำแนวคิด แนวทาง และกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เชิง รุกมาต่อยอด โดยมีเป้าหมายให้นักเรียนสามารถทำได้ (Able to Do) โดยการผสมความรู้ ทักษะ และ คุณลักษณะที่จำเป็นมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน แก้ปัญหาต่าง ๆ จนเกิดความสำนึก ซึ่งนักเรียน จะต้องมีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ เจตคติ/คุณลักษณะที่จำเป็นต่อการพัฒนาสมรรถนะนั้น รวมไปถึงได้รับการฝึกฝนให้นำไปใช้ในการแก้ปัญหา หรือใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ดังนั้นบทบาทหน้าที่ของครู คือ การจัด ประสบการณ์ และกิจกรรมการเรียนรู้ให้ นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี ซึ่งก็ต้องอาศัยการจัดการเรียนรู้เชิงรุก นั้นเอง

การเรียนรู้ฐานสมรรถนะ มีลักษณะที่เป็นการเรียนรู้เชิงรุกอยู่แล้วตามธรรมชาติ การจัดการเรียนรู้ ฐานสมรรถนะเอื้อให้ครูมีการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เนื่องจากการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเน้นการปฏิบัติ การทำได้ หรือการลงมือทำซึ่งการเรียนรู้เชิงรุกจะช่วยให้ นักเรียนได้เรียนรู้อย่างตื่นตัวทั้ง 4 ด้าน ในขณะที่ลงมือปฏิบัติโดย นักเรียนต้องมีการเคลื่อนไหวร่างกายในอิริยาบถต่าง ๆ ได้ใช้แรงหนักบ้าง เบาบ้าง ใช้ความคิด มีความรู้สึกที่ ต้องการจะทำหรือสนุกที่จะทำและนักเรียนมีโอกาสที่จะปรึกษาหารือ และร่วมมือทำงานกับเพื่อน การ เรียนรู้เชิงรุกที่ให้นักเรียนมีความตื่นตัวใน 4 ด้าน ย่อมส่งผลให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี

ลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนการสอนฐานสมรรถนะ

การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุกมีแนวคิดสำคัญมาจากการจัดการเรียนรู้เชิงรุกผสมกับ แนวคิดการจัดการเรียนการสอนฐานสมรรถนะ (Competency – Based Instruction) ซึ่งมีลักษณะ สำคัญ ดังนี้

1. การเรียนการสอนฐานสมรรถนะนั้นครูมีมาตรฐานสมรรถนะ และจุดประสงค์การเรียนรู้เชิง สมรรถนะที่จัดไว้อย่างเป็นลำดับ เป็นกรอบในการจัดการเรียนการสอน ครูมีเป้าหมายที่จะช่วยพัฒนาให้ นักเรียนทำอะไรได้ (ในระดับที่กำหนด)

2. ในการออกแบบการเรียนการสอนฐานสมรรถนะนั้นจะต้องวิเคราะห์ว่านักเรียนเป็นต้องม ีความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะอะไร ร จึงจะช่วยให้ทำสิ่งนั้นได้สำเร็จ ซึ่งเอื้อให้มีการบูรณาการความรู้ ข้ามศาสตร์และลดสาระการเรียนรู้ที่ไม่จำเป็น นักเรียนต้องได้รับความรู้และฝึกใช้ความรู้ในการทำงาน รวมทั้งพัฒนาคุณลักษณะที่ควรจะต้องมีในการทำสิ่งนั้น ให้ประสบผลสำเร็จได้ในระดับที่กำหนด

3. ครูมีการเสริมสร้าง A (Attitude/Attribute) สร้างแรงจูงใจ แรงบันดาลใจ กระตุ้นความ สนใจใฝ่รู้ สร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนสามารถนำตนเองและกำกับกับการเรียนรู้ของ

ตนเองได้ (Self-Directed Learning) เนื่องจาก A (Attitude/Attribute) เป็นปัจจัยสำคัญ

4. ครูจัดกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โดยการให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้แบบรับรู้จริง (mastery learning) ทั้งในด้านความรู้ ทักษะและคุณลักษณะที่จำเป็นต่อเกิดสมรรถนะที่ต้องการ

5. ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงลึก (Deep Learning) ให้นักเรียนเกิดความเข้าใจในเรื่องที่เรียนรู้ให้ถึงระดับที่สามารถประยุกต์ใช้ได้ และเกิดการเรียนรู้แบบรับรู้จริง (Mastery) คือเกิดการเรียนรู้ตามที่กำหนดได้จริง

6. ครูจัดประสบการณ์/สถานการณ์ที่หลากหลายให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริง ได้เผชิญสถานการณ์/ปัญหา/อุปสรรค และได้ฝึกนำความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ ที่ได้เรียนรู้ไปใช้ประยุกต์จนเกิดสมรรถนะที่ต้องการ

7. นักเรียนรับผิดชอบการเรียนรู้ของตน โดยสามารถใช้เวลาในการเรียนรู้แตกต่างกันสามารถไปได้เร็ว ช้าตามจังหวะการเรียนรู้ (Self-Pacing) ของตน

8. ครูมีบทบาทในการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน ให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) และให้ความช่วยเหลือตามความต้องการของนักเรียนเป็นรายบุคคลในการเรียนการสอนประจำวัน

9. นักเรียนต้องสามารถแสดงสมรรถนะหรือพฤติกรรมที่ชี้ให้เห็นถึงความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะต่างๆ ในบริบทหรือสถานการณ์ใหม่ๆ ก่อนที่จะก้าวสู่การเรียนรู้ขั้นต่อไป

10. หากนักเรียนยังไม่ผ่านการทดสอบว่า เกิดสมรรถนะที่ต้องการ ครูจำเป็นต้องออกแบบการเรียนรู้และสอนซ่อมเสริม (Remedial Teaching) ให้ตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการของนักเรียน

แนวทางการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุก

ในปี พ.ศ. 2564 สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้ดำเนินการวิจัยเรื่อง “ผลการทดลองใช้กรอบสมรรถนะนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 สำหรับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน การวิจัยดังกล่าวพบแนวทางในการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุกสามารถดำเนินการได้ 8 แนวทาง ซึ่งมีลักษณะ และขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

แนวทางที่ 1 ใช้งานเดิม เสริมสมรรถนะ

การออกแบบการสอนตามแนวทางนี้เป็นการสอนตามปกติที่สอดแทรกสมรรถนะ ซึ่งครูเห็นว่าสอดคล้องกับบทเรียนนั้นเข้าไปและอาจปรับกิจกรรม หรือคิติดกิจกรรมต่อยอด ซึ่งเหมาะกับครูที่เริ่มนำสมรรถนะมาทดลองใช้บูรณาการเข้าไปในแผนการสอนเดิมที่ตนมีอยู่ เพื่อให้นักเรียนได้พัฒนาสมรรถนะนั้นยิ่งขึ้น หรือได้สมรรถนะอื่นเพิ่มมากขึ้นช่วยเพิ่มการเรียนรู้ของนักเรียนให้เข้มข้น และมีความหมายยิ่งขึ้น

การออกแบบการสอนแนวทางนี้เหมาะสมสำหรับครูที่เน้นการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้นักเรียนให้มีทักษะ ความสามารถ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานและตัวชี้วัดชั้นปีของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 โดยระบุเป็นจุดประสงค์การเรียนรู้และกิจกรรมการเรียนการสอนที่

ครูยังสามารถใช้แผนการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมการสอนของตนเองที่มีอยู่เดิม เพียงแต่พิจารณาว่ามีสมรรถนะตัวใดที่สอดคล้องกับการสอนของตน เช่น สมรรถนะหลักด้านทักษะการคิดขั้นสูงและนวัตกรรมสมรรถนะหลักด้านภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร เป็นต้น แล้วนำสมรรถนะด้านนั้นมาบรรจุไว้ในแผนการจัดการเรียนการสอนของตน การทำเช่นนี้จะช่วยกระตุ้นให้ครูตระหนักในสมรรถนะนั้น และกระตุ้นให้นักเรียนเกิดสมรรถนะนั้นในระหว่างเรียนไปพร้อมกับการพัฒนานักเรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดชั้นปีตามหน่วยการเรียนรู้ปกติของตนมากยิ่งขึ้น

ขั้นตอนการดำเนินการตามแนวทางที่ 1 ใช้งานเดิม เสริมสมรรถนะ

(1) ทบทวนสมรรถนะให้เข้าใจและพร้อมนำไปใช้ในการออกแบบกิจกรรม (สำหรับครูที่เริ่มทำอาจทำเป็นตารางวิเคราะห์และวิเคราะห์ที่ละกิจกรรม เพราะจะช่วยให้อะไรที่ได้ง่ายขึ้น แต่เมื่อคล่องขึ้น ก็อาจเพียงแค่วิเคราะห์ในใจ หรือเขียนโน้ตสั้นๆกำกับไว้ โดยไม่ต้องระบุอย่างเป็นทางการในแผนการจัดการเรียนการสอนก็ได้)

(2) นำสมรรถนะที่ได้จากการทบทวนในข้อ (1) เทียบกับมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดชั้นปี จุดประสงค์การเรียนรู้และกิจกรรมการเรียนการสอนของตนที่ออกแบบไว้แล้ว

(3) เลือกสมรรถนะที่สอดคล้องกับตัวชี้วัดชั้นปี จุดประสงค์การเรียนรู้ และกิจกรรมการเรียนการสอนของตนมาระบุไว้ในตอนต้นของแผนการจัดการเรียนการสอนของตน

แนวทางที่ 1 ใช้งานเดิม เสริมสมรรถนะ นี้ เป็นแนวทางที่ออกแบบเพื่อนำมาใช้ในช่วงรอยเชื่อมต่อยังใช้หลักสูตรสถานศึกษาและแผนการเรียนการสอนปัจจุบันของครูตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานของ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยครูเริ่มต้นจากการทบทวนแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เดิมของตน และเพิ่มความตระหนักให้แก่ตนเองด้วยการเพิ่มสมรรถนะที่สอดคล้อง เพื่อให้นักเรียนบรรลุตามผลลัพธ์การเรียนรู้ที่กำหนดเข้าไปในแผนของตนเอง ทั้งนี้เมื่อครูเริ่มวิเคราะห์สมรรถนะได้อย่างชำนาญขึ้น จึงไม่จำเป็นต้องระบุการวิเคราะห์กิจกรรมที่ละกิจกรรม แต่สามารถคิดในใจ หรือบันทึกสั้นๆ ก็เพียงพอ

อย่างไรก็ตาม ครูจำนวนมากมักเป็นห่วงเนื้อหาสาระและตัวชี้วัด จนบางครั้งอาจละเลยหรือไม่ตระหนักถึงความสำคัญของการส่งเสริมสมรรถนะที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิตให้แก่นักเรียน และเมื่อวิเคราะห์แผนการจัดการเรียนการสอนของตน โดยเทียบกับสมรรถนะหลักต่าง ๆ แล้ว ครูหลายท่านก็จะพบว่า ตนสามารถปรับการเรียนการสอนบางส่วนของตนให้เข้มข้นยิ่งขึ้น และสามารถประเมินสมรรถนะหลักของนักเรียนที่ออกแบบไว้ไปพร้อม ๆ กับตัวชี้วัดชั้นปีที่สอดคล้องกันในระหว่างการจัดการเรียนการสอนและเมื่อสิ้นสุดหน่วยการเรียนรู้ เพื่อให้นักเรียนได้พัฒนาทุก ๆ ด้านไปพร้อมกันอย่างสมดุล นั่นก็คือครูสามารถก้าวเข้าสู่การจัดการเรียนการสอนที่มีความเข้มข้นในการใช้สมรรถนะเป็นฐานตามแนวทางอื่น ๆ ได้ต่อไป

แนวทางที่ 2 ใช้งานเดิม ต่อเติมสมรรถนะ

การออกแบบการสอนตามแนวทางนี้เป็นการออกแบบการจัดการเรียนการสอนตามปกติที่สอดคล้องกับสมรรถนะ ซึ่งครูเห็นว่าสอดคล้องกับหน่วยการเรียนหรือบทเรียนนั้นเข้าไป มีการวิเคราะห์กิจกรรมในแผนการสอนและเลือกสมรรถนะที่สอดคล้องมาเพิ่มเติม เพื่อเน้นการพัฒนาสมรรถนะที่เกี่ยวข้องให้นักเรียนมากขึ้น ซึ่ง

จะช่วยให้นักเรียนใช้ความรู้ ทักษะได้จริงในสถานการณ์ที่หลากหลาย และพัฒนาคุณสมบัติที่ช่วยให้ใช้ชีวิตอย่างมีคุณภาพยิ่งขึ้น

การสอนแนวทางนี้เป็นการต่อยอดและพัฒนาจากแนวทางที่ 1 กล่าวคือเมื่อครูเริ่มคุ้นเคยกับสมรรถนะมากขึ้นแล้วและต้องการให้นักเรียนได้รับประโยชน์จากสมรรถนะมากยิ่งขึ้นครูก็สามารถตัดสินใจว่าตนจะนำสมรรถนะบางตัวเข้ามาในบทเรียน โดยปรับเปลี่ยนหรือเพิ่มกิจกรรมบางกิจกรรมให้สอดคล้องและส่งเสริมการพัฒนาสมรรถนะที่ครูนำมาเพิ่มเติมเพื่อพัฒนานักเรียนได้มากขึ้น

ขั้นตอนการดำเนินการตามแนวทางที่ 2 ใช้งานเดิม ต่อเติมสมรรถนะ

(1) วิเคราะห์กิจกรรมแต่ละกิจกรรมในแผนการจัดการเรียนการสอนว่า มีกิจกรรมใดที่สามารถต่อยอดหรือควรปรับเปลี่ยนเพื่อให้เป็นประโยชน์แก่นักเรียนยิ่งขึ้น

(2) พิจารณาเลือกสมรรถนะที่น่าจะนำมาใช้ในการเรียนครั้งนี้ (สำหรับครูบางท่าน ชั้นที่1 และชั้นที่2 อาจทำไปพร้อมกัน หรือบางท่านอาจทำชั้นที่2 ก่อน ชั้นที่1 ก็ได้)

(3) ปรับหรือเพิ่มกิจกรรมและสถานการณ์ต่าง ๆ ให้เอื้อต่อการเกิดสมรรถนะกับนักเรียน

(4) ปรับหรือเพิ่มวัตถุประสงค์การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับสมรรถนะที่ปรับเพิ่มใหม่

(5) ปรับหรือเพิ่มการประเมินผลการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้

(6) เขียนวัตถุประสงค์เชิงสมรรถนะซึ่งครอบคลุมทั้งเนื้อหาสาระ ทักษะและคุณสมบัติ / เจตคติ ว่าเป็นภาพรวม เห็นวัตถุประสงค์ย่อย ๆ ต่าง ๆ

ขั้นตอนการออกแบบการพัฒนาแผนการจัดการเรียนการสอนที่เสนอแนะนี้จะทำจากบนลงล่าง หรือทำย้อนจากล่างขึ้นบนก็ได้ สำหรับครูที่สามารถมองเห็นภาพรวมของวัตถุประสงค์เชิงสมรรถนะได้ตั้งแต่ต้น อาจเริ่มจากวัตถุประสงค์เชิงสมรรถนะ และใช้เป็นแนวทางในการปรับ/เพิ่มวัตถุประสงค์การเรียนรู้ย่อย กิจกรรม และการประเมินผลการเรียนรู้ ตามลำดับ

ครูควรระวังให้มีความสมดุลระหว่างเนื้อหาสาระ ทักษะ และคุณสมบัติที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับนักเรียน และการฝึกให้เกิดสมรรถนะที่เลือกมา เพื่อให้แน่ใจว่า นักเรียนจะได้ประโยชน์อย่างครบถ้วน ดังนั้นจึงไม่ควรกำหนดสมรรถนะหลายข้อ หรือเพิ่มกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสมรรถนะบางข้อ จนกระทั่งไม่สามารถสอนได้เสร็จทันตามกำหนด ทั้งนี้ในความเป็นจริงแล้ว ครูอาจสอนโดยสอดแทรกสมรรถนะต่างๆ มากมาย อย่างไม่เป็นการในระหว่างการเรียนการสอน แต่เลือกระบุให้เป็นวัตถุประสงค์และประเมินผลเพียงไม่กี่สมรรถนะ เพื่อไม่ให้เป็นการแกะครูซึ่งต้องสอนตามเนื้อหาในหลักสูตรจนเกินไป

แนวทางที่ 3 ใช้รูปแบบการเรียนรู้ สู่การพัฒนาสมรรถนะ

การออกแบบการสอนตามแนวทางนี้เป็นการนำรูปแบบการเรียนรู้มาใช้ในการพัฒนาสมรรถนะ เป็นการสอนตามปกติที่มีการนำรูปแบบการเรียนรู้หรือนวัตกรรมการสอนที่ใช้อยู่เดิม มาวิเคราะห์เชื่อมโยงโดยใช้สมรรถนะที่สอดคล้องกับรูปแบบการเรียนรู้ที่ครูนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และเกิดสมรรถนะที่เป็นเป้าหมายการพัฒนานักเรียน

การสอนตามแนวทางที่ 3 นี้ เป็นการสอนที่มีรูปแบบการสอนที่ครูพิจารณาแล้วว่า สามารถพัฒนาสมรรถนะนักเรียนได้ โดยมีการพิจารณาความสอดคล้องระหว่างจุดมุ่งหมายของรูปแบบการสอน แนวคิด ทฤษฎีพื้นฐานและขั้นตอนการสอนของรูปแบบการสอนกับสมรรถนะที่มุ่งพัฒนา และพิจารณาว่าสามารถปรับหรือเพิ่มขึ้นตอนย่อย ๆ ในรูปแบบการสอน เพื่อเพิ่มหรือเน้นทักษะสำคัญของสมรรถนะได้อย่างมีประสิทธิภาพและครอบคลุมเป้าหมาย

รูปแบบการสอนเป็นชุดของความสัมพันธ์ของความรู้ต่าง ๆ ที่อธิบายเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ โดยรูปแบบการสอนที่นักการศึกษาพัฒนาขึ้นส่วนใหญ่มีองค์ประกอบสำคัญคือ จุดหมาย แนวคิดทฤษฎีพื้นฐาน ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ หลักในการแสดงออกของครู ระบบสังคมในการเรียน ระบบสนับสนุนรูปแบบ และผลที่เกิดกับนักเรียน โดยองค์ประกอบต้องสัมพันธ์กัน ครูผู้ใช้รูปแบบจึงต้องเข้าใจกระจ่างว่ารูปแบบการสอนต่างๆ ล้วนมีจุดหมายหลักต่างกัน การพัฒนาสมรรถนะนักเรียนให้บรรลุจุดหมายต้องใช้แนวคิดทฤษฎีและมีขั้นตอนการสอนที่เหมาะสมสอดคล้องกัน และทำให้เกิดผลที่นักเรียนได้ตามจุดหมาย อาทิ รูปแบบชิปปา (CIPPA) ใช้ทฤษฎี Constructivism เป็นพื้นฐาน สามารถเชื่อมโยงไปสู่การพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงและนวัตกรรมได้ รูปแบบสะเต็มศึกษามีแนวคิดพื้นฐานให้นักเรียนเชื่อมโยงความรู้หลายวิชา ทักษะหลายด้านในการเรียนที่เน้นประสบการณ์ มีผลผลิตจากการเรียน ใช้ในชีวิตประจำวันหรือในการทำงานได้ จึงสามารถใช้รูปแบบนี้พัฒนาทักษะชีวิตและความเจริญแห่งตนได้นอกจากนี้ครูยังสามารถปรับหรือเพิ่มขึ้นตอนหรือใช้แหล่งเรียนรู้ผู้เชี่ยวชาญเพื่อนำไปสู่การพัฒนาความรู้เท่าทันสื่อ สารสนเทศและดิจิทัล ทักษะอาชีพและผู้ประกอบการ ทักษะการคิดระดับสูงและนวัตกรรมได้ เป็นต้น

ขั้นตอนการดำเนินการตามแนวทางที่ 3 ใช้รูปแบบการเรียนรู้ สู่การพัฒนาสมรรถนะ

(1) ศึกษาทำความเข้าใจรูปแบบการสอนต่าง ๆ พิจารณาร่วมกับสมรรถนะที่มุ่งพัฒนาในการทำความเข้าใจรูปแบบต้องเข้าใจทั้งขั้นตอนแนวคิดพื้นฐานและหลักในการแสดงออกของครูพิจารณาว่าจะก่อให้เกิดผลกับนักเรียนเป็นทักษะหรือความสามารถต่าง ๆ ของสมรรถนะที่มุ่งพัฒนา

(2) เมื่อการออกแบบกิจกรรมการสอนอาจมีการปรับหรือเพิ่มขึ้นตอนในการฝึกทักษะหรือสมรรถนะย่อยที่เน้นการให้นักเรียนแสดงความสามารถออกมาให้เห็นผลจริง เช่น เพิ่มขึ้นตอนการประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ใหม่หรือในชีวิตจริง

(3) เนื่องจากตามรูปแบบการสอนมีความเป็นระบบแบบแผนสูง ครูจึงต้องมีเตรียมการ ทั้งสื่อ เทคโนโลยี วัสดุอุปกรณ์ เอกสาร คำถามสำคัญที่ครูใช้ รวมทั้งเครื่องมือวัด เพื่อให้การจัดการเรียนรู้เป็นไปตามรูปแบบ มีประสิทธิภาพ นำไปสู่การพัฒนาสมรรถนะได้

แนวทางที่ 4 สมรรถนะเป็นฐาน ผสานตัวบ่งชี้

การออกแบบการสอนแนวทางที่ 4 นี้ เป็นการนำสมรรถนะมาเป็นฐานในการวางแผนออกแบบการจัดการเรียนการสอน โดยการพิจารณาความสอดคล้องของสมรรถนะกับตัวชี้วัดที่สอดคล้องกันมาใช้ในการออกแบบการสอน เพื่อให้ให้นักเรียนได้เรียนรู้ทั้งเนื้อหาสาระ ทักษะและเจตคติ ค่านิยมตามที่ตัวชี้วัดกำหนด ไปพร้อมกับการพัฒนาสมรรถนะหลักที่จำเป็นต่อชีวิตของเขา วิธีการนี้เหมาะสำหรับครูที่ได้ทดลองนำสมรรถนะ

เข้ามาใช้ในการเรียนการสอนปกติตามแนวทางที่ 1-2 ภาระหนึ่ง จนมีความมั่นใจมากขึ้น และพร้อมที่จะก้าวออกจากการสอนแบบเดิมๆไปสู่การสอนที่เน้นสมรรถนะอย่างเต็มตัว หรือครูที่เห็นประโยชน์ของสมรรถนะและต้องการจะออกแบบแผนการสอนของตน โดยใช้สมรรถนะเป็นตัวนำในการวางแผนเพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียน แต่ขณะเดียวกันก็ครอบคลุมตัวชี้วัดที่หลักสูตรสถานศึกษากำหนดไว้อย่างครบถ้วน

ลักษณะของแผนการจัดการเรียนการสอนแบบนี้ คือ การเขียนแผนการจัดการเรียนการสอนที่มีการบูรณาการสมรรถนะสำคัญๆ ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่ครูต้องการให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ เพื่อให้มีการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย เน้นให้นักเรียนได้ฝึกการประยุกต์ใช้ความรู้ ฝึกทักษะ และพัฒนาคุณสมบัติต่างๆ ผ่านการปฏิบัติจริงในสถานการณ์ต่างๆอย่างกว้างขวาง

ขั้นตอนการดำเนินการตามแนวทางที่ 4 สมรรถนะเป็นฐาน ผสานตัวบ่งชี้

(1) กำหนดสมรรถนะหลักและสมรรถนะฉลาดรู้พื้นฐานที่ต้องการพัฒนาคุณภาพนักเรียนจากหน่วยการเรียนรู้ หัวเรื่อง ประเด็นปัญหาที่กำหนด และพิจารณาความสอดคล้องของสมรรถนะที่ต้องการกับตัวชี้วัดชั้นปี สารการเรียนรู้ ที่สอดคล้องตามรายวิชาที่หลักสูตรสถานศึกษากำหนดไว้

(2) กำหนดหัวข้อ / หัวเรื่อง จากปัญหา แนวคิด จุดเน้น หรือเนื้อหาสาระที่กำหนดไว้ในหลักสูตร โดยเริ่มจากแนวคิด ความรู้สำคัญที่ต้องการให้นักเรียนได้เรียนรู้ สร้างองค์ความรู้มีประสบการณ์ตรง เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายสามารถเชื่อมโยงแนวคิดหรือความรู้นั้นๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้อย่างแท้จริง

(3) ออกแบบแผนการจัดการเรียนการสอนที่เอื้อให้นักเรียนได้เกิดประสบการณ์ตรงจากกิจกรรมที่นักเรียนได้ปฏิบัติงานต่าง ๆ ที่เสริมสร้างสมรรถนะ และเป็นไปตามจุดประสงค์ที่วางไว้ โดยมีขั้นตอนย่อยดังนี้

(3.1) กำหนดหัวข้อ / หัวเรื่อง และแนวคิดสำคัญ และวิเคราะห์ว่าเกี่ยวข้องกับเนื้อหาสาระใดในรายวิชาของกลุ่มสาระการเรียนรู้ใดมากที่สุด ทั้งนี้ อาจเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับรายวิชาของกลุ่มสาระการเรียนรู้ 2- 3กลุ่มสาระก็เป็นได้

ในขั้นต้น หากครูมีภาระการสอนที่แยกแต่ละรายวิชาตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ และยังไม่คุ้นเคยกับการบูรณาการระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ การเลือกวิธีการจัดการเรียนการสอนบูรณาการภายในรายวิชาของกลุ่มสาระการเรียนรู้เดียวกันอาจง่ายกว่า แต่ถ้าครูมีประสบการณ์การบูรณาการระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้มาแล้วหรือมีภาระงานสอนของตนเองหลายรายวิชา การบูรณาการหลายๆกลุ่มสาระการเรียนรู้เข้าเป็นหัวข้อ/ หัวเรื่องเดียวกัน จะช่วยการเรียนรู้ของนักเรียนได้เรียนรู้และพัฒนาสมรรถนะหลายด้านเป็นองค์รวมและเป็นการเรียนรู้ที่มีความหมายยิ่งขึ้น การสอนตามเนื้อหาสาระในหัวข้อ/หัวเรื่อง แต่ละรายวิชาของกลุ่มสาระการเรียนรู้ก็จะกลมกลืนกันยิ่งขึ้นด้วย

(3.2) กำหนดขอบเขตเนื้อหาสาระ ทักษะ เจตคติ วัตถุประสงค์การเรียนรู้ ในแต่ละกลุ่มสาระที่สัมพันธ์กับหัวข้อ / หัวเรื่อง que เลือกมาออกแบบการจัดการเรียนการสอน และควรพิจารณาว่า สมรรถนะหลักใดที่สัมพันธ์กับเนื้อหาสาระ ทักษะ ซึ่งเป็นตัวชี้วัดในกลุ่มสาระการเรียนรู้ นั้น ๆ ในขั้นตอนนี้เมื่อเริ่มทำใหม่ๆ

ครูอาจต้องพิจารณากลับไปกลับมาระหว่างตัวชี้วัดชั้นปีตามหลักสูตรกับสมรรถนะหลัก แต่เมื่อชำนาญขึ้นก็จะสามารถคิดทั้งสองเรื่องไปพร้อมกันได้โดยอัตโนมัติ

(3.3) ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ โดยคำนึงถึงสมรรถนะที่เลือกมาซึ่งสัมพันธ์กับ ขอบเขตเนื้อหา ทักษะ เจตคติ ซึ่งเป็นตัวชี้วัดชั้นปีตามรายวิชาของกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับหัวข้อ / หัวเรื่องที่กำหนด ครูควรทำความเข้าใจให้ชัดเจนเกี่ยวกับสมรรถนะหลักและสมรรถนะย่อยที่เลือกมาว่า สมรรถนะนั้นต้องการให้นักเรียนได้รับประสบการณ์อะไร แล้วจึงเริ่มออกแบบกิจกรรมการสอนโดยนำสมรรถนะมาเชื่อมโยงกับกิจกรรมและงานที่ให้นักเรียนได้ปฏิบัติเพื่อให้นักเรียนบรรลุตามผลลัพธ์การเรียนรู้ที่กำหนด

(3.4) กำหนดคำถามสำคัญๆ ที่จะใช้ในการถามนำความคิดและเชื่อมโยงประสบการณ์ของนักเรียน เพื่อสร้างความตระหนักและให้แนวทางแก่นักเรียนในการเรียนรู้แต่ละหัวข้อย่อย โดยครูช่วยอาจถามกระตุ้นให้นักเรียนได้ตั้งเป้าหมายในการหาคำตอบจากบทเรียนนั้น ๆ ด้วยตนเองด้วยวิธีการและสื่อสารสนเทศที่หลากหลาย

นอกจากนี้ เนื่องจากการสอนแบบสมรรถนะเป็นฐาน เน้นการส่งเสริมให้นักเรียนประยุกต์ใช้ความรู้และทักษะในสถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตจริงอย่างหลากหลาย ครูจึงต้องกระตุ้นให้นักเรียนกล้าลอง และเปิดโอกาสให้นักเรียนใช้ความรู้และทักษะของตน ในการลงมือปฏิบัติจริงจากสถานการณ์ต่าง ๆ ที่ตนยังไม่คุ้นเคยหรือมั่นใจ โดยรับฟังและพร้อมให้ข้อคิดและคำแนะนำเพิ่มเติม โดยไม่ด่วนตัดสินหรือบอกว่าผิด คิดไม่เป็น จึงเห็นได้ว่า การสอนแบบสมรรถนะเป็นฐาน ซึ่งเน้นให้นักเรียนได้ใช้ความรู้และทักษะตามที่กำหนดไว้ในตัวชี้วัดชั้นปีของหลักสูตร ในสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างหลากหลายนั้น มีความสัมพันธ์กับทักษะการคิดและการทำงานร่วมกันที่เป็นการส่งเสริมสมรรถนะนักเรียนอยู่ตลอดเวลา

(3.5) วางแผนการวัดผลประเมินผล โดยเน้นการประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment) เมื่อนักเรียนสามารถปฏิบัติได้ แสดงว่ามีความรู้ความสามารถหรือมีการเรียนรู้เรื่องนั้นแล้ว โดยให้สอดคล้องและตอบรับจุดประสงค์เชิงสมรรถนะและผลลัพธ์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ตั้งแต่ต้น โดยวางแผนให้มีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้หลายด้านและนักเรียนได้แสดงสมรรถนะที่หลากหลาย เป็นงาน ที่ชัดเจน ยืดหยุ่นได้ สามารถทำได้หลายวิธี และอยู่ในความสนใจของนักเรียน ซึ่งครูควรระบุเงื่อนไขความสำเร็จของงานอย่างชัดเจน เพื่อให้เอื้อต่อการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ที่ใช้สมรรถนะเป็นฐานและสัมพันธ์กับตัวชี้วัดชั้นปีที่ครูได้วิเคราะห์ความสอดคล้องไว้

แนวทางที่ 5 บูรณาการผสมผสานหลายสมรรถนะ

แนวทางที่ 5 เป็นการสอนโดยนำสมรรถนะเป็นตัวตั้ง และวิเคราะห์ตัวชี้วัดชั้นปีที่เกี่ยวข้อง แล้วออกแบบการสอนที่มีลักษณะเป็นหน่วยบูรณาการที่ช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างเป็นธรรมชาติที่เหมาะสมตามช่วงวัยและเห็นความสัมพันธ์ระหว่างวิชา/กลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ

การบูรณาการ เป็นการจัดการเรียนรู้แบบองค์รวมที่นำสิ่งที่เกิดขึ้นจริงในชีวิต สังคม และโลก เช่น สถานการณ์ ประเด็นสำคัญในสังคม ปรัชญาการณ ที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับนักเรียนมาเชื่อมโยงกับเนื้อหา ทักษะ และเจตคติในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับบริบทนักเรียน โดยนักเรียนสามารถเชื่อมโยงการ

เรียนและประยุกต์ใช้กับประสบการณ์ในชีวิต สร้างประสบการณ์ ความรู้และความสามารถ เพื่อให้เกิดสมรรถนะในความสามารถรู้พื้นฐาน และสมรรถนะหลักทั้ง 7 สมรรถนะ และสามารถนำใช้ได้จริงในสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างมีความสุขและเป็นพลเมืองไทยผู้ใส่ใจสังคม การสอนแบบบูรณาการจึงเป็นแนวทางการสอน ที่สอดคล้องกับปรัชญาการสอนแบบสมรรถนะเป็นฐานมากที่สุด

ขั้นตอนการดำเนินการตามแนวทางที่ 5 บูรณาการผสานหลายสมรรถนะ

(1) ทบทวนสมรรถนะ และวิเคราะห์เนื้อหาสาระ ความรู้ ทักษะที่กำหนดเป็นตัวชี้วัดชั้นปีของกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ

(2) กำหนดหน่วยการเรียนรู้ ที่สามารถสร้างความเชื่อมโยงกับเนื้อหาการเรียนรู้ที่สัมพันธ์และน่าสนใจเหมาะสมกับวัยของนักเรียน หรือเป็นหน่วยการเรียนรู้ที่เป็นภูมิปัญญา วิธีการคัดเลือกหน่วยการเรียนรู้ สามารถทำได้หลายวิธี เช่น

(2.1) เริ่มจากสิ่งที่น่าสนใจหรือสิ่งที่สามารถกระตุ้นให้สนใจได้ง่าย

(2.2) เริ่มจากปัญหาที่พบในนักเรียน ในโรงเรียน ในสังคม และออกแบบหน่วยการเรียนรู้ที่เอื้อให้นักเรียนได้เกิดประสบการณ์จากกิจกรรมที่ครูออกแบบและเป็นไปตามจุดประสงค์ที่วางไว้

(2.3) เริ่มจากปัญหาสังคม ประเด็นทางสังคม เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ในระดับโรงเรียน ระดับชุมชนระดับชาติ หรือระดับโลก

(2.4) เริ่มจากแนวคิด (Concept) สำคัญที่ต้องการให้นักเรียนได้เรียนรู้ สร้างองค์ความรู้ และนำแนวคิดนั้นไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน

(3) กำหนดแนวคิดและคำถามสำคัญให้สอดคล้องกับแนวคิด เนื้อหา และตั้งคำถามที่โต้แย้งได้ เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกคิดวิเคราะห์จากสถานการณ์/ประเด็นปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตจริง

(4) กำหนดขอบเขตเนื้อหาสาระการเรียนรู้ ทักษะ เจตคติ ที่เป็นตัวชี้วัดชั้นปีแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับหน่วยการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ และการประเมินผล

(5) กำหนดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยนำสมรรถนะมาเชื่อมโยงกับกิจกรรมที่จัดให้นักเรียน เพื่อให้บรรลุจุดประสงค์

ในการวางแผนนั้น เนื่องจากครวมักคิดถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ของการจัดการเรียนการสอนไปพร้อมๆ กัน โดยคำนึงถึงนักเรียน สื่อ ทรัพยากรที่มีอยู่บริบทของตน การเรียงลำดับการออกแบบแผนการจัดการเรียนการสอน จึงอาจสลับหรือยืดหยุ่นได้ตามความถนัดของครู สื่อที่มีและบริบทของโรงเรียน

(6) ดำเนินการจัดการเรียนการสอนและนำข้อมูล ข้อสังเกตจากการสอนมาประเมิน เพื่อปรับปรุงพัฒนาแผนการสอนระหว่างทำการสอนและปรับปรุงหลังการสอน เพื่อให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นหรือพัฒนาสมรรถนะได้มากขึ้น

การสอนแบบบูรณาการนี้ เป็นแนวทางการสอนที่ให้ความสำคัญกับความสนใจ และความต้องการจำเป็นของนักเรียนในชีวิตจริงเป็นสำคัญ จึงอาจมีการปรับ เพิ่มหรือลด เนื้อหาสาระ กิจกรรม สื่อ และวิธีการวัดผลประเมินผล หลังจากสอนไปสักระยะ ซึ่งครูสามารถยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสม

แนวทางที่ 6 สมรรถนะชีวิตในกิจวัตรประจำวัน

สมรรถนะชีวิตในกิจวัตรประจำวัน เป็นการสร้างสรรค์การเรียนรู้อย่างสอดคล้องสัมพันธ์กับการดำเนินชีวิตประจำวันปกติของนักเรียนและสอดคล้องกิจกรรมต่างๆ ที่นักเรียนจะต้องเผชิญในสถานศึกษา บ้าน และชุมชน ตามบริบทของนักเรียน โดยสามารถจัดเป็นการเรียนรู้ที่นักเรียนได้เรียนรู้และพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอนตามแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่ออกแบบอย่างเป็นทางการ และการพัฒนาตามธรรมชาติ นับเป็นการฝึกพัฒนาสมรรถนะในสถานการณ์ในชีวิตประจำวันในลักษณะต่าง ๆ 3 ประการ ประกอบด้วย

1. กิจกรรมเสริมหลักสูตร (Co-Curriculum Activities) เป็นกิจกรรมที่กำหนดเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตร มีการออกแบบโครงสร้างของกิจกรรม การดำเนินการ และการประเมินผลการร่วมกิจกรรมและนับเป็นหนึ่งในหลักสูตร ได้แก่ กิจกรรมแนะแนว กิจกรรมชุมนุม/ชมรม กิจกรรมลูกเสือ/ยุวกาชาด กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์

2. กิจกรรมพิเศษ (Extra-Curriculum Activities) เป็นกิจกรรมที่โรงเรียนจัดเป็นวาระตามเหตุการณ์ เทศกาล และโอกาส ที่สถานศึกษาจัดขึ้นเพื่อให้นักเรียนได้รับประสบการณ์หรือได้พัฒนาสมรรถนะหลัก ได้แก่ การทัศนศึกษา การร่วมกิจกรรมในชุมชน การเชิญวิทยากรมาบรรยาย การชมภาพยนตร์ การทำงานหรือเรียนรู้จากวิทยากรที่เป็นภูมิปัญญาในท้องถิ่น การฝึกงานในสถานประกอบการหรือชุมชน

3. หลักสูตรแฝง (Hidden Curriculum) การออกแบบสิ่งแวดล้อมทั้งทางกายภาพในสถานศึกษา และแบบอย่างการมีปฏิสัมพันธ์เพื่อให้เด็กนักเรียนได้เรียนรู้และพัฒนาสมรรถนะหลัก รวมทั้งความสัมพันธ์บ้านและชุมชน ได้แก่ แบบอย่างของการเป็นผู้พัฒนาสมรรถนะ สภาพแวดล้อมเอื้อให้เกิดการพัฒนาสมรรถนะ

ขั้นตอนการดำเนินการตามแนวทางที่ 6 สมรรถนะชีวิตในกิจวัตรประจำวัน

- (1) ศึกษากรอบสมรรถนะหลักของนักเรียน
- (2) วิเคราะห์กิจกรรมในชีวิตประจำวันของนักเรียนทั้งที่เป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตร กิจกรรมพิเศษ และหลักสูตรแฝง เพื่อกำหนดประเด็นที่สามารถจัดให้เป็นจุดเน้นให้นักเรียนได้พัฒนาสมรรถนะ
- (3) คัดเลือกกิจกรรมสำคัญหรือเงื่อนไขในกิจกรรมเสริมหลักสูตร กิจกรรมพิเศษ และหลักสูตรแฝงที่สถานศึกษาใช้เป็นสถานการณ์หรืองานที่เอื้อให้นักเรียนได้พัฒนาสมรรถนะ
- (4) ออกแบบแนวทางการพัฒนาโดยขยายรายละเอียดงานและการปฏิบัติกิจกรรมในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่หลากหลายให้นักเรียนได้เรียนรู้หรือพัฒนาอย่างเป็นระบบขั้นตอน แล้วกำหนดแนวทางดำเนินการเพื่อให้ผู้รับผิดชอบและผู้ที่เกี่ยวข้องได้มีแนวทางการดำเนินการไปในทิศทางเดียวกัน
- (5) กำหนดแนวทางการประเมินสมรรถนะหลักของนักเรียนในแนวทางสมรรถนะชีวิตในกิจวัตรประจำวัน โดยเป็นการประเมินแบบไม่เป็นทางการหรือการประเมินสภาพจริง เช่น การสะท้อนการเรียนรู้ การเขียนบันทึกประจำวัน การสะท้อนจากมุมมองหรือความคิดเห็นของเพื่อน ครู และผู้ที่เกี่ยวข้อง (การประเมิน 360 องศา)

แนวทางที่ 7 การเรียนรู้สมรรถนะแบบผสมผสาน

การออกแบบการสอนแนวทางที่ 7 นี้ เป็นการสร้างสรรค์การเรียนรู้สมรรถนะในหลากหลายรูปแบบผสมผสานกัน (Hybrid Competency Learning) โดยการพิจารณาในบริบทของที่บ้านและโรงเรียน ความพร้อมของนักเรียน ผู้ปกครอง และครูผู้สอน มีความเหมาะสมสอดคล้องกับสถานการณ์และเหตุการณ์ในชีวิตจริง เป็นการออกแบบภายใต้ข้อจำกัดที่ต้องมีความยืดหยุ่นและยังคงทำให้เกิดการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาสมรรถนะของนักเรียน โดยให้ความสำคัญกับการบูรณาการเรียนรู้ในสถานการณ์ที่มีความเหมาะสม และสามารถผสมผสานวิธีการเรียนการสอนได้หลากหลาย การใช้นี้ในการส่งเสริมสมรรถนะนักเรียนจะทำให้ครูเปลี่ยนมุมมองและสามารถออกแบบการเรียนรู้ในสถานการณ์ใหม่ ภายใต้ข้อจำกัดต่าง ๆ และมีความสัมพันธ์กับบริบทและชีวิตจริงของนักเรียน ทั้งที่บ้านและโรงเรียน เกิดเป็นสมรรถนะที่มีฐานของความเป็นจริงในชีวิตประจำวัน

ขั้นตอนการดำเนินการตามแนวทางที่ 7 การเรียนรู้สมรรถนะแบบผสมผสาน

- (1) ศึกษาแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่มีความเป็นไปได้ เมื่อเกิดสถานการณ์ต่าง ๆ เช่น
  - (1.1) การสอนแบบ On Site คือให้มาเรียนในโรงเรียนได้ตามปกติ แต่ยังคงต้องปฏิบัติตามมาตรการการเฝ้าระวังและเว้นระยะห่างทางสังคม
  - (1.2) การสอนแบบ On Air คือการให้นักเรียนศึกษาผ่าน DLTV ทั้งรายการที่ออกตามตารางและรายการที่ดูย้อนหลังโดยใช้โรงเรียนวังไกลกังวลเป็นฐานในการจัดการเรียนการสอน
  - (1.3) การสอนแบบ Online ให้ครูเป็นผู้จัดการเรียนการสอน ผ่านเครื่องมือที่ทางโรงเรียนกระจายไปสู่นักเรียน
  - (1.4) การสอนแบบ On Demand เป็นการใช้งานผ่านแอปพลิเคชันต่างๆ ที่ครูกับนักเรียนใช้ร่วมกัน
  - (1.5) การสอนแบบ On Hand คือการจัดวัสดุ อุปกรณ์ ใบงาน แบบเรียน ให้กับนักเรียน โดยครูเป็นผู้สนับสนุนการเรียนรู้หรือให้ผู้ปกครองทำหน้าที่เป็นครูคอยช่วยเหลือ
- (2) สำรวจความพร้อมและบริบทของที่บ้านและโรงเรียน พร้อมเลือกแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่มีความเป็นไปได้และมีความเหมาะสม
- (3) ศึกษากรอบสมรรถนะหลักของนักเรียน กำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้
- (4) กำหนดบทเรียน กิจกรรมการเรียนรู้ พื้นที่การเรียนรู้ และสิ่งสนับสนุนในการเรียนรู้และพัฒนาสมรรถนะของนักเรียน
- (5) วิเคราะห์สถานการณ์จริงตามบริบทที่บ้านและโรงเรียน เพื่อกำหนดประเด็นที่สามารถจัดให้เป็นจุดเน้นให้นักเรียนได้พัฒนาความฉลาดรู้พื้นฐาน (Competencies in Basic Literacy) และสมรรถนะหลัก 7 สมรรถนะ (Core Competency)
- (6) ออกแบบแนวทางการพัฒนานักเรียนร่วมกันระหว่างบ้านและโรงเรียน โดยกำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ต้องการ และจัดให้มีความยืดหยุ่นในวิธีการ และเวลาที่ใช้ในการดำเนินการแต่ละกิจกรรม

(7) กำหนดแนวทางการประเมินสมรรถนะหลักของนักเรียนในแนวทางที่มีความหลากหลายตามสภาพจริงโดยเป็นการประเมิน ร่วมกันระหว่างบ้านและโรงเรียน โดยอาจเป็นการสะท้อนการเรียนรู้ การเขียนบันทึกประจำวัน การสะท้อนจากมุมมองหรือความคิดเห็นของผู้ปกครอง ครู หรือผู้ที่เกี่ยวข้อง

แนวทางที่ 8 การเรียนการสอนฐานสมรรถนะเพื่อร่วมกันพัฒนาสมรรถนะนักเรียน ทั้งโรงเรียน โดยใช้ประเด็นการเรียนรู้ร่วมกัน (Whole - School Learning)

การส่งเสริมสมรรถนะหลักของนักเรียนสามารถทำได้ทั้งในห้องเรียน นอกห้องเรียน นอกโรงเรียน ที่บ้าน ในชุมชน อีกทั้งผ่านการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน โดยการเรียนรู้จากเรื่องราว/ประเด็น/เนื้อหา /ต้นทุนของโรงเรียนหรือชุมชน / บทเรียนที่มีความหมายร่วมกันที่เป็นจุดเน้นสำคัญของโรงเรียน และนำสู่การพัฒนา นักเรียนทั้งโรงเรียน (Whole - School) โดยการกำหนดสมรรถนะที่จะพัฒนา ออกแบบสาระการเรียนรู้ และงานการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับนักเรียนทุกชั้น ทุกกลุ่ม ตามลักษณะพื้นฐานความรู้ที่มีระดับพัฒนาการ และประเด็นที่เป็นความสนใจทั้งรายบุคคล รายกลุ่ม และชั้นเรียน

การใช้แนวทางนี้ในการส่งเสริมสมรรถนะจะทำให้เกิดการเรียนรู้ในเรื่องเดียวกัน แต่ต่างกันประเด็นย่อย และความคลุ้มคลั่งในสิ่งที่เรียน ส่งผลต่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แบ่งปันประสบการณ์ระหว่างกัน เกิดการเรียนรู้เชิงลึกที่สำคัญคือสามารถเชื่อมโยงความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่ได้เรียนรู้ไปใช้ได้จริงผ่านสถานการณ์หลากหลายทั้งในห้องเรียน นอกห้องเรียน และชีวิตจริง ช่วยปลูกฝังสมรรถนะสำคัญต่อการดำรงชีวิตประจำวันให้เกิดขึ้นอย่างยั่งยืน

ขั้นตอนการดำเนินการตามแนวทางที่ 8 การเรียนการสอนฐานสมรรถนะเพื่อร่วมกันพัฒนา สมรรถนะนักเรียนทั้งโรงเรียน โดยใช้ประเด็นการเรียนรู้ร่วมกัน (Whole - School Learning)

- (1) ศึกษากรอบสมรรถนะหลักของนักเรียน
- (2) สำรวจสิ่งที่เป็นประเด็นร่วมที่เป็นจุดเน้นสำคัญของโรงเรียน โดยเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องทุกส่วนมีส่วนร่วมในการคัดเลือก
- (3) กำหนด บทเรียน/หน่วยการเรียนรู้ย่อย สำหรับนักเรียนแต่ละชั้น แต่ละกลุ่ม ตลอดจนกิจกรรม/งานการเรียนรู้ที่ทุกกลุ่มเรียนรู้ร่วมกัน และกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้
- (4) ร่วมกันออกแบบบทเรียน/หน่วยการเรียนรู้ย่อยที่มีลักษณะบูรณาการ สำหรับนักเรียนแต่ละชั้น แต่ละกลุ่ม โดยเน้นให้นักเรียนได้เรียนรู้เชิงรุก ผ่านรูปแบบการเรียนรู้ต่าง ๆ ทั้งในห้องเรียน นอกห้องเรียน นอกโรงเรียน ที่บ้าน ในชุมชน อีกทั้งผ่านการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน กิจกรรมชุมนุม ชมรม กิจกรรมเสริมหลักสูตรและกิจกรรมพิเศษต่าง ๆ ที่เชื่อมโยงกับประเด็นร่วมที่กำหนด โดยแต่ละบทเรียน/หน่วยการเรียนรู้ย่อยกำหนดรายละเอียด เกี่ยวกับ จุดเน้น สาระสำคัญ สมรรถนะที่ต้องการพัฒนา ผลลัพธ์การเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ กลยุทธ์/หลักการการจัดการเรียนรู้ งานการเรียนรู้ และแนวทางการวัดและประเมินผล
- (5) ผู้เกี่ยวข้อง ทั้งครูผู้สอนรายวิชาต่าง ๆ ผู้ปกครอง และผู้รู้ในชุมชนร่วมกันพัฒนาสมรรถนะนักเรียน วัดและประเมินผลสมรรถนะ ซ่อมเสริม เติมเต็ม ร่วมกันถอดบทเรียน และนำข้อมูลมาปรับปรุงพัฒนางาน

จากแนวทางการพัฒนาสมรรถนะนักเรียนทั้ง 8 แนวทางข้างต้น ผู้สอนสามารถเลือกใช้ให้เหมาะสมกับบทเรียน จุดประสงค์ในการจัดการเรียนรู้ ความพร้อมของผู้สอน ลักษณะนักเรียนและบริบทรอบตัว ซึ่งอาจจะเลือกแนวทางใดแนวทางหนึ่ง หรือหลายแนวทางก็ได้ โดยแนวทางสำคัญที่สามารถนำมาใช้แล้วเกิดผลชัดเจนเป็นรูปธรรมคือ แนวทางที่ 5, 6, 7 และ 8 ซึ่งเอื้อต่อการเกิดสมรรถนะของนักเรียนมากกว่าแนวทางอื่นๆ ถ้าหากโรงเรียนได้จัดให้ผู้สอนได้มีโอกาสร่วมกันออกแบบและเตรียมการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน มีโอกาสเรียนรู้ร่วมกันในระหว่างการจัดการเรียนรู้และนำข้อมูลมาใช้ในการปรับเปลี่ยนวิธีการ/แนวทางการจัดกิจกรรมให้เหมาะสมนอกจากจะทำให้นักเรียนได้พัฒนาสมรรถนะตามเป้าหมายแล้ว ผู้สอนจะมีความมีโอกาสพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงสมรรถนะด้วย

ส่วน 3 แนวทางการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

โรงเรียนสุจริตพัฒนานักเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุกโดยใช้แนวทางที่ 5 “*บูรณาการผสานหลายสมรรถนะ*” ผ่านการออกแบบการเรียนรู้ใน “*หน่วยการเรียนรู้บูรณาการ*” เพื่อให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะที่หลากหลายตามเป้าหมายของโรงเรียนและสามารถเชื่อมโยงการเรียนรู้ไปสู่การนำไปใช้ในชีวิตจริง แต่ความสำเร็จของการออกแบบการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุกของโรงเรียนสุจริตนั้น ไม่เพียงเกิดขึ้นภายในห้องเรียนเท่านั้น แต่ความสำเร็จของโรงเรียนมาจากการพัฒนาหลักสูตร การกำหนดโครงสร้างบริหาร กระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างผู้บริหาร ครู ผู้ปกครองและนักเรียน การออกแบบการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนและนอกห้องเรียนและการกำหนดวิธีการวัดและประเมินผลที่มีความสอดคล้อง สัมพันธ์เชื่อมโยงกัน เปรียบเสมือนสายน้ำที่นำนักเรียนไปสู่การบรรลุเป้าหมายทางศึกษาของโรงเรียน

ในส่วนที่ 3 แนวทางการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก นี้ จึงเป็นการเล่าเรื่องราวถึงแนวคิดและกแนวทางปฏิบัติการสร้าง “*สายน้ำสมรรถนะ*” ที่ส่งเสริมต่อการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุกของโรงเรียนสุจริต แบ่งออกเป็น

- ระยะต้นน้ำ* แนวคิดทางการศึกษาสู่การพัฒนาหลักสูตรที่มุ่งส่งเสริมสมรรถนะ
- ระยะกลางน้ำ* ถอดบทเรียนกระบวนการทำงานร่วมกันของครู การออกแบบการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุกและการวัดและประเมินผลเพื่อส่งเสริมสมรรถนะของนักเรียน รวมไปถึงการทำงานร่วมพลังระหว่างผู้บริหาร ครู ผู้ปกครองและนักเรียน
- ระยะปลายน้ำ* การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุกต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับนักเรียนและครู

ระยะ ต้นน้ำ

“*การมีฐานสมรรถนะเป็นตัวตั้ง...ตามแบบฉบับโรงเรียนสุจริต*”

ในการดำเนินการซึ่งถือเป็นช่วง *ต้นน้ำ* ของโรงเรียนสุจริต เริ่มต้นจากวิสัยทัศน์ในการก่อตั้งโรงเรียน ที่ต้องการให้เป็นโรงเรียนแนวคิดใหม่ในฉะเชิงเทรา เป็นโรงเรียนทางเลือกที่ใช้การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเป็นตัวตั้ง ในการออกแบบการจัดการเรียนรู้และการพัฒนานักเรียน ซึ่งมีหลักการบริหารโรงเรียน ที่มีผู้บริหารเป็นผู้นำทางวิชาการ มีระบบการทำงานที่เข้มแข็งและมุ่งเน้นเป้าหมายที่ต้องการพัฒนานักเรียนให้มีสมรรถนะที่จำเป็นที่จะดำรงชีวิตในโลกอนาคตได้อย่างมีความสุข และเป็นเป้าหมายร่วมในการพัฒนานักเรียนร่วมกันของผู้บริหาร ครู และผู้ปกครอง โดยได้มีการกำหนดหลักสูตรที่เน้นการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ และมีวัฒนธรรมการทำงานตามกระบวนการทำงานร่วมกันแบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) โดยมีการระดมความคิดผ่านชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เป็นเครื่องมือหรือช่องทางในการปรึกษา การออกแบบ

แผนการจัดการเรียนรู้ และการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนและออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ดังจะเห็นได้จากแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ภาษาและวัฒนธรรม นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 เลือกรู้ผ่านกิจกรรมวันสงกรานต์ เพื่อสอดแทรกวัฒนธรรมไทย ครูจึงปรับรูปแบบกิจกรรมของให้สอดคล้องกับนักเรียนทุกระดับชั้น โดยครูมีบทบาทเป็นผู้ชี้แนะในการทำกิจกรรมของนักเรียนให้มีความสอดคล้องกับประเด็นหรือวัตถุประสงค์การเรียนรู้ รูปแบบของกิจกรรมการเรียนรู้จึงมาจากทั้งครูและนักเรียนร่วมกัน

การพัฒนาหลักสูตรเพื่อพัฒนาสมรรถนะแบบโรงเรียนสุจริต

หลักสูตรโรงเรียนสุจริต มุ่งให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะของคนไทยที่สมบูรณ์อันประกอบไปด้วย**คนไทยที่ดี มีคุณธรรม และความสุข คนไทยที่มีความสามารถสูง และพลเมืองไทยที่ใส่ใจสังคมและมีจิตสำนึกสากล** บนพื้นฐานของการเป็น**คนไทยที่ฉลาดรู้** ซึ่งมี**ค่านิยมร่วมและคุณธรรม**เป็นพื้นฐาน สมรรถนะหลักที่สำคัญนี้ ประกอบไปด้วย (1) สมรรถนะหลักด้านทักษะชีวิตและความเจริญแห่งตน (Life Skills and Personal Growth) (2) สมรรถนะหลักด้านทักษะอาชีพและการเป็นผู้ประกอบการ (Career Skills and Entrepreneurship) ซึ่งเป็นสมรรถนะที่ช่วยให้เด็กและเยาวชนเป็นคนไทยที่ดี มีคุณธรรม และความสุข ส่วน (3) สมรรถนะหลักด้านการคิดขั้นสูงและการพัฒนานวัตกรรม (Higher-Order Thinking Skills and Innovation) (4) สมรรถนะหลักด้านการรู้เท่าทันสื่อ สารสนเทศ และดิจิทัล (Media Information and Digital) (5) สมรรถนะหลักด้านการสื่อสาร (Communication) เป็นสมรรถนะที่ช่วยให้เด็กและเยาวชนเป็นคนไทยที่มีความสามารถสูง สำหรับ (6) สมรรถนะหลักด้านการทำงานแบบรวมพลังเป็นทีม และมีภาวะผู้นำ (Collaboration, Teamwork and Leadership) และ (7) สมรรถนะหลักด้านการเป็นพลเมืองตื่นรู้ที่มีสำนึกสากล (Active Citizenship with Global Mindedness) เป็นสมรรถนะที่ช่วยให้เด็กและเยาวชนเป็นพลเมืองไทยที่ใส่ใจสังคมและมีจิตสำนึกสากล ทั้งนี้ สมรรถนะดังกล่าวมีพื้นฐานมาจาก**สมรรถนะในความฉลาดรู้พื้นฐานและค่านิยมร่วมและคุณธรรม** เพื่อการเป็นพลเมืองไทยในฐานะพลเมืองโลกที่มีคุณภาพในโลกอนาคต

โรงเรียนสุจริตได้จัดให้ความฉลาดรู้ทางภาษา (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ) คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ เป็นพื้นฐานสำคัญที่จำเป็นสำหรับผู้เรียน และได้**นำสมรรถนะในความฉลาดรู้พื้นฐาน (Competencies in Basic Literacy)** มาใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการเรียนรู้ (Learning Tools) สมรรถนะเหล่านี้เป็นสมรรถนะสำคัญซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของความฉลาดรู้ในด้านนั้นๆ หรือเรียกได้ว่าเป็น**ความฉลาดรู้ (Literacy)** ที่ต้องพัฒนาแก่ผู้เรียนให้ถึงระดับที่เรียกได้ว่าเป็น "สมรรถนะ" โดยสมรรถนะในความฉลาดรู้พื้นฐาน ประกอบด้วย 4 สมรรถนะ ได้แก่ (1) สมรรถนะหลักด้านภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร (Thai Language for Communication) (2) สมรรถนะหลักด้านภาษาอังกฤษ/ ภาษาต่างประเทศเพื่อการสื่อสาร (English/ Foreign language for Communication) (3) สมรรถนะหลักด้านคณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน (Mathematics in Everyday Life) และ (4) สมรรถนะหลักด้านการสืบสอบทางวิทยาศาสตร์และจิตวิทยาศาสตร์ (Scientific Inquiry and Scientific Mind) โดยได้มีการนำหลักการออกแบบและพัฒนาหลักสูตรไปดำเนินการในการสร้างโครงสร้างหลักสูตรของโรงเรียน โดยได้กำหนดกรอบโครงสร้างเวลาเรียนพื้นฐานสำหรับกลุ่มสาระการเรียนรู้หลัก กลุ่มสาระเพื่อการพัฒนาทักษะและชีวิตของผู้เรียน และกลุ่มการเรียนรู้แบบบูรณาการตามขอบข่าย ซึ่งเหมาะสมตามบริบทของโรงเรียน และสภาพของผู้เรียน ดังนี้

- กลุ่มสาระการเรียนรู้หลักพื้นฐาน ได้แก่ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และ ภาษาจีน
- กลุ่มสาระเพื่อการพัฒนาทักษะและชีวิตของผู้เรียน ได้แก่ ดนตรี วิทยาการคำนวณ ว่ายน้ำ 7 Habits และการคิดเชิงออกแบบ
- กลุ่มการเรียนรู้แบบบูรณาการตามข้อข่าย ได้แก่ ข้อข่ายการเรียนรู้ด้านสุขภาวะกาย และจิต ข้อข่ายการเรียนรู้ด้านภาษา ศิลปะและวัฒนธรรม ข้อข่ายการเรียนรู้ด้าน โลกของงานและการประกอบอาชีพ ข้อข่ายการเรียนรู้ด้านคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี และ ข้อข่ายการเรียนรู้ด้านสังคมและความเป็นมนุษย์

โดยสามารถแสดงรายละเอียด ได้ดังตารางต่อไปนี้

ภาคเช้า
สมรรถนะใน
ความฉลาดรู้
พื้นฐาน

ตารางเรียน

ภาคบ่าย
สมรรถนะหลัก/
Learning
Area

กลุ่มสาระการเรียนรู้/กิจกรรม	เวลาเรียนระดับประถมศึกษา		
	ป.1-2	ป.3-4	ป.5-6
กลุ่มสาระการเรียนรู้หลักพื้นฐาน			
ภาษาไทย	140 ชม.	120 ชม.	100 ชม.
คณิตศาสตร์	100 ชม.	100 ชม.	100 ชม.
วิทยาศาสตร์	80 ชม.	100 ชม.	100 ชม.
ภาษาต่างประเทศ			
- ภาษาอังกฤษ	80 ชม.	80 ชม.	100 ชม.
- ภาษาจีน	80 ชม.	80 ชม.	80 ชม.
รวมเวลาการเรียนรู้หลักพื้นฐาน	480 ชม.	480 ชม.	480 ชม.
กลุ่มสาระเพื่อการพัฒนาทักษะและชีวิตของผู้เรียน			
ดนตรี-ศิลปะ	40 ชม.	40 ชม.	40 ชม.
วิทยาการคำนวณ	40 ชม.	40 ชม.	40 ชม.
พละ - ว่ายน้ำ	40 ชม.	40 ชม.	40 ชม.
7Habits	40 ชม.	40 ชม.	40 ชม.
การคิดเชิงออกแบบ	40 ชม.	40 ชม.	40 ชม.
รวมเวลาพัฒนาทักษะและชีวิตของผู้เรียน	200 ชม.	200 ชม.	200 ชม.
กลุ่มการเรียนรู้แบบบูรณาการตามข้อข่ายการเรียนรู้ (Learning Area)			
สุขภาวะกายและจิต	80 ชม.	80 ชม.	80 ชม.
ภาษา ศิลปะและวัฒนธรรม	80 ชม.	80 ชม.	80 ชม.
โลกของงานและการประกอบอาชีพ	80 ชม.	80 ชม.	80 ชม.
คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	80 ชม.	80 ชม.	80 ชม.
สังคมและความเป็นมนุษย์	80 ชม.	80 ชม.	80 ชม.
รวมเวลาการเรียนรู้แบบบูรณาการตามข้อข่าย	400 ชม.	400 ชม.	400 ชม.
รวมเวลาเรียนทั้งหมด	1080 ชม.	1080 ชม.	1080 ชม.

ภาพที่ 5 โครงสร้างหลักสูตรของโรงเรียนสุจริต

ในแต่ละสัปดาห์ โรงเรียนสุจริตออกแบบตารางการเรียนของนักเรียนออกเป็น 2 ช่วงเวลา ได้แก่ ช่วง คาบเรียนปกติในภาคเช้า ได้แก่ กลุ่มสมรรถนะในความฉลาดรู้พื้นฐาน และกลุ่มทักษะเพื่อการพัฒนาทักษะ และชีวิตของผู้เรียน ได้แก่ วิชาคณิตศาสตร์ วิชาวิทยาศาสตร์ วิชาภาษาไทย วิชาภาษาอังกฤษ เป็นต้นโดยแต่ละวิชาครูจะเป็นผู้ออกแบบการจัดการเรียนรู้ และในภาคบ่ายจะเป็นการจัดการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติ

(Learning by Doing) ผ่าน “หน่วยการเรียนรู้บูรณาการ” ซึ่งเกิดขึ้นมาจากแนวคิดการเรียนรู้ของโรงเรียนที่ต้องการให้นักเรียนได้เชื่อมโยงความรู้จากทฤษฎีมาสู่การปฏิบัติผ่านสถานการณ์ต่าง ๆ มองเห็นถึงความเชื่อมโยงความรู้จากหลากหลายสาระ การฝึกฝนทักษะต่าง ๆ ผ่านการทำงานร่วมกันของนักเรียน ที่ไม่เพียงการบูรณาการสาระภายในระดับชั้นเท่านั้น แต่เป็นการออกแบบหน่วยการเรียนรู้บูรณาการที่เชื่อมโยงสาระระหว่าง “นักเรียนต่างระดับชั้น” ให้สามารถเกิดการเรียนรู้ภายใต้ประเด็นร่วมกัน

ระยะ กลางน้ำ

“การรวมพลังออกแบบการเรียนรู้...แบบฉบับโรงเรียนสุจริต”

จากระยะต้นน้ำของการพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียนสุจริตที่มุ่งพัฒนานักเรียนให้เกิดสมรรถนะ นำมาสู่การดำเนินการในระยะ กลางน้ำ คือ การนำหลักสูตรไปสู่การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุกภายในห้องเรียนโดย “ครู” เป็นผู้มีบทบาทสำคัญที่จะต้องมีความรู้และความเข้าใจต่อการออกแบบการเรียนรู้และวัดประเมินผลที่จะพัฒนาสมรรถนะของนักเรียน ส่งเสริมให้นักเรียนสามารถเชื่อมโยงไปสู่การนำไปใช้ในชีวิตจริง จึงนำมาสู่การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการบูรณาการผสานหลายสมรรถนะ และการกำหนดกิจกรรมสถานการณ์ที่สัมพันธ์กับชีวิตจริง ให้นักเรียนได้ฝึกฝน เกิดการเชื่อมโยงสัมพันธ์สิ่งที่ได้เรียนรู้ การตระหนักรู้ต่อระดับสมรรถนะของตนเองเพื่อนำไปสู่การค้นพบวิธีการพัฒนาสมรรถนะในตนเอง

การทำงานในช่วงกลางน้ำ ซึ่งเป็นกระบวนการในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุกผ่าน “หน่วยการเรียนรู้บูรณาการ” นี้ โรงเรียนสุจริตไม่เพียงพัฒนาครูให้มีความรู้ความเข้าใจต่อสมรรถนะเท่านั้น แต่สร้างแนวทางการทำงานในรูปแบบ “การรวมพลัง” ของครูต่อการออกแบบการจัดการเรียนรู้ ผ่านรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) โดยในแต่ละสัปดาห์คุณครูผู้รับผิดชอบในหน่วยบูรณาการนั้น ๆ จะมีการนัดหมายประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกันอย่างน้อย 1 ชั่วโมง หลังจากนั้นจะมีการประชุมร่วม เพื่อกำหนดหัวข้อ วัตถุประสงค์ กิจกรรมและแนวทางการประเมินผล

กระบวนการ “รวมพลัง” ออกแบบการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุกของโรงเรียนสุจริต ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 กำหนดหัวข้อหรือประเด็นของหน่วยการเรียนรู้

คุณครูร่วมกันกำหนดหัวข้อของหน่วยการเรียนรู้บูรณาการ โดยจะพิจารณาจากปัญหา สถานการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม รวมไปถึงความสนใจของนักเรียนในช่วงเวลานั้น โดยครูจะร่วมแสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนความสนใจร่วมกับนักเรียน เพื่อร่วมสรุปประเด็นที่จะนำมาสู่การออกแบบหน่วยการเรียนรู้บูรณาการ

ขั้นที่ 2 กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้เชิงสมรรถนะ

เมื่อครูได้ประเด็นของหน่วยการเรียนรู้บูรณาการ ขั้นตอนต่อมาคือการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยครูจะร่วมกันวิเคราะห์ว่าสิ่งที่นักเรียนควรจะมี “เรียนรู้” จากกิจกรรม คืออะไร และสิ่งใดที่นักเรียนจะ “ทำได้” อุปนีสัยตามหลัก 7 Habits เพื่อนำมาสู่การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้เชิงสมรรถนะ

ขั้นที่ 3 วิเคราะห์สาระการเรียนรู้ กำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ตามพุทธิพิสัย ทักษะพิสัย และจิตพิสัย ที่เกี่ยวข้อง

ภายหลังจากกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้เชิงสมรรถนะ กระบวนการต่อมาครูจะร่วมกันวิเคราะห์สาระ ทักษะและคุณลักษณะที่จะส่งเสริมให้นักเรียนบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้เชิงสมรรถนะ

ขั้นที่ 4 การออกแบบกิจกรรมที่สอดคล้อง ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์การเรียนรู้เชิงสมรรถนะ

ในขั้นตอนของการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ครูจะร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรม ภายใต้กิจกรรมที่มุ่งเน้นให้นักเรียนปฏิบัติ (Performance Task) ผ่านสถานการณ์จริง สถานการณ์จำลองที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง กระตุ้นให้นักเรียนได้ประยุกต์ความรู้ ทักษะ ส่งเสริมคุณลักษณะ จนกระทั่งนำไปสู่การเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติตามจุดประสงค์การเรียนรู้เชิงสมรรถนะ

ขั้นที่ 5 การกำหนดสื่อ อุปกรณ์และแหล่งเรียนรู้

ครูกำหนดสื่อ อุปกรณ์และแหล่งเรียนรู้ตามกิจกรรมการเรียนรู้ที่ได้ออกแบบไว้

ขั้นที่ 6 การกำหนดสถานการณ์หรือวิธีการประเมินผลนักเรียนตามสภาพจริง

เมื่อครูออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ออกแบบสื่อ อุปกรณ์และแหล่งเรียนรู้ ครูจะร่วมกันออกแบบวิธีการวัดและประเมินผลนักเรียน โดยมุ่งเน้นการวัดประเมินนักเรียนตามสภาพจริง (Authentic Assessment)

การออกแบบการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุก “แผนการสอน เค๋า เจอ ไทย Thai’s Culture” ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6

หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง เค๋า เจอ ไทย Thai’s Culture ของระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ริเริ่มจากความคิดของครูที่ต้องการให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับพหุวัฒนธรรม ผ่านการทำกิจกรรมตามประเด็นในวันสำคัญต่าง ๆ ที่นักเรียนคุ้นเคยหรือมีประสบการณ์เดิมมาก่อน รวมถึงต้องการให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเลือกหัวข้อในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ครูจึงจัดการอภิปรายในประเด็นที่ครูกำหนดให้นักเรียนได้เรียนรู้ไว้คร่าวๆ จากนั้นครูจึงนำประเด็นที่คิดไปบอกเล่ากับนักเรียน เพื่อให้นักเรียนได้ร่วมแลกเปลี่ยนกิจกรรมที่สนใจศึกษาก่อนนำมาสู่การกำหนดหัวข้อการเรียนรู้ของหน่วยการเรียนรู้บูรณาการร่วมกัน

“ในส่วนของแผนวัฒนธรรม กิจกรรมวันสงกรานต์ ที่จริงเป็นสิ่งที่นักเรียนเลือกเอง คือเกณฑ์ของครูที่ตั้งนั้นต้องการให้นักเรียนเรียนรู้เรื่องพหุวัฒนธรรม โดยนักเรียนสนใจเรื่องวันสงกรานต์ นักเรียนก็จะเสนอมาว่าจะทำกิจกรรมอะไร ครูจะมีหน้าที่รับฟังและชี้แนะถึง ความสำคัญของประเด็น และกิจกรรมเป็นอย่างไร วัฒนธรรมเป็นอย่างไร เพื่อให้ความต้องการของครูกับนักเรียนไปด้วยกันได้”

เมื่อครูและนักเรียนร่วมกันกำหนดหัวข้อของหน่วยการเรียนรู้บูรณาการ จึงเป็นหน้าที่ของครูที่จะร่วมกันกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้เชิงสมรรถนะผ่านกระบวนการตั้งคำถามในวงการทำงานแบบรวมพลังว่า “นักเรียนจะเรียนรู้อะไร จะพัฒนาสมรรถนะใด และนักเรียนจะสามารถทำอะไรได้” ภายใต้หัวข้อการเรียนรู้ กิจกรรมวันสงกรานต์ ก่อนนำมาสู่การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ และกำหนดสาระการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องมา บูรณาการร่วมกัน จึงนำมาสู่รูปแบบของกิจกรรมที่ให้นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 เป็นผู้ปฏิบัติงาน จัดวันสงกรานต์ให้น้อง ๆ ในระดับประถมศึกษาปีที่ 1-3 ได้เรียนรู้วันสงกรานต์ผ่านกิจกรรมที่นักเรียนเป็นผู้จัด

“ผลลัพธ์การเรียนรู้ที่จะเกิดขึ้นกับนักเรียน คือ การให้นักเรียนร่วมกันจัดงานสงกรานต์ให้มีความเหมาะสมและสื่อสารกิจกรรมกับน้อง ๆ ได้ ดังนั้น นักเรียนจะต้องคิด วางแผน ร่วมกันจัดงาน เพื่อที่จะให้น้อง ๆ ป.1-3 ได้เรียนรู้วันสงกรานต์ ดังนั้น สมรรถนะที่เกี่ยวข้องเพื่อส่งเสริมนักเรียนผ่านกิจกรรม คือ การโต้แย้งโดยใช้การอ้างอิงประกอบ นักเรียนจะต้องโต้แย้งประเด็นสำคัญอย่างมีข้อมูล เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือ การทำงานแบบร่วมมือรวมพลัง การรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ผ่าน การร่วมกันจัดงานสงกรานต์ เพื่อให้เกิดความสำเร็จของงาน ก่อนนำมาสู่การกำหนดสาระที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ วิชาภาษาไทย นักเรียนจะใช้ภาษาผ่านโปสเตอร์อย่างไรเพื่อสื่อสารให้น้อง ๆ เข้าใจในงานสงกรานต์ วิชาศิลปะ นักเรียนจะเลือกใช้โทนสีใดในโปสเตอร์ วิชาเทคโนโลยี การสืบค้นข้อมูล วิชาดนตรี เรียนรู้วัฒนธรรมดนตรีแต่ละท้องถิ่น และวิชาสังคมศึกษา ความเป็นอยู่วิถีชีวิตในแต่ละภูมิภาค”

หน่วยการเรียนรู้บูรณาการเรื่อง “เค้า เจอ ไทย Thai's Culture” ใช้ระยะเวลากว่า 4 ชั่วโมง ในการเรียนรู้ และ จำนวน 2 ชั่วโมงในการวัดและประเมินผลภายในระยะเวลา 4 ชั่วโมงในการเรียนรู้ ครูจะ กำหนดกิจกรรมที่จะส่งเสริมความรู้ ทักษะและคุณลักษณะที่จำเป็น ที่จะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเกิดสมรรถนะ สามารถที่จะ “ปฏิบัติการจัดงานสงกรานต์” ได้ ดังนั้น ในจุดเริ่มต้นของการจัดการเรียนการสอน ครูจึงมุ่งเน้น การสร้างความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรมสงกรานต์ให้กับนักเรียน เสริมทักษะการคิด สืบค้นข้อมูล และการแสดงความคิดเห็นผ่านการกำหนด “ประเด็นชวนคิด” ที่จะชวนให้นักเรียนตั้งข้อสังเกต แสดงความคิดเห็น อย่างมีเหตุผล และส่งเสริมให้เกิดความตระหนักถึงความสำคัญของวัฒนธรรม ทั้งในด้านประเพณี การละเล่น มารยาทไทย และดนตรี โดยมีการนำเรื่องราวของสงกรานต์ในประเทศต่าง ๆ ในเอเชีย เพื่อจุดประเด็นให้ นักเรียนได้เกิดคำถามชวนคิดที่ว่า “ประเพณีสงกรานต์เป็นประเพณีของไทยจริงหรือไม่” “วัฒนธรรมและ ประเพณีมีความแตกต่างกันอย่างไร” “พหุวัฒนธรรมคืออะไร” จนกลายเป็นประเด็นในการชวนพูดคุยและ อภิปราย สืบค้น หาข้อสรุปไปร่วมกัน

“การเรียน นักเรียนจะได้เริ่มเรียนวัฒนธรรมในเอเชียก่อน (ASIAN Culture) โดยจะให้ นักเรียนมีการถกเถียงกันว่า สงกรานต์ใช่ของไทยหรือไม่ ประเทศต่าง ๆ มีประเพณีสงกรานต์หรือไม่ แต่ละประเทศแตกต่างกันอย่างไร ตรุษจีนมาจากไหน จากนั้นจะเรียนเรื่อง Thai's Culture ดูว่า วัฒนธรรมไทยแต่ละภาคเหมือนกันหรือไม่ สงกรานต์ไทยกับเทศกาลโฮลี (holi) ซึ่งเป็นเทศกาลที่จัด ช่วงปีใหม่เหมือนกันนั้นมีความแตกต่างกันอย่างไร ให้นักเรียน สังเกตความเหมือน ความแตกต่าง

ในส่วนเพลง กิจกรรม การละเล่น ในแต่ละภูมิภาค ให้นักเรียนสังเกตว่าการเล่นดนตรีแต่ละ ภาพเหมือนกันหรือไม่ เอกลักษณ์ดนตรีของแต่ละภาพคืออะไร และเรื่องมารยาท ให้นักเรียนสังเกตว่า สิ่งที่เขาทำกับเพื่อน กับน้องเป็นมารยาทตามวิถีไทยหรือไม่”

จากนั้น ครูกำหนดสถานการณ์และแนวทางการวัดและประเมินผลของนักเรียนตามสภาพจริง ผ่าน “สถานการณ์จำลองการจัดงานสงกรานต์” และกำหนดการวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับจุดประสงค์ การเรียนรู้เชิงสมรรถนะที่ตั้งไว้ คือ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ประเมินความสำเร็จของการจัดงาน วันสงกรานต์ ประเมินความเหมาะสมในการจัดงาน และประเมินการทำงานของกลุ่ม ในขณะที่นักเรียน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 ซึ่งเป็นผู้ร่วมงานจะวัดประเมินผลผ่านการสื่อสาร คือ นักเรียนรับฟังและปฏิบัติ ตามกิจกรรมที่รุ่นพี่จัดได้หรือไม่ นักเรียนสามารถอธิบายเกี่ยวกับกิจกรรมให้ครูรับฟังและมีจิตสำนึกที่ดีใน การร่วมรักษาความสะอาดของบริเวณที่จัดกิจกรรม

การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุกผ่านหน่วยการเรียนรู้บูรณาการ “อาหารดีมีประโยชน์” ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6

หน่วยการเรียนรู้บูรณาการ เรื่อง อาหารดีมีประโยชน์ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 เกิดขึ้นจากโครงการอาหารกลางวัน ที่นักเรียนจะมีส่วนร่วมในการวางแผนและกำหนดเมนูอาหารที่อยากรับประทาน และมีนักเรียนที่อยากทดลองทำอาหารกลางวันรับประทานด้วยตนเอง จึงนำมาสู่การออกแบบการกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันของครู และกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้เชิงสมรรถนะของนักเรียน คือ **นักเรียนสามารถเลือกซื้อสินค้าได้อย่างเหมาะสมและสามารถวางแผน ดำเนินการทำอาหารคาวและอาหารหวานได้อย่างถูกต้องตามหลักโภชนาการให้เพียงพอต่อจำนวน 30 คน ด้วยงบประมาณและเวลาที่จำกัด** โดยระหว่างการดำเนินกิจกรรม ครูกำหนดอุปนิสัย 7 ประการ (7 Habits) ที่มุ่งส่งเสริมให้กับนักเรียน ได้แก่ อุปนิสัยที่ 1 Be Proactive อุปนิสัยที่ 4 คิดแบบชนะ-ชนะ (Think Win-Win) อุปนิสัยที่ 6 ผนึกพลังผสานความต่าง (Synergize) และอุปนิสัยที่ 7 ลับเลื่อยให้คมอยู่เสมอ (Sharpen the saw)

เมื่อกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้เชิงสมรรถนะข้างต้น ขั้นตอนต่อไปครูจึงวิเคราะห์ความรู้ ทักษะและคุณลักษณะที่จะนำมาสู่การกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละคาบเรียน เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนสามารถประกอบอาหารที่มีคุณภาพ ผ่านสถานการณ์จำลองที่จะต้องจัดเลี้ยงอาหารแก่นักเรียน จำนวน 30 คน ซึ่งเป็นสถานการณ์หลักที่จะวัดประเมินผลนักเรียนตามสภาพจริง โดยสาระที่ครูคัดเลือกมาเพื่อสอนนักเรียน ได้แก่ วิชาคณิตศาสตร์ ได้แก่ แผนภูมิและการคิดคำนวณ เพื่อใช้ในการคำนวณปริมาณของวัตถุดิบที่จะนำมาประกอบอาหาร วิชาภาษาไทย ได้แก่ การสื่อสารอย่างเหมาะสม วิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม คือ การเลือกซื้ออาหารที่มีคุณภาพ การอ่านสลากอาหาร และวิชาวิทยาศาสตร์ คือ ทักษะการรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์เลือกประกอบอาหารตามหลักโภชนาการอาหาร 5 หมู่ สำหรับกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละสัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง มีรายละเอียด ดังนี้

สัปดาห์ที่ 1 กิจกรรมสำรวจตลาด

ภายหลังจากที่ครูกำหนดประเด็นและพูดคุยกับนักเรียนถึงภารกิจที่นักเรียนจะต้องปฏิบัติ ในสัปดาห์แรกของการเรียน ครูมีจุดมุ่งหมายให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับการเลือกซื้อวัตถุดิบในการประกอบอาหารอย่างเหมาะสม ครูจึงพานักเรียนออกไปเรียนรู้ ณ ตลาดนัดบริเวณใกล้เคียงโรงเรียน เพื่อสอนนักเรียนเกี่ยวกับการสังเกตวัตถุดิบของอาหาร การสังเกตและเปรียบเทียบราคาและคุณภาพของวัตถุดิบ การประเมินวัตถุดิบที่แต่ละกลุ่มต้องการที่จะนำมาประกอบอาหาร การพานักเรียนไปเรียนรู้ในพื้นที่จริง นอกจากจะช่วงส่งเสริมให้นักเรียนเรียนรู้ประสบการณ์โดยตรง ยังช่วยให้นักเรียนฝึกการสังเกต เปรียบเทียบราคาสินค้า การรับรู้ปริมาณของสินค้าและราคาในการนำไปวางแผนการประกอบอาหาร เชื่อมโยงความรู้จากในห้องเรียนมาเชื่อมโยงกับประสบการณ์จริง อีกทั้ง ส่งเสริมทักษะสื่อสารของนักเรียนที่จะรู้จักตั้งคำถามการต่อราคาจากพ่อค้าแม่ค้า ซึ่งทักษะที่เกิดขึ้นระหว่างกระบวนการทัศนศึกษาออกสถานที่ ล้วนเป็นสิ่งที่เชื่อมโยงกับชีวิตและนักเรียนสามารถไปประยุกต์ใช้ต่อไปได้ในอนาคต

สัปดาห์ที่ 2 คิดเมนูอาหาร

สัปดาห์ที่ 2 ของกิจกรรมในหน่วยการเรียนรู้ ครูให้ความรู้เกี่ยวกับแผนภูมิ จากนั้นครูกำหนดให้นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันคิดออกแบบเมนูอาหารที่จะจัดเลี้ยงแก่คนจำนวน 30 คน วิเคราะห์ปริมาณของวัตถุดิบในการประกอบอาหาร และวางแผนการใช้จ่ายเงินตามงบประมาณที่กำหนด โดยวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบแผนภูมิ ในกิจกรรมคิดเมนูอาหาร นักเรียนจึงได้เชื่อมโยงความรู้จากวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การคำนวณและแผนภูมิ มาใช้ในการคำนวณปริมาณวัตถุดิบและงบประมาณที่จะใช้ในการประกอบอาหาร โดยอ้างอิงข้อมูลราคาและปริมาณวัตถุดิบแต่ละชนิดจากประสบการณ์ที่สังเกตราคาและปริมาณวัตถุดิบที่ขายจากการทัศนศึกษาตลาดในสัปดาห์ที่ 1 อีกทั้งส่งเสริมให้นักเรียนเกิดทักษะการวางแผนและการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม

สัปดาห์ที่ 3 สอบถามความต้องการเพื่อน

สำหรับสัปดาห์ที่ 3 ครูต้องการให้นักเรียนได้ฝึกทักษะการรวบรวมข้อมูล ครูจึงกำหนดให้นักเรียนแต่ละกลุ่ม สัมภาษณ์ความต้องการของเพื่อนด้วยการจัดทำรายการเมนูอาหารที่มีความหลากหลาย และให้เพื่อน ๆ เลือกว่าต้องการรับประทานเมนูอาหารคาว อาหารหวานใด เพื่อนำมาเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจที่จะกำหนดเมนูอาหารของกลุ่ม

สัปดาห์ที่ 4 คุณภาพสินค้า

ครูให้ความรู้เรื่อง คุณภาพอาหาร การเก็บรักษาอาหารและสอดคล้องกับการเลือกอาหารให้กับนักเรียน เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ในการเลือกและประกอบอาหารที่มีคุณภาพแก่ผู้บริโภค และเป็นการปลูกฝังคุณลักษณะของผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบ

สัปดาห์ที่ 5 การวัดและประเมินผลตามสภาพจริง

สำหรับสัปดาห์สุดท้ายของหน่วยการเรียนรู้บูรณาการ เรื่อง อาหารดีมีประโยชน์ เป็นสัปดาห์การวัด ประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนผ่านการปฏิบัติในสถานการณ์ “การประกอบอาหารเลี้ยงคนจำนวน 30 คน” ในสัปดาห์นี้เองจะสะท้อนว่านักเรียนแต่ละกลุ่มสามารถนำความรู้ ทักษะที่ได้เรียนรู้ในสัปดาห์ที่ผ่านมา มาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จ ภายใต้งบประมาณและเวลาที่จำกัด และเมื่อดำเนินกิจกรรมเสร็จสิ้น ครูประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนด้วยกระบวนการสังเกตการทำงาน ผลสำเร็จของคุณภาพและปริมาณอาหารที่ถูกต้องลักษณะ และให้นักเรียนให้ผลสะท้อนกลับ (Feedback) การทำงานของกลุ่มและตนเอง รวมทั้งปัญหาที่เกิดขึ้นตลอดการดำเนินกิจกรรม

วิเคราะห์หน่วยการเรียนรู้บูรณาการ เรื่อง “อาหารดีมีประโยชน์” กับลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุก

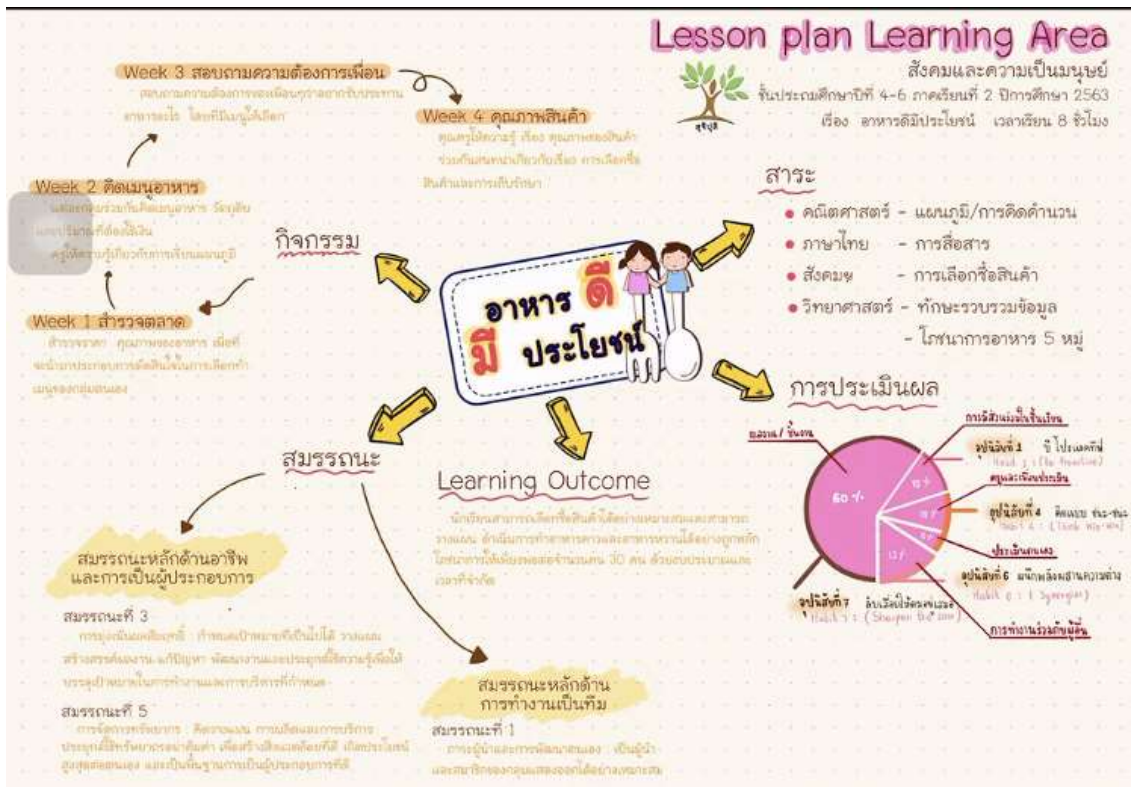
การวิเคราะห์ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้อย่างสืบค้น

- ด้านร่างกาย**
นักเรียนเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ ได้แก่ การเลือกซื้อวัตถุดิบ การสำรวจสอบถามราคา/คุณภาพของวัตถุดิบในตลาด การปฏิบัติการสำรวจวางแผนและประกอบอาหารให้สำเร็จ เป็นต้น
- ด้านสติปัญญา**
นักเรียนเกิดกระบวนการคิด การวางแผนเพื่อประกอบอาหาร โดยประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะ จากกิจกรรมที่ครูออกแบบในแต่ละสัปดาห์

การเรียนรู้อย่างสืบค้นแบบสมดุลงทั้ง 4 ด้าน ดังนี้

- ด้านอารมณ์**
การเปิดโอกาสให้นักเรียนเป็นผู้ตัดสินใจและดำเนินการตามการตัดสินใจของตนเองและกลุ่ม เปิดโอกาสให้นักเรียนประเมินตนเองและรับฟังผลสะท้อนกลับของเพื่อน การตระหนักถึงความสำคัญของการเป็นผู้ประกอบการที่รับผิดชอบ ดำเนินมีคุณภาพและโภชนาการที่ดีของผู้บริโภค
- ด้านสังคม**
นักเรียนเรียนรู้จากการทำงานร่วมกับผู้อื่น ได้แก่ การรับฟังความคิดเห็น การแสดงความคิดเห็น การร่วมกันแก้ปัญหาภายในกลุ่ม ตลอดจนการรับฟังความคิดเห็นผู้อื่นเพื่อนำมาประกอบการตัดสินใจเลือกประกอบเมนูอาหารที่เพื่อนสนใจ

ภาพที่ 8 การวิเคราะห์ หน่วยการเรียนรู้บูรณาการเรื่อง “อาหารดีมีประโยชน์” กับลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุก

ภาพที่ 9 แผนการจัดการเรียนรู้หน้าเดียว หน่วยการเรียนรู้บูรณาการเรื่อง “อาหารดีมีประโยชน์”

ภาพที่ 10 ภาพกิจกรรมหน่วยการเรียนรู้บูรณาการ เรื่อง อาหารดีมีประโยชน์

นักเรียนออกไปสำรวจวัตถุดิบในตลาด การสำรวจความต้องการของเพื่อน ๆ และการประกอบอาหาร ที่ถูกต้องตามโภชนาการและเพียงพอต่อคนจำนวน 30 คน

การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุกผ่านหน่วยการเรียนรู้บูรณาการ “พลังงานไฟฟ้าใกล้ตัว” ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 - 6

หน่วยการเรียนรู้บูรณาการ เรื่อง พลังงานไฟฟ้าใกล้ตัว ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ในหน่วยเรื่องพลังงานไฟฟ้า โดยคุณครูผู้สอนร่วมกันตั้งคำถามว่าจะทำให้การเรียนรู้ครั้งนี้มีความหมายและใกล้เคียงกับสิ่งที่อยู่ในชีวิตประจำวันของนักเรียนได้อย่างไร จึงนำมาสู่การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้เชิงสมรรถนะ คือ **นักเรียนมีความรู้ด้านการอ่านค่าไฟฟ้าของเครื่องใช้ไฟฟ้าแต่ละชนิด ตระหนักถึงการใช้ไฟฟ้าอย่างประหยัด รวมทั้งมีจิตสำนึกด้านการประหยัดพลังงาน** และกำหนดอุปนิสัย 7 ประการที่ต้องการส่งเสริมให้กับนักเรียนผ่านกิจกรรม ได้แก่ อุปนิสัยที่ 1 Be Proactive อุปนิสัยที่ 4 คิดแบบชนะ-ชนะ (Think Win-Win) อุปนิสัยที่ 6 ผนึกพลังผสานความต่าง (Synergize) และอุปนิสัยที่ 7 ลับเลื่อยให้คมอยู่เสมอ (Sharpen the saw) กำหนดสาระการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้อง คือ สาระวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เรื่อง ปริมาณไฟฟ้าและคำนวณคณิตศาสตร์ สาระคณิตศาสตร์ เรื่อง การบวกลบ ทศนิยมและการประมาณค่า เป็นระยะเวลา 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง

สัปดาห์ที่ 1 เครื่องใช้ไฟฟ้าชนิดใด ใช้ไฟมากที่สุด

สัปดาห์แรกของหน่วยการเรียนรู้บูรณาการ ครูชวนนักเรียนคิดผ่านการตั้งคำถามว่า เครื่องใช้ไฟฟ้าภายในบ้านเครื่องใดใช้ไฟมากที่สุด และให้นักเรียนเล่นเกมเรียงลำดับการใช้ไฟฟ้าจากมากที่สุดไปยังน้อยที่สุด เมื่อเสร็จสิ้นกิจกรรม ครูให้ความรู้เกี่ยวกับนักเรียนเกี่ยวกับการอ่านค่าไฟฟ้า และกำหนดให้นักเรียนได้สำรวจเครื่องใช้ไฟฟ้าภายในบ้านของตนเอง และนำบิลค่าใช้จ่ายไฟฟ้าของบ้านมาส่งให้ครูเพื่อใช้ในการเรียนในสัปดาห์ต่อไป

สัปดาห์ที่ 2 บิลค่าใช้ไฟฟ้า

เมื่อนักเรียนนำบิลค่าไฟฟ้าของครอบครัวมาแล้ว ในสัปดาห์ครูให้ความรู้เกี่ยวกับการอ่านค่าของบิลไฟฟ้า จากนั้นให้นักเรียนวิเคราะห์ค่าไฟฟ้าภายในบ้านของแต่ละคน และให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันแลกเปลี่ยนแนวทางการช่วยลดค่าใช้จ่ายไฟฟ้าภายในบ้าน แล้วจึงนำแนวทางการลดค่าไฟฟ้าที่ได้คิดร่วมกันนำไปใช้ในบ้านของตนเองและบันทึกผลที่เกิดขึ้น

สัปดาห์ที่ 3 ใช้เท่านี้ จ่ายเท่าไร

ในสัปดาห์ที่ 1-2 ครูให้นักเรียนเชื่อมโยงความรู้เกี่ยวกับการอ่านบิลค่าไฟฟ้าในการลดค่าไฟฟ้าของครอบครัว ในสัปดาห์นี้ครูชวนนักเรียนสำรวจการใช้ไฟฟ้าภายในโรงเรียน โดยให้นักเรียนสำรวจเครื่องใช้ไฟฟ้าภายในโรงเรียนแล้ววิเคราะห์ว่าจากการใช้เครื่องใช้ไฟฟ้าทั้งหมดโรงเรียนจะมีค่าไฟฟ้าเป็นจำนวนเท่าใด พร้อมทั้งเสนอแนวทางช่วยลดค่าไฟฟ้าของโรงเรียน

สัปดาห์ที่ 4 ช่วยเรา ช่วยโลก

สัปดาห์สุดท้ายของการเรียนรู้ ครูตั้งคำถามชวนคิดกับนักเรียนว่า “ถ้าไม่มีไฟฟ้าใช้จะเกิดอะไรขึ้น” จากนั้นให้นักเรียนนำบิลค่าไฟฟ้าของบ้านในเดือนกุมภาพันธ์ มาเปรียบเทียบกับค่าไฟฟ้าในเดือนมกราคม พร้อมอธิบายวิธีการที่นักเรียนใช้ในการประหยัดไฟฟ้า และให้นักเรียนวิเคราะห์ผลดีผลเสียที่เกิดขึ้น แล้วจึงให้ความรู้เกี่ยวกับพลังงานไฟฟ้า

จากกิจกรรมตลอด 4 สัปดาห์ จึงเป็นกิจกรรมที่ให้นักเรียนเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ โดยใช้กระบวนการสำรวจ วิเคราะห์ ถกเถียงแลกเปลี่ยนแนวคิด วิธีการประหยัดไฟฟ้า จนกระทั่งนำไปปฏิบัติการลดค่าไฟฟ้าในบ้านของตนเอง กระทั่งสะท้อนผลการเรียนรู้ในเชิงประจักษ์ คือ ปริมาณของค่าไฟของบ้านที่ลดลง ซึ่งสิ่งที่นักเรียนได้เรียนรู้จากการปฏิบัตินี้ เป็นสิ่งที่เชื่อมโยงกับประสบการณ์ในชีวิตจริงของนักเรียนในการนำไปประยุกต์ใช้เพื่อศึกษาค่าไฟฟ้าของบ้าน การวิเคราะห์สาเหตุของปริมาณค่าไฟฟ้าตลอดจนสามารถปฏิบัติแนวทางที่จะควบคุม ลดปริมาณและรู้ใช้ไฟฟ้าให้เกิดประโยชน์สูงสุดในชีวิตของตนเอง ไม่ว่าจะเป็นบริบทภายในบ้านและพื้นที่สาธารณะ

สำหรับการวัดและประเมินผลของหน่วยการเรียนรู้บูรณาการ ครูประเมินผลการเรียนรู้แบ่งออกเป็น 5 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ประเมินจากผลการสำรวจเครื่องใช้ไฟฟ้า ค่าไฟฟ้า ส่วนที่ 2 การมีส่วนร่วมกิจกรรม และส่วนที่ 3 ครูและเพื่อประเมินผลการทำงานของนักเรียน ส่วนที่ 4 นักเรียนประเมินผลการทำงานของตนเอง และส่วนที่ 5 การประเมินผลการทำงานร่วมกับเพื่อน

ภาพที่ 11 แผนการจัดการเรียนรู้หน้าเดียว หน่วยการเรียนรู้บูรณาการเรื่อง “พลังงานไฟฟ้าใกล้ตัว”

ภาพที่ 12 ภาพกิจกรรมการอ่านค่าไฟฟ้า และภาพผลการปฏิบัติการเพื่อลดค่าไฟฟ้าของบ้าน ด้วยการจัดระเบียบสิ่งของภายในตู้เย็น

ภาพที่ 13 สื่อการเรียนรู้ที่ใช้ในกิจกรรม หน่วยการเรียนรู้บูรณาการเรื่อง “พลังงานไฟฟ้าใกล้ตัว”

วิเคราะห์หน่วยการเรียนรู้บูรณาการ เรื่อง “พลังงานไฟฟ้าใกล้ตัว” กับลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุก

ภาพที่ 14 การวิเคราะห์ หน่วยการเรียนรู้บูรณาการเรื่อง “อาหารดีมีประโยชน์” กับ
กับลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุก

การวัดและประเมินผลในรูปแบบของสุจิตุติ

เนื่องจากโรงเรียนสุจิตุติ มุ่งเน้นการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดสมรรถนะ ค้นพบศักยภาพของตนเอง และมีคุณลักษณะตามหลัก 7 Habits โรงเรียนจึงมุ่งเน้นการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง (Formative Assessment) ผ่านการกำหนดงานเพื่อการเรียนรู้ (Learning Task) ใช้วิธีการประเมินผลหลากหลายด้าน โดยเฉพาะ การประเมินตนเอง เพื่อให้นักเรียนได้สรุปการเรียนรู้ สะท้อนข้อค้นพบในศักยภาพเพื่อต่อยอดสู่การพัฒนาความสามารถของตนเองจากสถานการณ์ที่กำหนด

วิธีการวัดและประเมินผลของโรงเรียน ประกอบด้วย 2 รูปแบบ ดังนี้

รูปแบบที่ 1 การประเมินตามสภาพจริง (Formative Learning)

การประเมินผลการเรียนรู้เพื่อที่มุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพของนักเรียนรอบด้าน ส่งเสริมให้นักเรียนประเมินศักยภาพจากผลการปฏิบัติภายใต้งานหรือสถานการณ์ที่ครูเป็นผู้กำหนด เพื่อที่นักเรียนจะสามารถรู้ระดับความสามารถของตนเอง และสามารถวางแผนทางการพัฒนาความสามารถของตนเองในงานหรือสถานการณ์ครั้งต่อไป

การประเมินพัฒนาการของนักเรียนแต่ละครั้ง ครูจะออกแบบการประเมินผลหลายส่วนเพื่อให้นักเรียนได้รับผลสะท้อนกลับตนเอง ดังนี้

ส่วนที่ 1 การประเมินโดยครู เมื่อครูกำหนดสมรรถนะในแต่ละหน่วยบูรณาการ ครูจะกำหนดระดับพฤติกรรมตามสมรรถนะเพื่อใช้เป็นเกณฑ์สำหรับการวัดและประเมินผล ในแต่ละคาบเรียนจนกระทั่งถึงสถานการณ์ที่จะวัดผล ครูจะคอยสังเกตพฤติกรรมและประเมินพฤติกรรมตามระดับที่กำหนด

ส่วนที่ 2 การประเมินตนเอง ครูให้นักเรียนประเมินตนเองตามเกณฑ์ระดับสมรรถนะที่กำหนด และให้นักเรียนสะท้อนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น ด้วยชุดคำถาม Plus & Delta ดังนี้

Plus คือ ชุดคำถามที่ให้นักเรียนได้สะท้อนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น ได้แก่ “I Like” สะท้อนสิ่งที่ชอบ ความรู้สึกที่ดีที่เกิดขึ้นจากการเข้าร่วมกิจกรรม และ “I Wish” สะท้อนสิ่งที่มุ่งหวังให้เกิดขึ้นในกิจกรรม

Delta คือ ชุดคำถามที่ชวนให้นักเรียนสะท้อนแนวทางในการพัฒนาตนเอง ผ่านคำถาม เช่น ครั้งต่อไปนักเรียนจะมีแนวทางพัฒนาตนเองให้ดีขึ้นอย่างไร เป็นต้น เพื่อให้นักเรียนนำเสนอวิธีการในเชิงรูปธรรม ที่จะนำไปปรับใช้เพื่อพัฒนาศักยภาพของตนเองในงานที่ได้รับมอบหมายครั้งต่อไป

ส่วนที่ 3 การประเมินจากเพื่อนหรือผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรม การให้เพื่อสะท้อนผลสมรรถนะและผลการปฏิบัติงานในกิจกรรม เพื่อให้นักเรียนได้รับฟังผลสะท้อนกลับ (Feedback) กระบวนการนี้ จึงส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้จักรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เพื่อนำผลการสะท้อนกลับมาประเมินตนเองหรือเรียนรู้แนวทางในการพัฒนาตนเองต่อไป

ส่วนที่ 4 การประเมินผลการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม การให้นักเรียนในแต่ละกลุ่มประเมินผลการทำงานตามระดับการประเมินผลการทำงานร่วมกันภายในกลุ่ม

“มีการพูดคุยกับครู และมี Check list เป็นเกณฑ์ประเมินด้วย ซึ่งมาจากการที่ครูช่วยกันคิด และมีการเปิดโอกาสให้เด็กคิด ช่วยกันออกความคิดว่าจะต้องประเมินอะไรบ้าง เช่น ทำงานเป็นทีมการเป็นผู้นำต้องมีลักษณะอย่างไร เพื่อให้เด็กรู้ว่าเขาจะต้องพัฒนาตนเองอย่างไร ”

รูปแบบที่ 2 การประเมินผลลัพท์ (Summative Assessment)

การประเมินผลลัพท์การเรียนรู้ มุ่งเน้นการรายงานผลรูปแบบการพัฒนาความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของนักเรียนรายบุคคล เพื่อให้นักเรียนรับรู้ระดับสมรรถนะของนักเรียน นำไปสู่การหาแนวทางเพื่อพัฒนาสมรรถนะของตนเอง

ในส่วนของการวัดและประเมินผลตามมาตรฐานของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาแห่งชาติ โรงเรียนจะนำผลการเรียนของนักเรียนตามแนวทางของโรงเรียน มาเทียบเคียงกับเกณฑ์การวัดและประเมินผลของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาแห่งชาติ เพื่อที่นักเรียนจะสามารถนำผลการเรียนไปเทียบเคียงกับการเข้าสู่ระดับชั้นการศึกษาต่อไป

นอกจากการประเมินผลดังที่กล่าวในข้างต้นแล้ว ในการรายงานผลการเรียนรู้ประจำภาคการศึกษา โรงเรียนที่ 1 ได้มีการรายงานผลการเรียนรู้ที่สะท้อนให้เห็นความเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการสมรรถนะของผู้เรียนรายบุคคล ดังตัวอย่าง

ภาพที่ 14 รายงานผลการเรียนรู้ของนักเรียนรายบุคคล

การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุกในช่วงการเรียนการสอนทางไกล รูปแบบ Home-based Learning กรณีศึกษา วิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เรื่อง การแยกสสาร และ อาหารหนึ่งเดียวในโลก

ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อ COVID-19 ส่งผลให้โรงเรียนสุจีปูลิไม่สามารถจัดการเรียนการสอนที่โรงเรียนได้ โรงเรียนจึงต้องปรับรูปแบบการเรียนการสอนแบบห้องเรียนทางไกล (Remote Learning) และกำหนดโจทย์สำคัญในการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นการส่งเสริมสมรรถนะตามหลัก 7 Habits แม้ว่านักเรียนจะไม่ได้เรียนร่วมกันในสถานศึกษา

โรงเรียนเริ่มต้นจัดประชุมกลุ่มร่วมกับกลุ่ม Lighthouse คือ กลุ่มตัวแทนผู้ปกครองแต่ละระดับชั้น เพื่อร่วมกันออกแบบแพลตฟอร์ม (Platform) สำหรับการจัดการเรียนรู้ในช่วงระหว่างการแพร่ระบาดของเชื้อโรค COVID-19 จนเป็นที่มาของ รูปแบบ Home-based Learning คือ การจัดการเรียนรู้โดยการประยุกต์การเรียนรู้เข้ากับกิจวัตรประจำวันของนักเรียนภายในบ้านที่เป็นแหล่งเรียนรู้ โดยผู้ปกครองมีบทบาทสำคัญในการส่วนร่วมต่อการเรียนรู้ของนักเรียน

“ทางโรงเรียนแจกชุดการเรียนรู้แบบ Active learning จากที่บ้าน เรียกว่า Home-based Learning และมีการร่วมมือระหว่างครูกับผู้ปกครองเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกัน ในการเรียนออนไลน์ ให้นักเรียนเรียนผ่านการปฏิบัติจากวิดีโอ คณิตศาสตร์ ครูพูดคุยกับนักเรียนรายบุคคล สดุดาห์ก็จะมี การสรุปการเรียนรู้และเปิดโอกาสให้นักเรียนออกแบบการเรียนรู้ในสัปดาห์ต่อ ๆ ไปร่วมกัน มีการประเมินพัฒนาการแบบ Home-based Development Report เพื่อให้ นักเรียนประเมินว่าตนเองได้ว่าตนมีพัฒนาการสมรรถนะอะไรบ้าง”

ในแต่ละสัปดาห์ ครูจะจัดชุดการเรียนรู้ (Sujipuli Home-Based Learning Box) ส่งให้กับนักเรียนทุกบ้าน ภายในจะประกอบด้วยอุปกรณ์สำคัญที่จะให้นักเรียนแต่ละระดับชั้นจะใช้ในการประกอบการเรียนรู้อย่างเช่น วิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เรื่อง ถังสารปริศนา ครูต้องการให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับการแยกสสาร จึงนำส่งถังสารปริศนาให้นักเรียนผ่านชุดการเรียนรู้และตั้งโจทย์ให้นักเรียนใช้ความรู้กระบวนการคิดวิเคราะห์ในการนำวัตถุดิบที่มีรอบตัวมาหาวิธีทดลองแยกสารประกอบให้ได้ตามที่โจทย์กำหนด และนำมาแลกเปลี่ยนวิธีการร่วมกัน นักเรียนจะเกิดกระบวนการเรียนรู้ที่ต้องสืบค้นความรู้ วางแผนและทดลองว่าวิธีการของตนเองจะสามารถแยกสสารตามโจทย์ที่กำหนดได้หรือไม่ รวมทั้งเรียนรู้ผ่านวิธีการแยกสสารที่หลากหลายจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

“ภารกิจนั้นจะออกแบบให้นักเรียนได้มีปฏิสัมพันธ์กับครอบครัว และเปิดกว้างให้นักเรียนใช้กระบวนการที่หลากหลายในการเรียนรู้ ไม่ว่าจะเป็นกระบวนการคิด การตั้งสมมติฐาน

กระบวนการสืบสอบ แล้วลงมือปฏิบัติจากอุปกรณ์ที่ครูเตรียมไว้ให้หรืออุปกรณ์ต่าง ๆ ที่มีภายในบ้าน และนำเสนอแนวความคิดหรือข้อค้นพบของตนเองแลกเปลี่ยนกับผู้สอนและเพื่อน ๆ”

“ สัจฉิณี มีชุด Home-based Learning Box มีกิจกรรมภารกิจให้เด็กทำ เช่น เรื่อง แยกสสารนักเรียนแต่ละระดับชั้นจะได้ภารกิจต่างกัน เช่น มีอุปกรณ์ผงเหล็กแล้วให้นักเรียนไปหาวิธี แยกสารแล้วมาแลกเปลี่ยนกัน แต่ปีนี้ที่มุ่งเน้นการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ปกครอง/ครอบครัวให้มากขึ้น”

หรือในภารกิจ “อาหารหนึ่งเดียวของโลก” ครูจะตั้งโจทย์ให้นักเรียนคิดสูตรเมนูอาหาร 1 ชนิด และให้นักเรียนแต่ละคนใช้วัตถุดิบที่มีในห้องครัวมาประกอบอาหารตามสูตรของตนเอง จนกระทั่งได้ อาหารหนึ่งเดียวของโลกมาแลกเปลี่ยนร่วมกับเพื่อน ๆ ในห้องเรียน กระบวนการเรียนรู้นี้ **นักเรียนจะได้ฝึก กระบวนการวางแผน การกะสัดส่วนวัตถุดิบ ผ่านการลงมือปฏิบัติจริงโดยใช้ห้องครัวเป็นสถานที่ในการเรียนรู้**

การประเมินผลการเรียนรู้ โรงเรียนมีการใช้รูปแบบ Home-based Development Report ใน ลักษณะของรายงานการประเมินการเรียนรู้ซึ่งแสดงข้อมูลพัฒนาการของนักเรียนรายบุคคล เพื่อให้นักเรียนได้ รู้ว่าสิ่งที่ตนเองเรียนคืออะไร และตนเองพัฒนาการสมรรถนะด้านใดบ้าง อย่างไร โดยการให้นักเรียนสะท้อน ผลการเรียนรู้ของตนเอง ตามด้วยการให้ครูและผู้ปกครองร่วมประเมินนักเรียน

ตัวอย่าง : การเรียนการสอนทางไกล (Distance Learning)

ใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบ Online ร่วมกับการเรียนรู้แบบ Home-Based Learning

ภารกิจ	การจัดการเรียนรู้	สมรรถนะ/ทักษะย่อย
<p>ถั่วมหัศจรรย์</p> <p>ภารกิจประจำสัปดาห์ที่ 1</p> 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ครูจัดเตรียม เมล็ดถั่ว 3 ชนิดที่ผู้เรียน รู้จัก พร้อมอุปกรณ์การปลูก และใบงาน สรุปความคิด ส่งให้กับนักเรียน เพื่อนำไป เรียนรู้ที่บ้าน 2. คุณครูใช้ Zoom Application เพื่อชวนนักเรียนให้เกิดความสงสัย และค้นหา ความแตกต่างของถั่ว 3 ชนิด โดยใช้ ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เช่น การสังเกต การจำแนกประเภท การตั้ง ปัญหา การตั้งสมมติฐาน การทดลอง การ บันทึกเก็บรวบรวมข้อมูล และการบันทึก ผล 	<p>สมรรถนะหลักด้านการสืบสอบ ทางวิทยาศาสตร์และจิตวิทยา ศาสตร์ (Scientific Inquiry and Scientific Mind)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ตั้งคำถามที่นำไปสู่การสำรวจ ตรวจสอบตามการออกแบบที่กำหนด หรือออกแบบ และนำเสนอวิธีการสำรวจตรวจสอบ โดยใช้เครื่องมือช่วยในการสำรวจ ตรวจสอบและสรุปเพื่อตอบคำถาม 2. รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหา กำหนดเกณฑ์ อุปสรรคและข้อจำกัดที่สอดคล้อง

ภารกิจ	การจัดการเรียนรู้	สมรรถนะ/ทักษะย่อย
  	<p>3. ให้นักเรียนไปสืบค้นข้อมูล วิธีการทดสอบความแตกต่างของถั่ว 3 ชนิด ด้วยตนเอง เช่น การนำไปปลูกและสังเกตการณ์เจริญเติบโต โดยนักเรียนสังเกตการณ์เจริญเติบโตของถั่ว และสรุปลงในแผนผังความคิดรูปแบบต่าง ๆ</p> <p>4. นักเรียนประมาณการความสัมพันธ์และสัดส่วนของการเจริญเติบโตของเมล็ดถั่ว กับอัตราการงอกของต้นถั่ว สังเกตบันทึก และสรุปผล</p> <p>4. หลังจากที่ถั่วเริ่มเจริญเติบโต ให้นักเรียนเลือกถั่ว 1 ชนิดไปประกอบอาหารให้เหมาะสม โดยมีการจดบันทึกชนิดของถั่วที่ไปประกอบอาหาร และจำนวนวันที่เจริญเติบโตจนสามารถนำไปประกอบอาหารได้ รวมถึงอธิบายชนิดของอาหารที่ทำจากต้นถั่ว พร้อมส่วนประกอบและคุณค่าของอาหารได้</p> <p>5. ออกแบบและตกแต่งจานอาหารให้มีความสร้างสรรค์ โดยให้นักเรียนตั้งชื่อเมนูอาหารของตน</p> <p>6. นำอาหารที่ทำ ไปให้สมาชิกในบ้านอย่างน้อย 2 คนได้ชิมรสชาติพร้อมกัน ร่วมประเมินผลงาน เมื่อเสร็จแล้วให้เขียนสรุปการทำอาหารครั้งนี้</p> <p>7. คุณครูใช้ Zoom Application ให้นักเรียนสะท้อนผลการดำเนินงานและสิ่งที่ได้เรียนรู้ ในระหว่างการทำกิจกรรม</p>	<p>และตรงกับประเด็นปัญหา นำสู่การพิจารณาวิธีการใหม่ในการแก้ปัญหาที่เป็นไปได้ ปรับปรุงแนวทางการแก้ปัญหานั้นโดยใช้ข้อมูลจากการทดสอบ</p> <p>สมรรถนะหลักด้านทักษะชีวิตและความเจริญแห่งตน</p> <p>ตัดสินใจเลือกทำกิจกรรมที่สนใจตามความถนัด และความสามารถอย่างมั่นใจ แสดงออก และตอบสนองต่ออารมณ์ และความรู้สึกของตนเอง และผู้อื่นในทางบวก</p>

หมายเหตุ สามารถปรับกิจกรรมเป็นการเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning) ที่ใช้การเรียนการสอนทางไกล (Distance Learning) ร่วมกับการเรียนแบบเผชิญหน้า (Face to Face Learning) โดยผสมผสานระหว่างบริบททั้งที่บ้านและโรงเรียน เช่น การต่อยอดกิจกรรมเดิม ให้นักเรียนนำถั่วที่ปลูกจากที่บ้าน มาทำแปลงผักร่วมกันระหว่างเพื่อนในห้องเรียน และยังดำเนินการศึกษาการเติบโตอย่างต่อเนื่องจนถึงการออกเป็นเมล็ดถั่วต่อไป

ระยะ ปลายน้ำ

“ผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับครูและนักเรียน จากความร่วมมือรอมพลังของผู้บริหารครู ผู้ปกครองและนักเรียน”

การจัดการเรียนการสอนมรรณนะเชิงรุกกับเปลี่ยนแปลงของครูและนักเรียน

ในการดำเนินการช่วง **ปลายน้ำ** จะพบการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับนักเรียนและคุณครู รวมไปถึงบรรยากาศของการทำงานร่วมกันอย่างเป็นกัลยาณมิตร ระหว่างบ้านและโรงเรียน ซึ่งพบว่ามึหลายกรณีศึกษาที่แสดงให้เห้นถึง **แนวทางการค้นพบและส่งเสริมศักยภาพของนักเรียนรายบุคคลร่วมผู้ปกครอง อาทิเช่น**

“น้องเอ”

น้องเอเป็นนักเรียนที่ย้ายมาเรียนในช่วงกลางภาคเรียน ชั้นป.5 เมื่อเข้ามาเรียนครั้งแรก น้องเอเป็นเด็กที่ไม่พูด ไม่ตอบคำถาม เกรงกลัวในการที่ต้องพูดต่อหน้าคนอื่น ไม่มีเพื่อน แต่เมื่อผ่านการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ ทำให้พบว่าน้องเอเป็นเด็กที่มีความตั้งใจในการทำงานสูง รับผิดชอบ มีความมุ่งมั่นและพยายาม น้องมีความชอบและเชี่ยวชาญในเรื่องต้นไม้หลากหลายชนิด ทำให้น้องเอมีความมั่นใจในการนำเสนองานที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่ตนถนัดมากขึ้น น้องเล่าว่าบรรยากาศในการเรียนรู้สร้างให้รู้สึกปลอดภัย สามารถตอบคำถามครูได้โดยไม่ต้องกลัวผิด

“น้องบี”

น้องบีเป็นเด็กผู้หญิงที่ย้ายเข้ามาเรียนในชั้นป.4 โดยคุณแม่แจ้งว่าน้องไม่เก่งวิชาการ ไม่ค่อยมีความรับผิดชอบ ไม่ส่งงานและไม่ส่งการบ้านใด ๆ ให้คุณครูที่โรงเรียนเดิมเลย เมื่อผ่านกระบวนการเรียนรู้แบบฐานสมรรถนะ ทำให้โรงเรียนและคุณแม่ทราบว่าน้องบีเป็นเด็กชอบลงมือทำ มีความสนใจและใส่ใจกับการทำกิจกรรมเป็นอย่างยิ่ง น้องมีความสามารถด้านการร้องเพลง และการทำอาหาร น้องเป็นหลักให้เพื่อนในการทำกิจกรรมอาหารดีมีประโยชน์ มีความรู้เรื่องการเลือกซื้ออาหารหลากหลายชนิด ในการสะท้อนผลกิจกรรมกลุ่มน้องบีอาสา เป็นผู้นำเสนอและสะท้อนผลการดำเนินการในกลุ่มให้เพื่อนด้วย

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับนักเรียน

การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุกของโรงเรียนสุจริต ไม่ใช่เพียงส่งผลให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามหลัก 7 Habits และตามจุดประสงค์การเรียนรู้เชิงสมรรถนะที่กำหนดเท่านั้น แต่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของนักเรียนทั้งต่อเจตคติการเรียนในห้องเรียน หรือการใช้ชีวิตในชีวิตประจำวัน ดังนี้

1. นักเรียนเกิดความสุข ความสนุกในการเรียนรู้ ผ่านกิจกรรมที่มุ่งเน้นการลงมือปฏิบัติ
2. นักเรียนเกิดการพัฒนาสมรรถนะของตนเองและมีส่วนร่วมในการกำหนดวิธีการพัฒนาสมรรถนะตามศักยภาพของตนเอง
3. นักเรียนกล้าแสดงออก กล้าคิด กล้าแสดงความคิดเห็น รับฟังผลสะท้อนกลับตนเองจากผู้มีส่วนร่วมอย่างมีเหตุผล พร้อมทั้งจะพัฒนาตนเองโดยไม่รู้สึกลัวว่าตนเองถูกตัดสิน
4. นักเรียนสามารถประยุกต์ใช้สิ่งที่ได้เรียนรู้จากกิจกรรมไปสู่การนำไปใช้ในชีวิต
5. นักเรียนเรียนรู้ที่จะคิดแก้ไขปัญหาในสถานการณ์และกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง ในวิธีของตนเอง และเกิดการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติหรือความผิดพลาดที่เกิดขึ้น
6. นักเรียนมีความกระตือรือร้นต่อการเรียนการสอน พร้อมทั้งจะสืบสอบด้วยวิธีการที่หลากหลาย เพื่อให้สามารถบรรลุภารกิจที่ได้รับมอบหมาย
7. นักเรียนเกิดความยอมรับในศักยภาพของตนเองและผู้อื่น ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับครู

การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุก ไม่เพียงส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นต่อนักเรียนเท่านั้น แต่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นต่อครู ดังนี้

1. ครูเกิดการพัฒนาระบบการคิดจากการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย ซึ่งเกิดการทำงานร่วมกันระหว่างคุณครูในการออกแบบการเรียนรู้ การรับฟังข้อคิดเห็นทั้งจากเพื่อนครูและนักเรียน จึงช่วยขยายกรอบการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่สร้างสรรค์เปิดกว้างมุมมองของครูมากยิ่งขึ้น
2. ครูยอมรับต่อความแตกต่างในศักยภาพของเพื่อนครูและนักเรียน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

ส่วน 4 การบริหารจัดการที่นำมาสู่การจัดการเรียนรู้เชิงรุก

ปัจจัยสู่ความสำเร็จของโรงเรียนสุจริต

ความสำเร็จจากการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุกของโรงเรียนสุจริต เกิดจากปัจจัยสำคัญจากโครงสร้างการบริหารจัดการที่ช่วยส่งเสริมให้ครูสามารถออกแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมสมรรถนะให้เกิดขึ้นกับนักเรียน โดยให้ความสำคัญกับการเตรียมความพร้อมทั้งส่วนของผู้บริหารและครูผู้สอน ก่อนการดำเนินการทำให้มีกรอบคิดในการเริ่มต้นของการเปลี่ยนแปลงที่มีลำดับขั้นตอน ที่สามารถสร้างให้เกิดความตระหนัก เข้าใจในสิ่งที่ตนเองต้องพัฒนา และเข้าใจในบทบาทหน้าที่ที่เปลี่ยนแปลงไป รวมถึง การมี

หลักสูตรที่สนับสนุนการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุก ระบบการทำงานในการสร้างชุมชนการเรียนรู้เชิงวิชาชีพที่สนับสนุนการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุก รวมไปถึงการทำงานร่วมกับระหว่างโรงเรียนและผู้ปกครองตลอดจนภาคีเครือข่ายเพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุก ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

4.1 การเตรียมความพร้อมในการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุก

4.1.1 การเตรียมความพร้อมผู้บริหาร

ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ในการบริหารงานที่พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง มีเป้าหมายในการพัฒนานักเรียนให้เกิดสมรรถนะที่จำเป็นอย่างชัดเจน ปรับวิธีคิดและเปลี่ยนมุมมองสู่การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีความกล้าที่จะทำสิ่งใหม่ที่ไม่คุ้นเคยได้อย่างสร้างสรรค์ สามารถยอมรับความเสี่ยงและแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้ระหว่างทาง พร้อมยืดหยุ่นความคิดในการทำงานได้ เน้นการพัฒนาความเป็นผู้นำทางวิชาการ (Academic Leadership/ Instructional Leadership/ Learning Leadership) เพื่อจะได้หนุนเสริมการทำงาน ทั้งในส่วนการกำหนดนโยบายที่สอดคล้องกับการพัฒนาสมรรถนะนักเรียน และการสนับสนุนทรัพยากรที่เพียงพอเหมาะสม มีความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาฐานสมรรถนะอย่างชัดเจน ต่อเนื่อง เชื่อมโยงกันในทุกมิติ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยในการขับเคลื่อนงานได้ ร่วมเรียนรู้กับครูในการจัดการเรียนการสอนฐานสมรรถนะมากกว่าเป็นผู้สั่งการ ส่งผลให้มีความเข้าใจการทำงานของครู ยืดหยุ่นและหนุนเสริมครูได้ตรงกับความต้องการ บริหารสถานศึกษาอย่างมีส่วนร่วม เรียนรู้และทำงานร่วมกันอย่างเป็นกัลยาณมิตร ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาได้มีการพัฒนาตนเองในด้านต่างๆ ดังนี้

1) การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ผู้บริหารพัฒนาให้มีความพร้อมที่จะเผชิญกับความเปลี่ยนแปลง มีความคิดยืดหยุ่นปรับตัวได้ในหลากหลายสถานการณ์ มีความสามารถในการคิดนอกกรอบ คิดสร้างสรรค์ มีความกล้าที่จะทำสิ่งใหม่ที่ไม่คุ้นเคย กล้าเสี่ยง และรับผิดชอบต่อผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นโดยชื่นชมยินดีเมื่อสำเร็จ และสามารถระบุปัญหา และค้นหาวิธีการในการแก้ปัญหาในกรณีไม่สำเร็จตามเป้าหมายได้

2) การเป็นผู้นำทางวิชาการ ผู้บริหารพัฒนาตนเองให้มีความรู้ ความเข้าใจในสิ่งใหม่อย่างสม่ำเสมอ เป็นนักเรียนรู้ตลอดชีวิต เช่นการพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะ และการนำหลักสูตรฐานสมรรถนะไปใช้ รวมถึงทักษะที่มีความจำเป็นด้านวิชาการอื่น ๆ การพัฒนาทักษะการสังเกตการสอนและนิเทศการสอน เพื่อเป็นการพัฒนาให้ผู้บริหารมีคุณลักษณะของการเป็นผู้นำทางวิชาการ ที่จะสามารถหนุนเสริมให้ครูสามารถจัดการเรียนการสอนเป็นไปตามเป้าหมายของหลักสูตรได้ สร้างความเชื่อมั่นให้ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน

3) การบริหารงานแบบมีส่วนร่วม ผู้บริหารจัดการงานที่มุ่งเน้นการเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องได้มีการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ปัญหาองค์กร และพัฒนาสถานศึกษาโดยใช้นวัตกรรมใหม่ เป็นการทำงานที่คำนึงถึงเป้าหมายสำคัญคือการบรรลุผลตามที่กำหนดร่วมกันไว้ในวิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์ของโรงเรียนเป็นหลัก เรียนรู้และทำงานร่วมกันอย่างเป็นกัลยาณมิตร

4) **การสร้างทีมงาน** ผู้บริหารมีความพยายามของผู้บริหารที่จะประสานพลังของผู้เกี่ยวข้องในการทำงานร่วมกัน ซึ่งผู้บริหารมีความเข้าใจพฤติกรรมของครู และบุคลากรที่ต้องมาปฏิบัติงานร่วมกัน และทำให้กลุ่มครูสามารถเรียนรู้ วิเคราะห์ปัญหา และหาทางออกในการปฏิบัติงานร่วมกันได้อย่างร่วมมือร่วมพลัง เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อให้งานบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ได้

5) **ทักษะการเป็นผู้ชี้แนะ (coach) และการเป็นที่เลี้ยง (Mentoring)** การเป็นผู้ชี้แนะ (coaching) และการเป็นที่เลี้ยง (mentoring) เป็นบทบาทสำคัญของผู้บริหาร ซึ่งนอกจากต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานที่ต้องช่วยเหลือ แนะนำ แล้วผู้บริหารควรพัฒนาตนเองให้มีความพร้อม มีทักษะสามารถชี้แนะ หรือเป็นที่เลี้ยงในการพัฒนาครูให้มีความรู้ ทักษะ และความสามารถรวมทั้งเจตคติที่ดีต่อการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะการเป็นผู้ฟังที่ดี การให้ข้อมูลย้อนกลับที่ต้องประเด็น ที่ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ และมีพลังในการทำงานต่อไป

6) **ทักษะการสื่อสาร** ผู้บริหารควรพัฒนาตนเองให้สามารถสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยสามารถสื่อสารให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับรู้ในเป้าหมายของการพัฒนาได้อย่างชัดเจน เข้าใจ พร้อมรับฟังความคิดเห็น

7) **ด้านการสร้างแรงจูงใจ** ผู้บริหารควรพัฒนาตนเองในการสร้างแรงจูงใจ ให้ครูเกิดพลังในการทำงาน กระตือรือร้น รู้สึกถึงการมีส่วนร่วม ซึ่งแรงจูงใจทำให้ครูร่วมกันทำงานด้วยความพึงพอใจ และมีความสุขกับการทำงาน เกิดพฤติกรรมเชิงบวก และจะสามารถบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ได้ ผู้บริหารควรสร้างหลักการทั้งเชิงบวก เชิงรุกและวิธีการ ดูแลเอาใจใส่ ต้องใช้เวลาในการพบปะพูดคุยกับนักเรียน ครูและผู้ปกครอง เพื่อให้รับรู้ในคุณค่าของแต่ละบุคคล โดยการพัฒนา ความสัมพันธ์ที่แท้จริงให้เกิดขึ้น

8) **การประสานและสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชน และองค์กร ทั้งภาครัฐและเอกชน** โดยการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชน และองค์กร ทั้งภาครัฐและเอกชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง โดยผู้บริหารให้ความสำคัญเครือข่ายต่าง ๆ สร้างความตระหนักในการให้ความร่วมมือกันพัฒนาผู้เรียน และมองความเชื่อมโยงในการทำงานในทุกส่วนเพื่อให้สามารถให้การสนับสนุน และแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม

ปัจจัยที่ทำให้การจัดการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุกประสบผลสำเร็จนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีบทบาทในการบริหารสถานศึกษา ได้แก่ บทบาทในการบริหารงานวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล การบริหารทั่วไป รวมถึงการเป็นผู้กำหนด ทิศทาง เป็นนักจัดองค์กร เป็นผู้แก้ปัญหา เป็นผู้สร้างแรงจูงใจ และที่สำคัญคือบทบาทของการพัฒนาหลักสูตรและการเรียน การสอน จึงจะนำพาสถานศึกษาประสบความสำเร็จได้

4.1.2 การเตรียมความพร้อมสำหรับครูผู้สอน

ครูผู้สอนเป็นกลไกในการขับเคลื่อนที่สำคัญของการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุก ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่ต้องมีการเตรียมความพร้อมก่อนการนำไปใช้จริง โดยครูผู้สอนควรทำความเข้าใจกับบทบาทหน้าที่ที่เปลี่ยนแปลงไป เข้าใจเรื่องที่จะพัฒนาและวิธีการในการพัฒนาสมรรถนะของตน เมื่อครูผู้สอนมี

เป้าหมายที่จะจัดการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนเกิดสมรรถนะที่จำเป็น จึงควรปรับแนวคิดและมุมมองในการออกแบบและจัดการเรียนรู้จากการเน้นที่เนื้อหาสาระมาเน้นสมรรถนะ ซึ่งจะช่วยให้มองเห็นการพัฒนา ศักยภาพนักเรียนเป็นรายบุคคลอย่างเป็นองค์รวม โดยครูผู้สอนจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาในด้านต่างๆ ดังนี้

1) **การเป็นผู้มีกรอบความคิดแบบเติบโต (Growth Mindset)** ครูผู้สอนควรพัฒนาตนเอง โดยเชื่อว่าความสามารถหรือสติปัญญาของบุคคลสามารถพัฒนาได้ตลอดเวลา การไม่หลีกเลี่ยงความท้าทาย การไม่ย่อท้อต่อความล้มเหลว การเห็นคุณค่าของความพยายาม การเรียนรู้จากคำวิจารณ์ และการมองหา บทเรียนและแรงบันดาลใจจากความสำเร็จของผู้อื่น มีความพร้อมที่จะเผชิญกับความเปลี่ยนแปลง มีความคิด ยืดหยุ่นปรับตัวได้ในหลากหลายสถานการณ์ มีความสามารถในการคิดนอกกรอบ คิดสร้างสรรค์ มีความกล้าที่จะ ทำสิ่งใหม่ที่ไม่คุ้นเคย กล้าเสี่ยง และรับผิดชอบต่อผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น ชื่นชมยินดีเมื่อสำเร็จ และสามารถระบุ ปัญหา และค้นหาวิธีการในการแก้ปัญหาในกรณีไม่สำเร็จตามเป้าหมายได้

2) **ความรู้ ความเข้าใจที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรฐานสมรรถนะ** ครูผู้สอนควรได้รับการพัฒนา เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาสมรรถนะนักเรียนโดยมี จุดประสงค์การเรียนรู้ฐานสมรรถนะเป็นเป้าหมาย ซึ่งจะมุ่งเน้นการพัฒนาความสามารถในการประยุกต์ใช้ ความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะต่าง ๆ อย่างเป็นองค์รวมในการปฏิบัติงาน การแก้ปัญหา และการใช้ ชีวิตได้

3) **การสอนที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล (Differentiated Instruction)** ครูผู้สอนจำเป็นต้องปรับตัวและจัดระบบการสอนจากแบบ “One Size Fits All” มาเป็นระบบที่ให้ความ สำคัญกับการประเมินนักเรียนเป็นรายบุคคลมากยิ่งขึ้น มีการวิเคราะห์นักเรียน การรู้จักนักเรียนเป็น รายบุคคล ธรรมชาตินักเรียน ประสบการณ์ พื้นฐานความรู้ วิธีการเรียนรู้ของนักเรียน รวมไปถึงเป้าหมายการ เรียนรู้ของนักเรียน

4) **การบูรณาการความรู้ข้ามศาสตร์** โดยครูต้องสามารถวิเคราะห์ได้ว่า นักเรียนจำเป็นต้องรู้ อะไร จึงจะช่วยให้ทำสิ่งนั้นได้ ซึ่งเอื้อให้มีการบูรณาการความรู้ข้ามศาสตร์และลดสาระการเรียนรู้ที่ไม่จำเป็น นักเรียนต้องได้รับความรู้และฝึกใช้ความรู้ในการทำงาน รวมทั้งพัฒนาคุณลักษณะที่ควรจะต้องมีในการทำสิ่ง นั้น ให้ประสบผลสำเร็จได้ในระดับที่กำหนด

5) **การจัดการกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)** ครูจัดการเรียนรู้ที่เน้น “การ ปฏิบัติ” โดยมีชุดของเนื้อหาความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะที่จำเป็นต่อการนำไปสู่สมรรถนะที่ต้องการ จึงทำให้สามารถลดเวลาเรียนเนื้อหาจำนวนมากที่ไม่จำเป็น เอื้อให้นักเรียนมีเวลาในการเรียนรู้เนื้อหาที่จำเป็น ในระดับที่ลึกซึ้งขึ้น และมีโอกาสได้ฝึกฝนการใช้ความรู้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่จะช่วยให้นักเรียนเกิดสมรรถนะ ในระดับชำนาญหรือเชี่ยวชาญ ผ่านกลยุทธ์ในการจัดกิจกรรมและประสบการณ์ การเรียนรู้ให้นักเรียนมีส่วนร่วม ในกระบวนการเรียนรู้อย่างตื่นตัว ทั้งทางร่างกาย (physically active) การคิดและสติปัญญา (intellectually active) อารมณ์ และ จิตใจ (emotionally active) และทางสังคม (socially active) จะ ส่งผลให้นักเรียน เกิดการเรียนรู้ดีขึ้น

6) **ด้านทักษะการเป็นผู้ชี้แนะ (Coach) และการเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator)**
โดยการพัฒนาให้ครูเป็นผู้ชี้แนะและเป็นผู้อำนวยความสะดวก หรือผู้สนับสนุน การเรียนรู้ ทำหน้าที่คอยจัดเตรียมอุปกรณ์ และเครื่องมือต่างๆ เพื่อให้การจัดกิจกรรมนั้นๆ ดำเนินไปได้ คอยส่งเสริมวิธีการเรียนรู้ให้นักเรียนได้เรียนรู้ได้ด้วยตนเอง คอยชี้แนะ และสะท้อนผลระหว่างทางจนนักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเองจนสำเร็จ

i. ด้านการบริหารงานของผู้บริหาร

ปัจจัยสำคัญหนึ่งที่ส่งเสริมให้ครูของโรงเรียนสามารถจัดการเรียนการสอนที่รู้ฐานสมรรถนะเชิงรุกได้อย่างมีประสิทธิภาพ คือ การได้รับการสนับสนุนจากคณะผู้บริหารโรงเรียนที่วางนโยบายการบริหารมุ่งเน้นการให้อิสระทางความคิดแก่ครู จึงทำให้ครูกล้าที่จะแสดงความคิดเห็นและแสดงศักยภาพของตนเองสู่การจัดการเรียนการสอนได้อย่างเต็มที่ ผู้บริหารมีความยืดหยุ่นในการปรับโครงสร้างการทำงานที่เหมาะสมกับบริบทของครูในโรงเรียน เช่น เมื่อผู้บริหารประเมินว่าครูในโรงเรียนส่วนใหญ่เป็นครูรุ่นใหม่ที่รักอิสระ กล้าแสดงความคิดเห็น ผู้บริหารจึงปรับโครงสร้างการทำงานที่เปิดโอกาสให้ครูได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อโรงเรียน และการจัดการห้องเรียนของตนเองได้อย่างเต็มที่ เป็นต้น

นอกจากนี้ ผู้บริหารให้ความสำคัญต่องานสอนของครู โดยส่งเสริมให้ครูได้ใช้เวลากับงานสอนและกิจกรรมอื่น ๆ ในชีวิตอย่างสมดุล (Work-life balance) ด้วยการลดภาระงานเอกสารที่ไม่จำเป็น อาทิ การให้ครูเขียนแผนการสอน 1 หน้า เป็นต้น รวมทั้งผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการเป็นที่ปรึกษาทางด้านวิชาการ สามารถให้คำแนะนำทางด้านการจัดการเรียนการสอนที่รู้ฐานสมรรถนะเชิงรุกแก่ครูได้ โดยบทบาทสำคัญของผู้บริหารมีดังนี้

บทบาทของผู้บริหาร

1) **บทบาทในการเป็นผู้นำทางวิชาการ** ผู้บริหารเป็นผู้ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจของครูเกี่ยวกับหลักสูตรฐานสมรรถนะ โดยผู้บริหารต้องทำความเข้าใจในหลักสูตรฐานสมรรถนะ ทั้งเรื่องของการออกแบบหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ และการวัดและประเมินผล ให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจนจึงจะสามารถดำเนินการต่อไปได้เป็นอย่างดี และสามารถส่งเสริมให้ครูสามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างถูกต้องและเป็นรูปธรรม

2) **บทบาทในการเป็นผู้นำทางความคิด** ผู้บริหารเป็นผู้นำในการสร้างความมั่นใจเกี่ยวกับการจัดศึกษาเพื่อสร้างสมรรถนะผู้เรียนให้แก่ครู บุคลากร และผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย พร้อมชี้แจง ชี้แนวทาง และแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น นอกจากนี้ต้องเปิดโอกาสและรับฟังความคิดเห็นของครู บุคลากร และผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

3) **บทบาทในการเป็นผู้ชี้แนะ** ผู้บริหารทำหน้าที่ในการเป็นผู้ให้การชี้แนะ (Coaching) นิเทศติดตาม ให้กำลังใจและข้อเสนอแนะ เพื่อให้ครูมีความรู้ และมีความมั่นใจในการนำหลักสูตรไปใช้เป็นฐานในการออกแบบการเรียนการสอน จากนั้นเปิดพื้นที่ให้โอกาสแก่ครูได้ทดลองใช้การเรียนการสอนที่ออกแบบไว้ไปใช้ในห้องเรียนอย่างเต็มที่ มีการมอบหมายให้ครูที่มีความรู้และประสบการณ์สูง ทำหน้าที่สอนงานช่วยเหลือ ให้คำปรึกษา แนะนำ เสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาและการพัฒนางานโดยเฉพาะงานสอนให้แก่ครูที่มีความรู้และประสบการณ์น้อยกว่า เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างต่อเนื่อง เมื่อ

ปฏิบัติแล้วหากเกิดความสำเร็จหรือพบปัญหา ผู้บริหารจะสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อถอดบทเรียนความสำเร็จและปัญหาที่พบจากการเรียนการสอนของครูว่าเป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้หรือไม่ โดยให้คำแนะนำในการเขียนแผนจัดการเรียนการสอน อย่างเป็นมิตรและเสริมกำลังใจให้กับครูในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง นำไปสู่การปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้นไป นอกจากนี้ผู้บริหารควรมีการเปิดโอกาสให้ครูแสดงความคิดเห็นและร่วมกันออกแบบการจัดการเรียนการสอน มีการให้อิสระในความคิดของครู และใช้การเสริมแรงทางบวก โดยนำแผนหรือกิจกรรมที่เป็นต้นแบบให้ครูท่านอื่นเห็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น พยายามหาต้นแบบเพื่อกระตุ้นให้ผู้อื่นสามารถทำได้ ซึ่งเป็นแรงกระตุ้นให้คิดต่อยอด

4) บทบาทในการส่งเสริมและให้การสนับสนุน ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในด้านการบริหารจัดการให้บุคลากรสามารถพัฒนาหลักสูตรและนำหลักสูตรควรให้การส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงาน สนับสนุนทรัพยากรการจัดการเรียนการสอนให้แก่ครู อาทิ งบประมาณ อุปกรณ์การเรียนการสอน พาหนะ ฯลฯ อีกทั้งยังมีบทบาทสำคัญในการกำหนดโครงสร้างการปฏิบัติงานที่ยืดหยุ่น สนับสนุนการทำงานของครูให้สามารถออกแบบและนำกิจกรรมการเรียนรู้บนฐานสมรรถนะไปใช้ในชั้นเรียนได้จริง และลดภาระงานที่ไม่จำเป็นลง จัดสภาพแวดล้อม พื้นที่ และแหล่งการเรียนรู้ ที่สนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียน ทั้งนี้ผู้บริหารยังมีบทบาทสำคัญในการสร้างเครือข่ายการทำงานเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างโรงเรียนที่มีบริบทคล้ายคลึงกัน ช่วยสนับสนุนการทำงานและสร้างแรงผลักดันให้เกิดผลลัพธ์ที่ดี

4.3 ด้านการทำงานของครูผู้สอน

ครูในโรงเรียนมีคุณลักษณะที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุก คือ ครูมีความกล้าคิด กล้าแสดงออก พร้อมรับฟังความคิดเห็นทั้งจากเพื่อนครูและนักเรียน จึงมีส่วนช่วยส่งเสริมให้ครูสามารถออกแบบการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน และมีรูปแบบกิจกรรมที่หลากหลายในการส่งเสริมสมรรถนะของนักเรียนได้ โดยครูมีบทบาทสำคัญ ดังนี้

บทบาทของครูผู้สอน

1) บทบาทในการจัดการเรียนรู้ การจัดการศึกษาฐานสมรรถนะเป็นการพัฒนาสมรรถนะให้กับนักเรียนโดยยึดโยงกับวิถีชีวิตของนักเรียน การนำหลักสูตรไปใช้จึงควรเป็นสิ่งเรียบง่าย ไม่ซับซ้อน และต้องคำนึงถึงบริบทและนิเวศในการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นสำคัญ ดังนั้นบทบาทของครูจึงต้องเปลี่ยนจากคุณครูเป็นศูนย์กลาง มาเป็นการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ ครูจัดประสบการณ์/สถานการณ์ที่หลากหลายให้นักเรียนได้ฝึกนำความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ ที่ได้เรียนรู้ไปใช้จนเกิดสมรรถนะที่ต้องการ โดยพิจารณาจากวิถีชีวิตและนิเวศการเรียนรู้ของเด็กในชีวิตจริงมาออกแบบการเรียนรู้ที่มีความหมายให้กับนักเรียน ครูจัดกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก (active learning) โดยการให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้แบบรู้จริง (mastery learning) ทั้งในด้านความรู้ ทักษะและคุณลักษณะที่จำเป็นต่อเกิดสมรรถนะที่ต้องการ

2) บทบาทในการพัฒนานักเรียน ครูมุ่งพัฒนานักเรียนอย่างเป็นองค์รวมในทุกมิติของชีวิต ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา มีเป้าหมายที่จะพัฒนาให้นักเรียนมีสมรรถนะที่สะท้อนความสามารถ

ของนักเรียน มีสุขภาพที่ดี เรียนไปใช้งานได้ และสามารถยืดหยุ่นได้ โดยครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการปลดปล่อยศักยภาพของนักเรียนและให้นักเรียนเป็นเจ้าของการเรียนรู้ของตนเอง ให้อิสระในการออกแบบการเรียนรู้ที่มีความหมายและเป็นเป้าหมายร่วมระหว่างครูกับนักเรียน ครูจะเป็นผู้กระตุ้น หนุนเสริม สร้างแรงบันดาลใจ เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างต่อเนื่องและมีความหมาย ครูเป็นผู้ช่วยเหลือสนับสนุนให้นักเรียนพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพโดยพัฒนาให้มีสมรรถนะที่จำเป็นเพื่อการดำรงชีวิตในสังคมยุคใหม่และส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต รักการเรียนรู้ปรับเปลี่ยนความคิดได้ง่าย และมีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

3) บทบาทในการประเมินผลนักเรียน ครูเปลี่ยนบทบาทจากการเป็นผู้ประเมินเพื่อตัดสินเป็นการประเมินเพื่อการเรียนรู้ (Assessment for Learning) ให้ครูเกิดการเรียนรู้ร่วมกับผู้เรียน โดยใช้การประเมินสมรรถนะผู้เรียนด้วยการประเมินตามสภาพจริง ครูมีบทบาทในการสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียน ให้ข้อมูลย้อนกลับ (feed back) จากสิ่งที่ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง และให้ความช่วยเหลือตามความต้องการของผู้เรียน แต่ละคนในการเรียนการสอนประจำวัน และประเมินจากความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน เช่น การประเมินจากการปฏิบัติ (Performance assessment) หรือการประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมผลงาน (Portfolio Assessment) รวมถึงการประเมินตนเอง (Student Self-assessment) และการประเมินโดยเพื่อน (Peer Assessment) ผู้เรียนรับผิดชอบการเรียนรู้ของตน โดยครูสื่อสารผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน ให้ผู้เรียนตั้งเป้าหมาย กำหนดวิธีการเรียนรู้ของตนเองร่วมด้วย และสามารถใช้เวลาในการเรียนรู้แตกต่างกันได้ โดยผู้เรียนแต่ละคนสามารถไปได้เร็ว ช้า (self pacing) ตามความถนัดและความสามารถของตนและสามารถแสดงสมรรถนะหรือพฤติกรรมที่ชี้ให้เห็นถึงความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะต่างๆ ในบริบทหรือสถานการณ์ใหม่ๆ ก่อนที่จะก้าวสู่การเรียนรู้ขั้นต่อไป ถ้าผู้เรียนยังไม่ผ่านการประเมินว่าเกิดสมรรถนะที่ต้องการ ครูจำเป็นต้องออกแบบการเรียนรู้และสอนซ่อมเสริม (remedial teaching) ให้ตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการของผู้เรียน โดยครูอาจมีการเตรียมแนวทางการสนับสนุนเพื่อรองรับผู้เรียนที่หลากหลาย โดยการประเมินการเรียนรู้เป็นกิจกรรมที่เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนการสอนตามปกติ มีลักษณะเป็นการประเมินแบบ Formative Assessment ซึ่งมีการเก็บข้อมูลการเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อให้ความช่วยเหลือตามปัญหาและความต้องการของผู้เรียนแต่ละคน

4) บทบาทในการพัฒนาการศึกษาแบบมีส่วนร่วม เริ่มจากแนวคิดที่ว่าการศึกษาเป็นเรื่องของทุกคน ดังนั้นในการปฏิบัติงานของครู จำเป็นต้องเปลี่ยนบทบาทหน้าที่ในการทำงานแบบทำเอง คิดเองตามลำพัง บนพื้นที่ของตนเอง ครูจำเป็นต้องมีการพัฒนาตนเองและทำงานร่วมกับผู้อื่นเป็นเครือข่ายในการทำงานอย่างเป็นระบบและเป็นกัลยาณมิตร จัดการเรียนรู้และพัฒนาแบบมีส่วนร่วม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการทำงาน มีการทำงานแบบร่วมมือรวมพลังมากขึ้น

- *ด้านวัฒนธรรมในการทำงาน* ผู้บริหาร ครู และผู้ปกครอง ตลอดจนจนภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องมีวัฒนธรรมในการทำงานแบบร่วมมือรวมพลัง เป็นกัลยาณมิตรในการพัฒนาการศึกษาไปสู่เป้าหมายคือการสร้างคุณภาพของนักเรียนร่วมกัน
- *ด้านกระบวนการในการพัฒนาครู* โดยใช้การทำงานผ่านแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ หรือ Professional Learning Community (PLC) โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน

(school-based) เพื่อให้เกิดการสนับสนุนและสร้างแรงผลักดันจากเพื่อนครูร่วมวิชาชีพ ทำให้ครูเกิดการพัฒนาทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่องในฐานะสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อขับเคลื่อนการทำงานและพัฒนารูปแบบที่ยั่งยืน

- **ด้านกระบวนการในการพัฒนานักเรียน** โดยครูออกแบบการเรียนรู้ที่มีความยืดหยุ่น เปิดโอกาสให้นักเรียนร่วมออกแบบการเรียนรู้เพิ่มเติมให้เป็นไปตามบริบทของนักเรียน นำไปสู่การเรียนรู้ที่มีความหมายสำหรับนักเรียนต่อไป

4.4 ด้านหลักสูตรและแนวทางการบริหารงานของโรงเรียน

โรงเรียนสุจริต มีการออกแบบหลักสูตรที่มุ่งเน้นการส่งเสริมสมรรถนะตามหลักสูตรที่ส่งเสริมอุปนิสัย 7 Habits & The Leader in Me ของสถาบัน Franklin Covey สหรัฐอเมริกา ให้เกิดกับนักเรียน กำหนดแนวคิดในการจัดการเรียนรู้มุ่งส่งเสริมให้นักเรียนเรียนรู้ศักยภาพ ได้เรียนรู้สิ่งที่รัก และพัฒนาจนเป็นความถนัดของตนเอง สามารถประยุกต์การเรียนรู้ไปสู่การประยุกต์ใช้ในชีวิต ด้วยแนวคิดการศึกษาของโรงเรียน จึงเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดแนวทางการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุก เน้นการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ การสะท้อนคิด การอภิปรายผ่านสถานการณ์ที่หลากหลาย การออกแบบหลักสูตรของโรงเรียนจึงเป็นส่วนสำคัญที่สนับสนุนให้การจัดการเรียนการสอนเชิงรุกสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4.5 ด้านการทำงานร่วมกันของครูด้วยกระบวนการทำงานแบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC)

โรงเรียนสุจริตกำหนดกระบวนการทำงานร่วมกันของครูโดยใช้รูปแบบกระบวนการทำงานแบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) โดยครูจะร่วมกันกำหนดเป้าหมายในการจัดการเรียนรู้ของนักเรียน การออกแบบการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุกและการวัดประเมินผลร่วมกัน กระบวนการทำงานร่วมกันนี้จึงส่งเสริมให้ครูได้มีจุดมุ่งหมายต่อการพัฒนานักเรียนร่วมกัน เกิดการเรียนรู้ในการออกแบบการเรียนการสอนที่เน้นการลงมือปฏิบัติในกิจกรรมที่หลากหลายผ่านการแสดงความคิดเห็น การนำเสนอแลกเปลี่ยนความคิดเห็นจนกระทั่งได้แผนการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุกในการพัฒนานักเรียน ครูจึงการพัฒนาสมรรถนะในการออกแบบกิจกรรมภายใต้การทำงานร่วมกัน และเกิดการแลกเปลี่ยนศักยภาพของครูแต่ละบุคคล นำมาสู่ความสำเร็จในการพัฒนานักเรียนให้เกิดสมรรถนะ

4.6 ด้านการทำงานร่วมกันระหว่างโรงเรียนและผู้ปกครอง

โรงเรียนสุจริตมีนโยบายส่งเสริมการทำงานร่วมกับโรงเรียนและผู้ปกครอง โดยเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการจัดการเรียนการสอนหรือกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียน อาทิ การจัดการเรียนการสอนรูปแบบ Home-based Learning ซึ่งมีการจัดให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมต่อการออกแบบการเรียนรู้ เพื่อสร้างความเข้าใจต่อแนวทางการจัดการเรียนการสอนร่วมกัน ตลอดจนการสร้างความร่วมมือร่วมใจของผู้ปกครองต่อการพัฒนาศักยภาพของนักเรียนร่วมกับโรงเรียน โดยโรงเรียนใช้หลักการ 7 Habits ในการเลือกที่จะฟังเสียงของผู้ปกครองให้เกิดความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจ มีการประชุมสะท้อนผลระหว่างครูและผู้ปกครองเป็นระยะ เพื่อพัฒนาแนวทางและบทเรียนในการพัฒนานักเรียนร่วมกัน

ส่วนที่ 5 แนวคิด/เส้นทางการดำเนินงานในอนาคต

ในการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุกของโรงเรียนสุจริตในปัจจุบันนี้ มีการดำเนินอย่างชัดเจน ในการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน ซึ่งในอนาคตจะมีการพัฒนางานให้เกิดความชัดเจนให้มากขึ้น ๆ และมุ่งหวังที่จะให้สิ่งที่ดำเนินการเป็นสิ่งที่สามารถใช้เป็นต้นแบบในการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะของครู และโรงเรียนต่าง ๆ การดำเนินการในอนาคตมีจุดเน้นสำคัญ 3 เรื่อง ดังนี้

1. การบริหารโรงเรียนที่เน้นวิชาการเป็นตัวยึด เป็นดำเนินการที่เน้นหลักการบริหารโรงเรียน ที่มีผู้บริหารเป็นผู้นำทางวิชาการ มีระบบการทำงานที่เข้มแข็งและมุ่งเน้นเป้าหมายที่ต้องการพัฒนานักเรียนให้มีสมรรถนะที่จำเป็นที่จะดำรงชีวิตในโลกอนาคตได้อย่างมีความสุข และเป็นเป้าหมายร่วมในการพัฒนานักเรียนร่วมกันของผู้บริหาร ครู และผู้ปกครอง คณะผู้บริหารจะมุ่งมั่นพัฒนาตนเองให้มีวิสัยทัศน์ทางการศึกษาและมีนโยบายที่ยืดหยุ่นในการบริหารงาน โดยปรับโครงสร้างการบริหารงานให้มีความเหมาะสมกับลักษณะของครู เปิดโอกาสให้ครูมีอิสระทางความคิด ปรับลดงานที่ไม่จำเป็นเพื่ออำนวยความสะดวกให้ครูสามารถทุ่มเทต่อการจัดการเรียนรู้และกิจกรรมอื่น ๆ อย่างสมดุล และให้ข้อเสนอแนะ คำปรึกษาที่ดีต่อการจัดการเรียนการสอนแก่ครูในโรงเรียนได้

2. การดำเนินการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุกแนวทางเดิม แต่เพิ่มเติมการค้นหาแนวทางที่ยืดหยุ่น เหมาะสมกับบริบท ธรรมชาติวิชา และพัฒนาการของผู้เรียนแต่ละวัยมากขึ้น ที่สำคัญคือการนำหลักการของการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุก (Competency-Based- Education) มาใช้เป็นฐานในการสร้างนวัตกรรมในการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนเพิ่มขึ้นภายใต้โจทย์ ประเด็น หรือสถานการณ์ ที่เชื่อมโยงกับชีวิตประจำวันและสอดคล้องกับความสนใจของนักเรียน เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ศักยภาพของตนเอง ได้รับฟังผลสะท้อนกลับเพื่อนำผลการเรียนรู้ที่ได้รับไปสู่การพัฒนาความสามารถของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุก คือ “การเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ใช้เวลาในการเรียนรู้ ได้คิด ลงมือปฏิบัติ สร้างและสร้างความรู้ด้วยตนเอง เกิดการเรียนรู้อย่างมีความหมาย เชื่อมโยงความรู้สู่การนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตได้”

3. การสร้างเครือข่ายที่เข้มแข็ง เพื่อการเรียนรู้ของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทั้งการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ของผู้ปกครองที่ผสมผสานใจผสมผสานการทำงานอย่างเต็มกำลัง การสร้างเครือข่ายกับหน่วยงาน องค์กรต่าง ๆ ให้ชัดเจนมากขึ้นทั้งเพื่อ “การรับ” ความรู้ใหม่ ๆ และ “การให้” ในลักษณะการ ขยายผล เผยแพร่ผลการทำงานจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุก

บทสรุปของการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุกของโรงเรียนสุจริต

ในการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุกของโรงเรียนสุจริต มีการดำเนินการช่วง **ต้นน้ำ** จากหลักการบริหารโรงเรียน ที่มีผู้บริหารเป็นผู้นำทางวิชาการ มีระบบการทำงานที่เข้มแข็งและมุ่งเน้นเป้าหมายที่ต้องการพัฒนานักเรียนให้มีสมรรถนะที่จำเป็นที่จะดำรงชีวิตในโลกอนาคตได้อย่างมีความสุข และเป็น

เป้าหมายร่วมในการพัฒนานักเรียนร่วมกันของผู้บริหาร ครู และผู้ปกครอง

มีการดำเนินการในช่วง *กลางน้ำ* โดยโรงเรียนสุจริต จัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุก ใช้ **แนวทางที่ 5 บูรณาการหลากหลายสมรรถนะ** โดยมุ่งเน้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์การเรียนรู้เชิงสมรรถนะ ผ่านการลงมือปฏิบัติ ประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะและคุณลักษณะภายใต้ภายใต้ **โจทย์ประเด็น หรือสถานการณ์** ที่เชื่อมโยงกับชีวิตประจำวันและสอดคล้องกับความสนใจของนักเรียน มุ่งเน้น **การวัดและประเมินผลตามสภาพจริง (Formative Assessment)** ผ่านรูปแบบการประเมินรอบด้านจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อให้ให้นักเรียนได้เรียนรู้ศักยภาพของตนเอง ได้รับฟังผลสะท้อนกลับเพื่อนำผลการเรียนรู้ที่ได้รับไปสู่การพัฒนาความสามารถของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุก คือ **“การเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ใช้เวลาในการเรียนรู้ ได้คิด ลงมือปฏิบัติ สรุปและสร้างความรู้ด้วยตนเอง เกิดการเรียนรู้อย่างมีความหมาย เชื่อมโยงความรู้การนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตได้”**

การจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนสุจริต จึงเป็นการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้อย่างเต็มตัว สมดุลทั้ง 4 ด้าน ทั้งด้านสติปัญญา คือ การส่งเสริมให้นักเรียนได้คิดวิเคราะห์ วางแผนและตัดสินใจที่จะลงมือปฏิบัติตามแผนที่ตนเองวางไว้ ด้านร่างกาย คือ นักเรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติผ่านภารกิจ สถานการณ์ที่กำหนด ด้านสังคม คือ นักเรียนเรียนรู้จากการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม การแสดงความคิดเห็น การรับฟังความคิดเห็น แลกเปลี่ยน และรับข้อมูลสะท้อนกลับจากครู ผู้ร่วมงาน เพื่อนร่วมงานและผลการปฏิบัติภารกิจที่เกิดขึ้น และด้านอารมณ์ คือ นักเรียนได้เป็นผู้ตัดสินใจในการจัดการเรียนรู้ของตนเอง เป็นผู้คัดเลือกวิธีการเรียนรู้ การปฏิบัติงานให้สำเร็จภายใต้ภารกิจตามวิธีการด้วยตนเอง การที่นักเรียนได้มีโอกาสในการตัดสินใจจึงเป็นบรรยากาศการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความไว้วางใจที่จะแสดงความคิดเห็นของตนเอง การแสดงความเป็นตัวตนของตนเอง รวมทั้งกล้าที่จะผิดพลาดเพราะรู้ว่าความผิดพลาดนั้นจะไม่ได้รับซึ่งการตัดสินใจ แต่พร้อมที่จะยอมรับความผิดพลาดและศักยภาพทั้งตนเอง เพื่อนและครู

โรงเรียนสุจริต จึงไม่เพียงจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดสมรรถนะและอุปนิสัย ตามหลัก 7 Habits & The Leader in Me เท่านั้น แต่ยังส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความรู้สึที่ดีต่อการเรียนรู้และการพัฒนาตนเอง เนื่องจากการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติในแต่ละหน่วยการเรียนรู้บูรณาการช่วยส่งเสริมให้นักเรียนสามารถเชื่อมโยงการเรียนรู้ไปสู่การปฏิบัติ เกิดเป็นการเรียนรู้ที่มีความหมาย ส่งผลให้นักเรียนเกิดแรงจูงใจที่ดีต่อการเรียน เนื่องจากนักเรียนสามารถประเมินตนเองได้ว่าภายหลังจากกิจกรรมที่เกิดขึ้น พวกเขาจะได้เรียนรู้อะไรเติบโตขึ้นอย่างไร และจะพัฒนาตนเองต่อไปอย่างไร ซึ่งผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นไม่ใช่เพียงเกิดขึ้นกับนักเรียนเท่านั้น แต่ครูผู้มีส่วนร่วมในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุกย่อมเกิดการเปลี่ยนแปลงจากกระบวนการทำงานแบบ **ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC)** ในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน ครูจึงได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนครู นักเรียน จนนำมาสู่การพัฒนาศักยภาพการจัดเรียนรู้ของตนเองผ่านการปฏิบัติงานสอนในห้องเรียน

ปัจจัยที่ส่งเสริมให้โรงเรียนสุจริตสามารถจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุกได้นั้น เนื่องจากโรงเรียนมีแนวคิดทางการศึกษาและกำหนดหลักสูตรที่มุ่งเน้นให้นักเรียนเกิดสมรรถนะ ด้วยแนวคิดทางการศึกษาจึงเอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุกให้เกิดขึ้นได้ อีกทั้งโครงสร้างการบริหารงานที่มุ่งเน้นการทำงานร่วมกัน

ระหว่างผู้บริหาร ครู ผู้ปกครองและนักเรียน ที่ทุก ๆ ฝ่ายล้วนมีส่วนร่วมในการออกแบบการเรียนรู้และพัฒนา ศักยภาพของนักเรียนร่วมกัน แม้จะได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อ COVID-19 โรงเรียนยังคงสามารถจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุกในรูปแบบ Home-Based Learning ด้วยการกำหนด สถานการณ์ การอำนวยความสะดวกการเรียนรู้ด้วยการจัดอุปกรณ์ที่จำเป็น การให้นักเรียนใช้วัสดุและบ้าน เป็นแหล่งเรียนรู้ จึงสะท้อนให้เห็นว่าการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุกนั้นไม่จำเป็นต้องเกิดขึ้นเพียงภายใน โรงเรียน แต่สามารถส่งเสริมการเรียนรู้ให้แก่ นักเรียนผ่านการลงมือปฏิบัติในบริบทกิจวัตรประจำวันของ นักเรียนได้

ปัจจัยที่สำคัญที่ขาดไม่ได้ต่อความสำเร็จ คือ คณะผู้บริหาร ที่มีวิสัยทัศน์ทางการศึกษาและมีนโยบายที่ ยืดหยุ่นในการบริหารงาน โดยปรับโครงสร้างการบริหารงานให้มีความเหมาะสมกับลักษณะของครู เปิดโอกาส ให้ครูมีอิสระทางความคิด ปรับลดงานที่ไม่จำเป็นเพื่ออำนวยความสะดวกให้ครูสามารถทุ่มเทต่อการจัดการ เรียนรู้และกิจกรรมอื่น ๆ อย่างสมดุล และให้ข้อเสนอแนะ คำปรึกษาที่ดีต่อการจัดการเรียนการสอนแก่ครูใน โรงเรียนได้

จึงสามารถสรุปได้ว่า ความสำเร็จของโรงเรียนสุจริตต่อการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุก ซึ่งเป็นการ ดำเนินการในช่วง **ปลายน้ำ** ซึ่งเกิดจากการกำหนดหลักสูตร นโยบายการบริหาร สู่การเห็นถึงเป้าหมายของ การเรียนรู้ร่วมกันของครู การสร้างวัฒนธรรมแห่งการร่วมมือระหว่างโรงเรียนและบ้าน เกิดเป็นองค์กรแห่งการ ขับเคลื่อนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมนักเรียนให้เกิดสมรรถนะ และเป็นต้นแบบของโรงเรียนที่จัดการเรียนรู้ฐาน สมรรถนะเชิงรุกที่ดี ทำให้นักเรียนมีความสุขกับการเรียนรู้ เรียนรู้อย่างมีความหมายและสามารถนำไป ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันของแต่ละคนได้ อย่างไรก็ตาม โรงเรียนสุจริตจะยังดำเนินการมุ่งจัดการศึกษาเพื่อ พัฒนาสมรรถนะผู้เรียนต่อไป โดยค้นหาแนวทางการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุกที่เหมาะสมกับผู้เรียนใน แต่ละวัย มุ่งสร้างเครือข่ายการเรียนรู้และการพัฒนาของทุกฝ่ายร่วมกันให้เข้มแข็งและชัดเจนมากยิ่งขึ้น ตลอดจนการพัฒนาสู่การเป็นโรงเรียนที่จะขยายผลองค์ความรู้ทางด้านศึกษาเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ฐาน สมรรถนะแก่สังคมไทยต่อไป

ภาพที่ 15 “สายน้ำสมรรถนะ” ถอดบทเรียนการดำเนินการของโรงเรียนสุจิตปูลิ
 ต่อกระบวนการออกแบบการจัดการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุก

รายการอ้างอิง

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2563). การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุก. พิมพ์ครั้งที่ 1.
กรุงเทพมหานคร : บริษัท 21 เซ็นจูรี จำกัด.

ภาคผนวก ก

ขอขอบคุณผู้ให้ความอนุเคราะห์ในการพัฒนางานและสนับสนุนข้อมูลในการทำงาน
ถอดบทเรียนจนสำเร็จสมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์ในครั้งนี้

1. คณะทำงานถอดบทเรียนนวัตกรรมการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา : การจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning

ศาสตราจารย์ ดร.บงอร เสรีรัตน์	คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
รองศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ คชสิทธิ์	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลยอกลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
รองศาสตราจารย์ ดร. จิตติพร พิชญกุล	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลยอกลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาริณี ตรีวีร์บุญ	คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุมาลี เชื้อชัย	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เรวณี ชัยเขวาร์ตัน	คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
ดร.เฉลิมชัย พันธุ์เลิศ	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ
ดร.กฤษณี บริรักษ์สันติกุล	โรงเรียนปรีชชาธร
ดร.นาฏฤดี จิตรรังสรรค์	โรงเรียนสุจิตปุณี
ดร.วีระชาติ ภาชีชา	สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร
อาจารย์กมลชนก สกนธวัฒน์	โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายมัธยม
นายธีรศักดิ์ จิระตราชู	นักวิชาการอิสระ

2. ผู้บริหารและคณะครู โรงเรียนสุจิตปุณี จังหวัดฉะเชิงเทรา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา เอกชน

1) นายธรรมภณ จงรัมย์	รองผู้อำนวยการ
2) นายหฤดิพงษ์ รักจรรยาบรรณ	ครู
3) นางสาวจันทร์ทิพย์ สาดา	ครู
4) นายทิวากร ดีเอม	ครู

- 5) นางสาวพิมพ์พิศา อินทร์นวล ครู
- 6) นายเฉลิมพงษ์ โชติวงศานันต์ ครู
- 7) นายธนาคาร มะลิตอง ครู
- 8) นางสาวธิดา ทศนพงษ์ ครู
- 9) นางสาวอาภากร เตยระราชกุล ครู
- 10) นางสาวภัทรนิภา แซ่อึ้ง ครู
- 11) นางทิฆารัตน์ ชูเชิด ครู
- 12) นางสาวชาลิณี อยู่เล็ก ครู
- 13) นายปลาโมช เลิศปาน ครู

ภาคผนวก ข

คำสั่งสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

ที่ ๑๖๖/๒๕๖๔

เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงานถอดบทเรียนนวัตกรรมการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา :
การจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ดำเนินการขับเคลื่อนมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติให้เกิดผลเป็นรูปธรรม โดยมุ่งพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของการศึกษา ๓ ด้าน คือ ผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม พลเมืองที่เข้มแข็ง บนฐานคุณธรรม และค่านิยมร่วม ผ่านการดำเนินโครงการพัฒนานวัตกรรมการบริหารจัดการที่ส่งผลต่อการนำมาตราฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติ โดยมุ่งหวังให้สถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการและสถานศึกษาที่สนใจ ได้ตัวอย่างแนวทางการพัฒนานวัตกรรมบริหารจัดการสำหรับนำไปปรับประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของตนเองต่อไป

การบริหารงานวิชาการ: การจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning เป็นเรื่องที่มีความสำคัญสามารถพัฒนาผู้เรียนให้เกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติได้ ดังนั้น เพื่อให้ได้องค์ความรู้ในเรื่องดังกล่าว สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา จึงเห็นควรให้มีการถอดบทเรียนจากสถานศึกษาต้นแบบที่มีการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning สำหรับเผยแพร่ให้แก่สถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการและสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๙ และมาตรา ๓๐ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๔๖ จึงแต่งตั้งคณะทำงานถอดบทเรียนนวัตกรรมการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา : การจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ดังนี้

องค์ประกอบ

๑. เลขาธิการสภาการศึกษา	ที่ปรึกษา
๒. รองเลขาธิการสภาการศึกษา	ที่ปรึกษา
๓. ผู้อำนวยการสำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้	ที่ปรึกษา
๔. ศาสตราจารย์บ็อง อี เซอร์รัตน์	ประธานคณะทำงาน
๕. รองศาสตราจารย์สมบัติ คชสิทธิ์	คณะทำงาน
๖. ผู้ช่วยศาสตราจารย์จาริณี ตริวัณณู	คณะทำงาน
๗. รองศาสตราจารย์ฐิติพร พิชญกุล	คณะทำงาน
๘. นายเฉลิมชัย พันธุ์เลิศ	คณะทำงาน
๙. นางกฤษณี บริรักษ์สันติกุล	คณะทำงาน
๑๐. นางนาฏฤดี จิตรรังสรรค์	คณะทำงาน
๑๑. นายวีระชาติ ภาชีชา	คณะทำงาน
	/๑๒. ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุมาลี...

๑๒. ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุมาลี เชื้อชัย	คณะทำงาน
๑๓. ผู้ช่วยศาสตราจารย์เรวณี ชัยเชาวรัตน์	คณะทำงาน
๑๔. นางสาวกมลชนก สกนธวัฒน์	คณะทำงาน
๑๕. นายธีรศักดิ์ จิระตราชู	คณะทำงาน
๑๖. ผู้อำนวยการกลุ่มมาตรฐานการศึกษา (นางประวีณา อัสโย)	คณะทำงานและเลขานุการ
๑๗. นางสาวรณณา สุวรรณประภาพร	คณะทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ
๑๘. นางสาวปิยะมาศ เม็ดไธสง	คณะทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ
๑๙. นางสาวอุบล ตรีรัตน์วิชา	คณะทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ

อำนาจหน้าที่

๑. กำหนดกรอบประเด็นในการถอดบทเรียนนวัตกรรมการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา
ในประเด็นการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning
  ๒. ร่วมดำเนินการถอดบทเรียนนวัตกรรมการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในประเด็น
การจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning จากสถานศึกษาใน ๔ สังกัด ๆ ละ ๑ แห่ง
  ๓. เรียบเรียงบทเรียนที่ได้พร้อมนำเสนอเป็นเอกสารรายงานให้อ่านเข้าใจง่าย น่าสนใจ กระตุ้นผู้อ่าน
ให้นำไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม
  ๔. ให้ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะต่อการจัดทำชุดความรู้ : การจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning
ในสถานศึกษาที่คัดสรร สำหรับเผยแพร่ให้แก่สถานศึกษาอื่นๆ ได้นำไปปรับประยุกต์ใช้ในบริบทของตน
  ๕. ดำเนินงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง
- ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๒๐ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๔

(นายอำนาจ วิทยานุกิตติ)
เลขาธิการสภาการศึกษา